

เอกสาร
สรุปบทเรียนที่ดีของการดำเนินการ
เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม
ในการบริหารราชการ

เอกสาร
สรุปบทเรียนที่ดีของการดำเนินการ
เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม
ในการบริหารราชการ

เอกสาร

สรุปบทเรียนที่ดีของการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชน
เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ

จัดทำโดย

กลุ่มพัฒนาระบบสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบราชการ

กองพัฒนาระบบราชการ 2

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.)

ถนนพิษณุโลก เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300

โทรศัพท์ 0-2356-9949, 0-2356-9906

โทรสาร 0-2281-8328

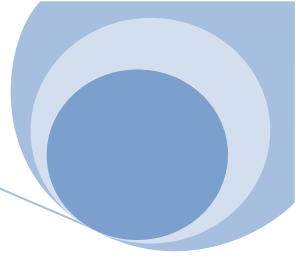
สงวนลิขสิทธิ์โดย

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.)

เอกสารฉบับนี้เป็นลิขสิทธิ์ของ สำนักงาน ก.พ.ร.

การพิมพ์ซ้ำหรือนำข้อมูลทั้งหมดหรือส่วนใดส่วนหนึ่งไปเผยแพร่

ไม่ว่าจะวิธีใดก็ตาม จะต้องได้รับการยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากสำนักงาน ก.พ.ร.

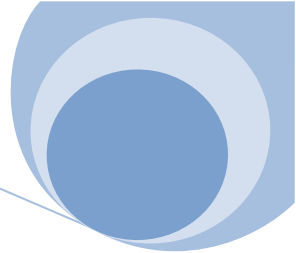

คำนำ

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 หมวด 2 การบริหารราชการเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน มาตรา 8 (3) กำหนดให้ “ก่อนเริ่มดำเนินการส่วนราชการต้องจัดให้มีการศึกษา วิเคราะห์ผลดีผลเสียให้ครบทุกด้าน กำหนดขั้นตอนการดำเนินการที่โปร่งใส มีกลไก ตรวจสอบการดำเนินการในแต่ละขั้นตอน ในกรณีที่ภารกิจใดจะมีผลกระทบต่อประชาชน ส่วนราชการต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชน หรือชี้แจงทำความเข้าใจเพื่อให้ ประชาชนได้ตระหนักถึงประโยชน์ที่ส่วนรวมจะได้รับจากภารกิจนั้น” และ (4) “ให้ถือเป็น หน้าที่ของข้าราชการที่จะต้องคอยรับฟังความคิดเห็นและความพึงพอใจของสังคมโดยรวม และประชาชนผู้รับบริการ เพื่อปรับปรุง หรือเสนอแนะต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อให้มีการ ปรับปรุงวิธีปฏิบัติราชการให้เหมาะสม”

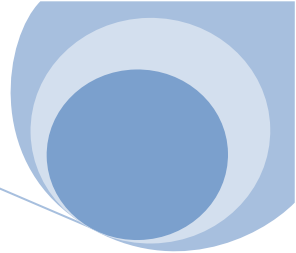
สำนักงาน ก.พ.ร. ได้ส่งเสริม และสนับสนุนให้ระบบราชการไทยเปิดโอกาส ให้ประชาชนและภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหาร จัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการบริหารราชการแผ่นดิน หรือการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายในการพัฒนา เพื่อตอบสนองต่อความต้องการ ของประชาชน จึงได้จัดให้มีการมอบรางวัล “ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมี ส่วนร่วม” ให้กับส่วนราชการ และจังหวัด เพื่อเป็นการส่งเสริมและผลักดันการขับเคลื่อน การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม และสร้างแรงจูงใจ กระตุ้น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ รวมทั้งเชิดชูผลงาน ของส่วนราชการและจังหวัดที่เป็นต้นแบบที่ดีในด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ตลอดจนพัฒนาระบบบริหารราชการที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น เพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการให้เกิดผล อย่างเป็นรูปธรรม คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) โดยคณะอนุกรรมการ พัฒนาระบบราชการ (อ.ก.พ.ร.) เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการ

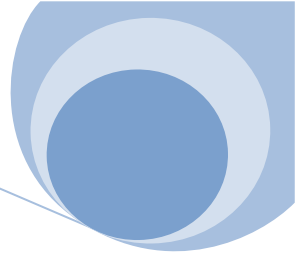
แบบมีส่วนร่วม และสำนักงาน ก.พ.ร. จึงได้จัดทำเอกสารสรุปบทเรียนที่ดีของการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการฉบับนี้ เพื่อสรุปผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่ผ่านการประเมินให้ได้รับรางวัลในระดับดีเยี่ยม ที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) โดยมุ่งหวังว่าเอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ สำหรับส่วนราชการและจังหวัด ในการนำแนวปฏิบัติที่ดีไปประยุกต์ใช้ในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ และมุ่งสู่ “ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” อันจะส่งผลให้การบริหารราชการแผ่นดินเกิดประโยชน์สุขต่อประชาชนอย่างแท้จริงต่อไป

กันยายน 2557

สารบัญ

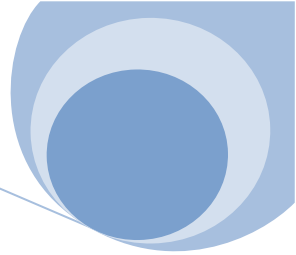
	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ค
บทนำ	ง
1. สรุปผลการพิจารณารางวัล “ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” ประจำปี พ.ศ. 2557	1
2. สรุปผลการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการที่ได้รับรางวัลระดับดีเยี่ยม	6
2.1 กรมป่าไม้	7
2.2 กรมสุขภาพจิต	20
2.3 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	30
2.4 สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	44
2.5 สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	53
2.6 สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	64
3. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ	75

บทนำ

รางวัล “ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” เป็นรางวัลอันทรงเกียรติที่มอบให้กับส่วนราชการ และจังหวัด สำหรับความมุ่งมั่น ตั้งใจในการปฏิบัติงานมีผลการดำเนินงานที่มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการอย่างเป็นเลิศ ซึ่งในปี พ.ศ.2557 คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ โดยคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ได้กำหนดประเภทรางวัลขึ้นใหม่ เพื่อให้สอดคล้อง และเหมาะสมในการสร้างแรงจูงใจ และกระตุ้นให้หน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภทรางวัล ได้แก่

1. **รางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม** หมายถึง การพิจารณาผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการของหน่วยงานในโครงการใหม่ที่ไม่เคยเสนอผลการดำเนินงานเพื่อรับรางวัลมาก่อน หรือเคยเสนอผลงานแต่ไม่ได้รับรางวัล หรือเสนอผลการดำเนินงานในโครงการใหม่ของหน่วยงานที่ดำเนินงาน โดยต้องเป็นผลการดำเนินงานของหน่วยงานเพื่อส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ที่พิจารณาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการในระดับโครงการ (Project Level)
2. **รางวัลขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม** หมายถึง การพิจารณาผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการของหน่วยงานในโครงการที่เคยได้รับรางวัล “ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” (โดยได้รับรางวัลไม่ก่อนการมอบรางวัลฯ ประจำปี 2552 หรือได้รับรางวัลของ UN ด้านการมีส่วนร่วม) ซึ่งเป็นการนำรูปแบบของการดำเนินโครงการที่ประสบผลสำเร็จที่ได้รับรางวัลฯ ไปขยายผลการดำเนินงานโครงการในพื้นที่อื่น หรือต่อยอดการดำเนินกิจกรรมอื่นในโครงการให้ดียิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตภาพ (Productivity) เช่น โครงการการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของกรมชลประทาน ที่เคยได้รับรางวัลและเป็นตัวอย่างที่ดี ในโครงการฝายแม่ยม

และโครงการเชื่อมกระเสี้ยว เป็นต้น โดยพิจารณาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการในระดับโครงการ (Project Level)

3. **รางวัลภาพรวมองค์กร** หมายถึง การพิจารณาให้รางวัลในภาพรวมของหน่วยงาน โดยที่หน่วยงานเสนอผลการดำเนินการเกี่ยวกับการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการของหน่วยงาน โดยการดำเนินงานที่นำเสนอต้องเป็นการดำเนินงาน ที่สามารถสะท้อนภาพรวมของหน่วยงานในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ ซึ่งมีการพัฒนาโครงการที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมขึ้นใหม่ มีการขยายผลการดำเนินงานที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีในพื้นที่ หรือต่อยอดการดำเนินงานที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในภารกิจอื่น ซึ่งจะทำให้เกิดการรักษาของเดิม (Maintain) ที่ได้รับรางวัล และจะนำไปสู่ความต่อเนื่องและยั่งยืนในเชิงสถาบันของการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

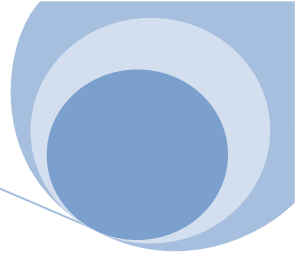
และได้แบ่งระดับรางวัลเป็น 3 ระดับรางวัล ได้แก่

1. **รางวัลระดับดีเยี่ยม (Excellent)**

เป็นรางวัลสำหรับส่วนราชการที่มีการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ โดยแสดงให้เห็นว่ามีผลการดำเนินงานดีเยี่ยมในทุกมิติเป็นที่ประจักษ์ มีความโดดเด่นและน่าสนใจในทุกมิติ รวมทั้งเป็นตัวอย่างให้กับหน่วยงานอื่นได้ โดยต้องมีคะแนนประเมินผล การดำเนินงานตั้งแต่ร้อยละ 90 ขึ้นไป

2. **รางวัลระดับดี (Good)**

เป็นรางวัลสำหรับส่วนราชการที่มีการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ โดยแสดงให้เห็นว่ามีผลการดำเนินงานดีในทุกมิติ และเป็นผลการดำเนินงานที่สูงกว่ามาตรฐาน แต่ไม่ถึงระดับดีเยี่ยม โดยต้องมีคะแนนประเมินผลการดำเนินงาน ตั้งแต่ร้อยละ 80 – 89.99

3. รางวัลระดับชมเชย (Standard)

เป็นรางวัลสำหรับส่วนราชการที่มีการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ โดยแสดงให้เห็นว่ามีผลการดำเนินงานในระดับมาตรฐานในทุกมิติ และเป็นผลการดำเนินงานที่ยอมรับได้ โดยต้องมีคะแนนประเมินผลการดำเนินงาน ตั้งแต่ร้อยละ 70 – 79.99

ในการประเมินผลการดำเนินงานของส่วนราชการ และจังหวัด เพื่อรับรางวัลได้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินให้สอดคล้องตามประเภทรางวัลและระดับรางวัล โดยแบ่งออกเป็น 2 มิติ ได้แก่

มิติที่ 1 ความสามารถของหน่วยงานภาครัฐ

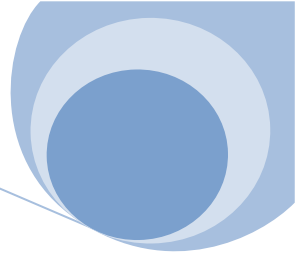
มิติที่ 2 กระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการอย่างเป็นรูปธรรม

ความสามารถของหน่วยงานรัฐ (30 คะแนน)

1. การกำหนดนโยบาย/ทิศทางที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ
2. การมีกลไกหรือหน่วยงานรองรับในการส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม
3. การสร้างระบบ หรือวิธีการปฏิบัติงาน เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรม และค่านิยม ที่ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม
4. การบริหารจัดการข้อมูลเครือข่ายภาคประชาชน/ภาคประชาสังคม หรือกลุ่มเครือข่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการอย่างเป็นรูปธรรม (70 คะแนน)

1. การสนับสนุนการทำงานของภาคประชาชน/ประชาสังคม/ภาคเอกชน
2. การบูรณาการ หรือการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้อง

3. การส่งเสริมการทำงานร่วมกับภาคส่วนอื่นแบบหุ้นส่วน (ระดับความร่วมมือ) ในการจัดทำโครงการและบริการสาธารณะ
4. การเผยแพร่/แลกเปลี่ยนเรียนรู้
5. ระดับความพึงพอใจ หรือความเชื่อมั่นของภาคประชาชน และภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

การประเมินการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการของส่วนราชการ และจังหวัด เพื่อมอบรางวัล “ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินจากใบสมัครและเอกสารประกอบ

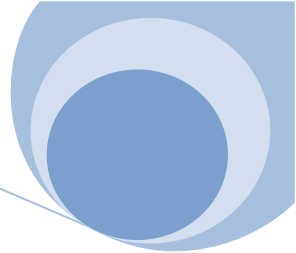
เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของการจัดทำเอกสารการดำเนินการของส่วนราชการ และจังหวัดประกอบใบสมัคร โดยทีมผู้ตรวจประเมินของสำนักงาน ก.พ.ร. ซึ่งส่วนราชการและจังหวัดจะต้องจัดทำเอกสารให้ถูกต้อง และครบถ้วนตามแบบฟอร์มที่กำหนด (แบบฟอร์มใบสมัครในภาคผนวก) ทั้งนี้ ส่วนราชการและจังหวัดจะต้องได้คะแนนจากการประเมิน ร้อยละ 70 ขึ้นไป จึงจะพิจารณาตรวจประเมินในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจเยี่ยมเพื่อประเมินผลการดำเนินงาน

เป็นการประเมินผลการดำเนินงานจริงของส่วนราชการ และจังหวัด โดยทีมผู้ตรวจประเมินของสำนักงาน ก.พ.ร. เพื่อสอบถามข้อมูลหรือข้อเท็จจริงตามผลการประเมินจากเอกสารฯ และเพื่อประเมินให้คะแนนการดำเนินงานที่แท้จริงประกอบการพิจารณารางวัลฯ ซึ่งจะเป็นการประเมินทั้งเชิงปริมาณตามตัวชี้วัด และประเมินในเชิงคุณภาพเพื่อค้นหาหรืออธิบายเกี่ยวกับปัญหา/อุปสรรค หรือปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ รวมทั้งทีมผู้ตรวจประเมินจะจัดลำดับแต่ละระดับรางวัลตามคะแนนที่ได้รับ

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจประเมินเพื่อยืนยันผล

เป็นการประเมินเพื่อยืนยันผลสำเร็จในการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการเชิงประจักษ์ โดย อ.ก.พ.ร. เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม หรือผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงาน ก.พ.ร. สำหรับส่วนราชการและจังหวัดที่มีผลคะแนนตั้งแต่ ร้อยละ 90 ขึ้นไป ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ได้รับ

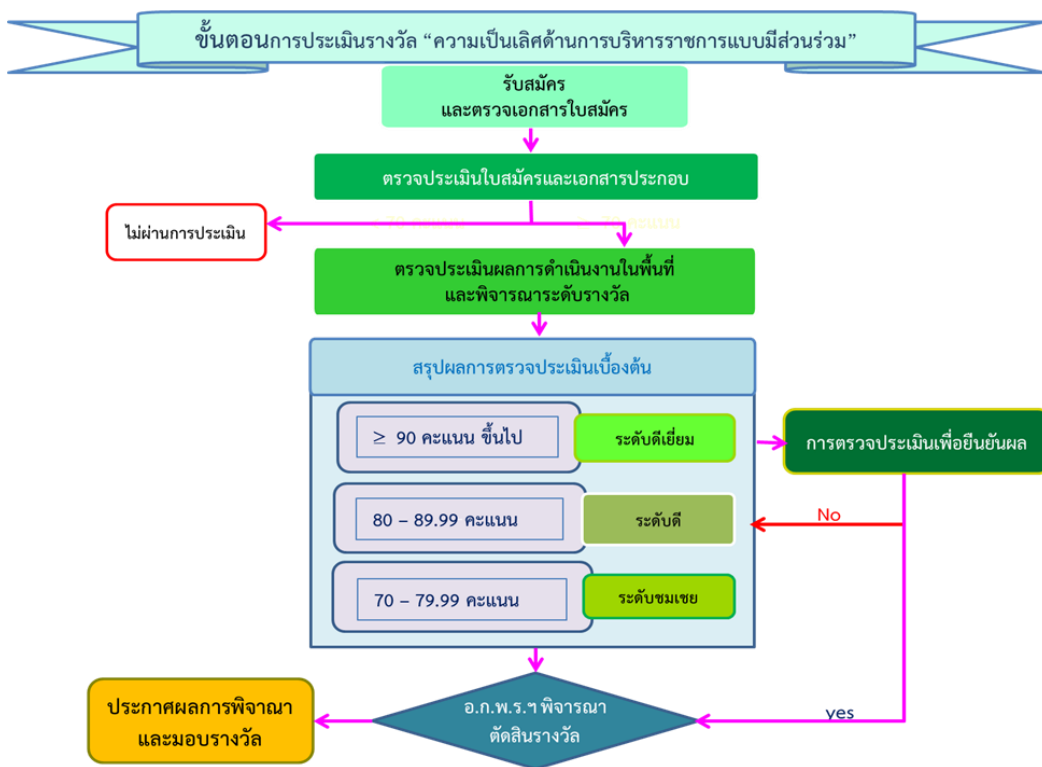

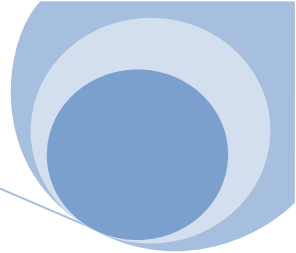
รางวัลในระดับดีเยี่ยม เพื่อนำไปสู่การสรุปผลการได้รับรางวัลของส่วนราชการและจังหวัดตามผลการดำเนินงาน และเพื่อสรุปผลการถอดบทเรียน หรือนวัตกรรมที่จะพัฒนาเป็นองค์ความรู้ต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การพิจารณาตัดสินการได้รับรางวัล โดย อ.ก.พ.ร. เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

เป็นการนำเสนอผลการประเมินและพิจารณารางวัล “ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” ต่อ อ.ก.พ.ร. เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพิจารณาการได้รับรางวัลของส่วนราชการและจังหวัดในแต่ละระดับรางวัลตามผลการประเมินการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ และเพื่อประกาศรายชื่อหน่วยงานที่ได้รับรางวัลตามประเภท และระดับรางวัล

ภาพแสดงขั้นตอนการประเมิน

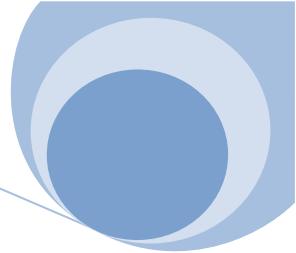
1. สรุปผลการพิจารณารางวัล “ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” ประจำปี พ.ศ. 2557

ในปี พ.ศ.2557 มีส่วนราชการและจังหวัด ที่สมัครขอรับรางวัล “ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” ประจำปี พ.ศ. 2557 จำนวน 33 หน่วยงาน โดยมีบางส่วนราชการสมัครขอรับรางวัล มากกว่า 1 ประเภทรางวัล รายละเอียดการสมัครขอรับรางวัลฯ สรุปดังตารางต่อไปนี้

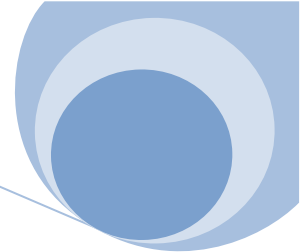
ประเภทหน่วยงาน	จำนวนหน่วยงานที่สมัครฯ	จำนวนใบสมัครจำแนกตามประเภทรางวัล		
		พัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม	ขยายผล	ภาพรวมองค์กร
ส่วนราชการระดับกรม	22 ส่วนราชการ	20	4	2
จังหวัด	11 จังหวัด	10	-	1
รวม	33 หน่วยงาน	30	4	3

จากการประเมินการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ ตั้งแต่การประเมินจากเอกสารใบสมัคร (ขั้นตอนที่ 1) และการประเมินในพื้นที่จริง (ขั้นตอนที่ 2) และการประเมินเพื่อยืนยัน โดย อ.ก.พ.ร. เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม (ขั้นตอนที่ 3) สรุปผลการประเมิน ส่วนราชการ/จังหวัด ที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน (ระดับคะแนน 70 คะแนนขึ้นไป) จำนวน 17 ส่วนราชการ/จังหวัด โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- รางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (14 หน่วยงาน)
 - ❖ ระดับดีเยี่ยม ได้แก่ กรมป่าไม้ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมสุขภาพจิต และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

- ❖ ระดับดี ได้แก่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
กรมการพัฒนาชุมชน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
กรมทรัพยากรน้ำ และจังหวัดยะลา
 - ❖ ระดับชมเชย ได้แก่ กรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ
จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดพิจิตร และจังหวัดสมุทรสงคราม
- **รางวัลขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (4 หน่วยงาน)**
- ❖ ระดับดีเยี่ยม ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและ
สหกรณ์ และสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม
 - ❖ ระดับดี ได้แก่ กรมการพัฒนาชุมชน
 - ❖ ระดับชมเชย ได้แก่ กรมปศุสัตว์

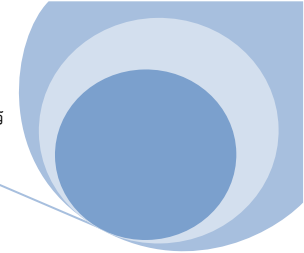

ตารางสรุปผลรางวัลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

ประเภทรางวัล : พัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

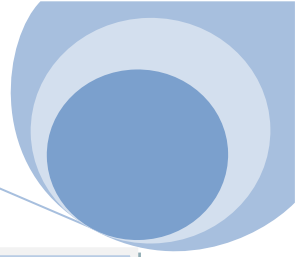
ลำดับ	ส่วนราชการ/จังหวัด	ระดับรางวัล	ชื่อโครงการ
1	กรมป่าไม้	ดีเยี่ยม	โครงการป่าชุมชน
2	กรมสุขภาพจิต	ดีเยี่ยม	โครงการพัฒนาเครือข่ายสุขภาพอำเภอเพื่อพัฒนาระบบสุขภาพจิตชุมชนที่ยั่งยืน
3	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	ดีเยี่ยม	โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน โดยคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ (กต.ตร.) (กต.ตร. กรุงเทพมหานคร และ กต.ตร. สถานีตำรวจนครบาล 9 แห่ง สังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล)
4	สำนักงานนโยบายและแผน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ดีเยี่ยม	โครงการชุมชนอยู่คู่อุตสาหกรรม
5	กรมการพัฒนาชุมชน	ดี	โครงการโรงเรียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
6	กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	ดี	โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความสมานฉันท์ในชุมชน
7	กรมทรัพยากรน้ำ	ดี	โครงการรัฐราษฎร์ร่วมใจเตือนภัยล่วงหน้าแบบมีส่วนร่วม
8	สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามยาเสพติด	ดี	โครงการหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน

ลำดับ	ส่วนราชการ/จังหวัด	ระดับรางวัล	ชื่อโครงการ
9	จังหวัดยะลา	ดี	โครงการพัฒนาพื้นที่ทุรกันดารชีวิตแก่น้องพิการและครอบครัว
10	กรมคุมประพฤติ	ชมเชย	โครงการทีมบูรณาการเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชน
11	กรมราชทัณฑ์	ชมเชย	โครงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนรอบเรือนจำในการเฝ้าระวังและป้องกันการโยนยาเสพติดหรือโทรศัพท์มือถือเข้าเรือนจำ
12	จังหวัดชัยภูมิ	ชมเชย	โครงการการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการกำหนดรูปแบบการจัดซื้อจัดจ้าง โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ จังหวัดชัยภูมิ
13	จังหวัดพัทลุง	ชมเชย	โครงการประมงชุมชน
14	จังหวัดสมุทรสงคราม	ชมเชย	โครงการส่งเสริมการเกษตร สู่ AEC ปี 2557

ประเภทรางวัล : ขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

ลำดับ	ส่วนราชการ/จังหวัด	ระดับรางวัล	ชื่อโครงการ
1	สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	ดีเยี่ยม	โครงการพัฒนาการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2	สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ดีเยี่ยม	โครงการการลดมลพิษทางน้ำโดยชุมชน
3	กรมการพัฒนาชุมชน	ดี	โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ
4	กรมปศุสัตว์	ชมเชย	โครงการพัฒนาศักยภาพอาสาปศุสัตว์

2. สรุปผลการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการที่ได้รับรางวัลระดับดีเยี่ยม

ในการประเมินการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการของส่วนราชการ ในทั้ง 2 มิติ ตามหลักเกณฑ์และแนวทางการพิจารณารางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2557 พบว่ามีส่วนราชการที่มีผลการดำเนินงานในระดับดีเยี่ยมในทุกมิติเป็นที่ประจักษ์ มีความโดดเด่นและน่าสนใจในทุกมิติ รวมทั้งเป็นตัวอย่างให้กับหน่วยงานอื่นได้ โดยผ่านการประเมินและตัดสินให้ได้รับรางวัลในระดับดีเยี่ยม จำนวน 6 ส่วนราชการ ได้แก่

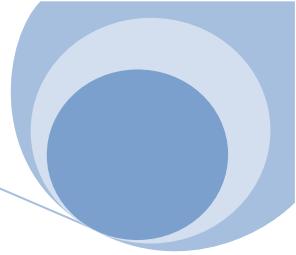
รางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ได้แก่

1. กรมป่าไม้
2. กรมสุขภาพจิต
3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
4. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ประเภทรางวัลขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ได้แก่

5. สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
6. สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โดยสามารถสรุปผลการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ ดังต่อไปนี้

2.1 กรมป่าไม้

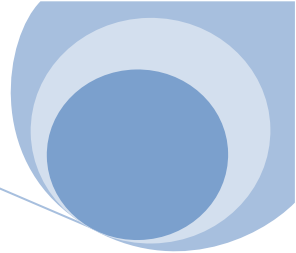
กรมป่าไม้ เป็นหน่วยงานระดับกรม สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันกรมป่าไม้มีหน้าที่อารักขาคุ้มครองและจัดการทรัพยากรป่าไม้อันมีอาณาบริเวณกว้างขวางถึง 77 ล้านไร่ ซึ่งคิดเป็นตัวเงินจะมีมูลค่าถึง 11.6 ล้านล้านบาท (ไร่ละ 150,000 บาท) โดยยังมีได้รวมถึงประโยชน์ทางอ้อมที่ป่าไม้ช่วยอนุรักษ์ดินและน้ำ และป้องกันการผันแปรของลมฟ้าอากาศที่จะไปในทางที่เลวร้าย

วิสัยทัศน์

เป็นหน่วยงานหลักในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้เพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศไทย

อำนาจหน้าที่

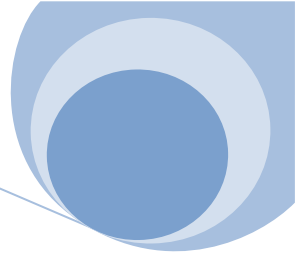
1. ป้องกันรักษาป่าควบคุมดูแล จัดทำแผนกลยุทธ์ในการป้องกันการบุกรุกทำลายป่า และการกระทำผิดในพื้นที่ ป่าไม้ ตามระเบียบกฎหมายป่าไม้
2. วางแผน และประสานงานเกี่ยวกับการปลูกป่าเพื่อการฟื้นฟูสภาพป่าและระบบนิเวศ
3. ส่งเสริมชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปลูกป่า การจัดการป่าชุมชน และการปลูกสร้างสวนป่าเชิงเศรษฐกิจ
4. อนุรักษ์ คุ้มครอง ดูแลรักษา และจัดการให้มีการใช้ประโยชน์ ที่ดินป่าไม้และการอนุญาตที่เกี่ยวข้อง การใช้ประโยชน์จากไม้ อุตสาหกรรม ที่ดินป่าไม้ และผลิตผลป่าไม้
5. ศึกษา ค้นคว้า วิจัย และพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ผลิตผลป่าไม้และผลิตภัณฑ์ไม้
6. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนด หรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ความสามารถของหน่วยงาน

กรมป่าไม้ ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ โดยกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์เรื่องการอนุรักษ์ พัฒนาระบบศักยภาพและการจัดการการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้อย่างสมดุลบูรณาการสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน และแผนกลยุทธ์: ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าไม้ โดยผู้บริหารขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของประชาชนไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งมีการสื่อสารผ่านในช่องทางที่หลากหลาย เช่น ในเวทีประชุมสัมมนาของหน่วยงาน ผ่านเว็บไซต์ เอกสารคู่มือต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้ทราบทั่วกันทั้งองค์กร และจัดสรรงบประมาณเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในเรื่องดังกล่าว รวมทั้งกำหนดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบ อาทิ เช่น สำนักจัดการป่าชุมชน และสำนักจัดการเครือข่ายป่าไม้ เป็นต้น นอกจากนี้ มีการสร้างวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ โดยจัดทำคู่มือเพื่อใช้ในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และพัฒนาความรู้ และทักษะของบุคลากรของกรมและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผู้แทนในแต่ละกลุ่มเป้าหมายปีละไม่ต่ำกว่า 2,000 คน ตลอดจนจัดทำฐานข้อมูลเครือข่ายภาคประชาชนหรือเครือข่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ ได้แก่ เครือข่ายป่าชุมชนกรมป่าไม้ระดับจังหวัด และใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลเครือข่ายที่จัดทำขึ้นในการสร้างศักยภาพผู้นำเครือข่ายป่าชุมชนด้วย

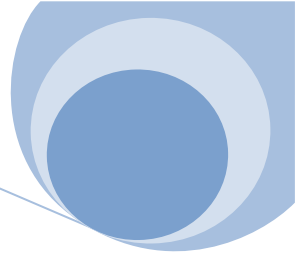
กรมป่าไม้ ได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยจัดให้มีการให้ข้อมูลข่าวสาร หรือสนับสนุนข้อมูลที่จำเป็นต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการของภาคประชาชน หรือภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และช่องทางในการรับฟังความคิดเห็นฯ ผ่านช่องทาง เช่น หน้าเว็บไซต์ เป็นต้น รวมทั้ง ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยการแต่งตั้งคณะทำงานภาคประชาชน เช่น คณะกรรมการป่าชุมชนประจำโครงการป่าชุมชนทุกโครงการ เพื่อเป็นตัวแทนชุมชนในการบริหารจัดการป่าชุมชน กำหนดแผนการบริหารจัดการป่า ดำเนินการและติดตามผลการทำงาน และเปิดโอกาสให้หน่วยงานภายนอก เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด ให้มามีส่วนร่วม ในการสนับสนุนงบประมาณ รวมถึงมีการบูรณาการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานเอกชนหลายหน่วยงาน เช่น บริษัท ไฟฟ้าราชบุรีโฮลดิ้ง จำกัด (มหาชน) เป็นต้น

กระบวนการมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรม

กรมป่าไม้ ได้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง เข้ามาร่วมในการบริหารราชการในระดับความร่วมมือ (Collaboration) อย่างเป็นทางการ โดยยึดถือหลักการดำเนินงานใน “โครงการป่าชุมชน” สรุปผลการดำเนินงานดังนี้

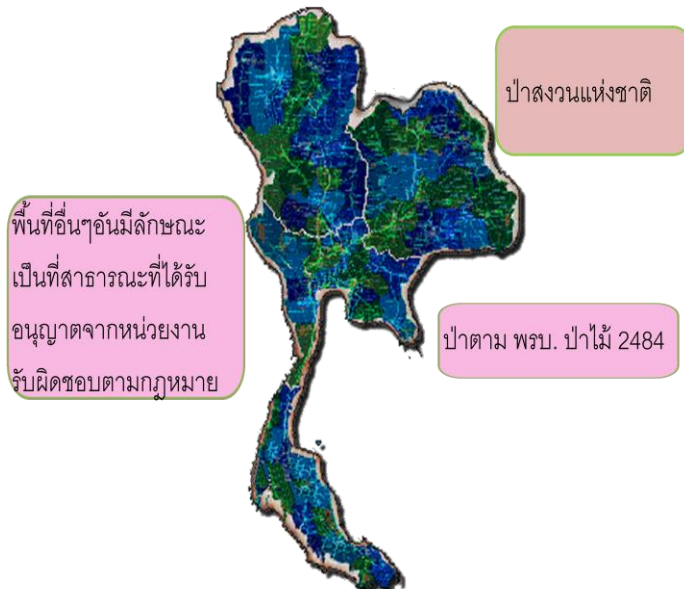
ที่ผ่านมาการพัฒนาประเทศและการขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีการใช้ทรัพยากรต่างๆ เป็นวัตถุดิบเพื่อการผลิตเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้ที่ถูกใช้เกินกว่าศักยภาพ มีการบุกรุกแผ้วถางเปลี่ยนพื้นที่ป่าเป็นที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม ทำให้สูญเสียป่าไม้อย่างถาวร เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรอื่นๆ เช่น ทำให้ขาดแคลนน้ำ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ส่งผลให้ราษฎรที่พึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ และมีอาชีพหลักด้านเกษตรกรรมทำการเกษตรไม่ได้ผล คุณภาพชีวิตตกต่ำ ทำให้สังคมมีปัญหาซึ่งมีสาเหตุจากการบุกรุกป่าเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรงระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานด้านป่าไม้กับราษฎรที่ต้องอาศัยทรัพยากรป่าไม้ในการยังชีพ จากสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้กรมป่าไม้ต้องมีการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ประกอบกับแนวคิดการพัฒนาใหม่ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งผลให้ภาครัฐปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานจากเดิมที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติแต่เพียงฝ่ายเดียว เป็นกระจายอำนาจ โดยให้ราษฎรและองค์กรชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม นอกจากนี้ บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้กำหนดการมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน ในมาตรา 66 และสิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ... ในมาตรา 67 ทั้งนี้ กรมป่าไม้ในฐานะหน่วยงานภาครัฐได้แปลงไปสู่การปฏิบัติ โดยจัดทำแผนของกรมป่าไม้ในเรื่องการมีส่วนร่วมระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่รัฐในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ หรือที่เรียกว่า “การส่งเสริมการจัดการป่าชุมชน” ซึ่งมีสำนักจัดการป่าชุมชน กรมป่าไม้เป็นผู้รับผิดชอบในการขับเคลื่อน โดยเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งสนับสนุนให้หมู่บ้านเป้าหมายที่ได้รับการส่งเสริมป่าชุมชน ให้มีความสามารถวางแผนและเสนอโครงการบริหารจัดการพื้นที่ป่าตามความจำเป็นและความต้องการของชุมชน เพื่อให้สามารถบริหารจัดการพื้นที่ป่าให้เกิด

ประโยชน์ต่อชุมชนอย่างยั่งยืน โดยกรมป่าไม้จัดสรรงบประมาณ หมวดเงินอุดหนุนให้กับชุมชนเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานในปีแรกที่จัดตั้ง หมู่บ้านละประมาณ 100,000 บาท

ตามแผนแม่บทการแก้ปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน กรมป่าไม้ได้กำหนดเป้าหมายการจัดตั้งป่าชุมชนไว้ จำนวน 21,850 แห่ง (ฐานคิดมาจากหมู่บ้านทั่วประเทศที่ตั้งอยู่ติดเขตป่าสงวนในระยะ 5 กิโลเมตร) ซึ่งปัจจุบันดำเนินการจัดตั้งแล้ว จำนวน 9,002 แห่ง (ข้อมูล ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2557) รวมพื้นที่ 3.7 ล้านไร่ (ป่าสมบูรณ์)

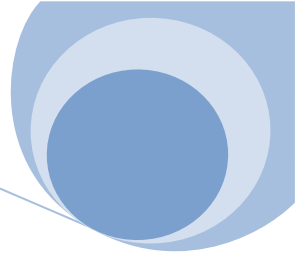
พื้นที่ดำเนินโครงการป่าชุมชน

สำนักจัดการป่าชุมชน กรมป่าไม้

ป่าชุมชน หมายถึง ป่า หรือพื้นที่อื่นใดที่ได้รับอนุมัติจากกรมป่าไม้ให้เป็นป่าชุมชนตามแนวทางที่กำหนดไว้เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการป่าเพื่อประโยชน์อย่างยั่งยืน ภายใต้บทบัญญัติตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจสอดคล้องกับความเชื่อและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นนั้นด้วย การจัดการหรือดำเนินการดังกล่าวก็เพื่อการอนุรักษ์ และให้ชุมชนได้ประโยชน์ภายใต้หลักการความยั่งยืน

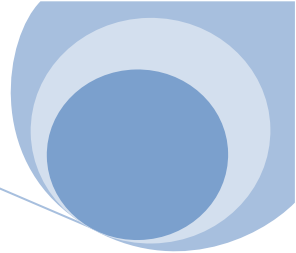

การดำเนินการป่าชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) ร่วมกันจัดการป่าไม้โดยให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการ ควบคุมดูแล รักษา หรือบำรุงป่า พัฒนาสิ่งแวดล้อมและการใช้ประโยชน์ภายใต้หลักการความยั่งยืน
- 2) การพัฒนาป่าไม้ และสร้างความเข้มแข็งของชุมชนควบคู่กันไป ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ให้ชุมชนสงบสุข พร้อมด้วยความสมบูรณ์ของทรัพยากรป่าไม้ ดิน และน้ำ
- 3) บริหารจัดการป่าอันเป็นประโยชน์ต่อการรับผลผลิตมาลดรายจ่ายในครัวเรือน เป็นการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชุมชนให้ดีขึ้น

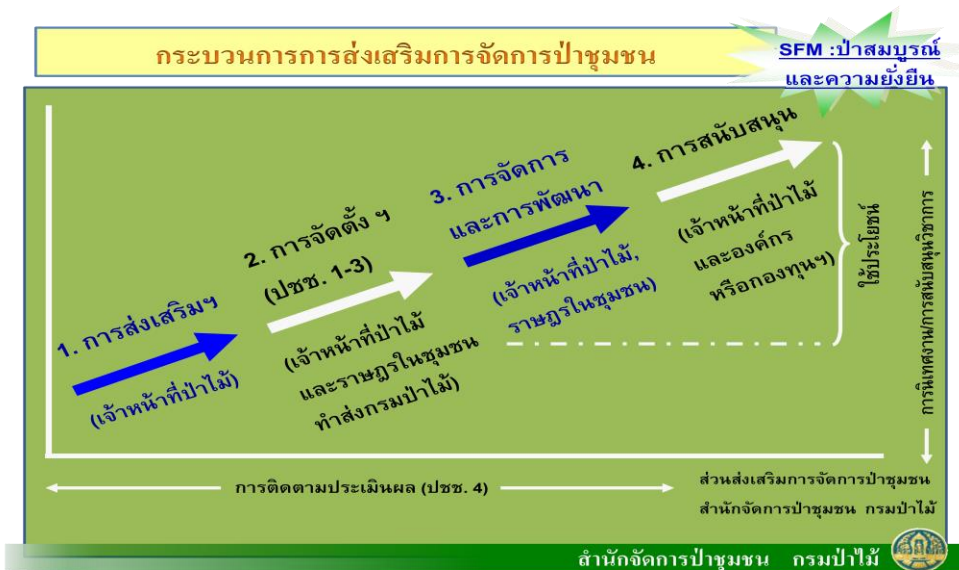
กรมป่าไม้ ได้ปรับบทบาทจากการดำเนินการเองทุกด้าน เช่น การปลูกป่า การป้องกันดูแลรักษาป่า และการกำหนดแผนงานจากบนลงล่าง เป็นต้น การเพิ่มบทบาทของชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและฟื้นฟูป่าในรูปแบบป่าชุมชนขึ้น ซึ่งได้รับการตอบสนองเป็นอย่างดีจากทุกภาคส่วน โดยในปัจจุบันสามารถจัดตั้งป่าชุมชนตามแนวทางของกรมป่าไม้ ได้แล้ว จำนวน 9,002 แห่ง รวมพื้นที่ป่า 3.7 ล้านไร่ (ป่าสมบูรณ์) โดยในส่วนของชุมชนที่เข้ามาร่วมดำเนินการโครงการป่าชุมชนจะต้องเป็นชุมชนที่มีศักยภาพเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการป่าร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ต้องมีความเสียสละเพื่อส่วนรวม เพราะบทบาทหน้าที่ของชุมชนที่เข้าร่วมโครงการป่าชุมชนตามแนวทางของกรมป่าไม้จะต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการป่า รวมไปถึงช่วยพนักงานเจ้าหน้าที่ในการจับกุมผู้กระทำความผิดด้านป่าไม้ด้วย ซึ่งขั้นตอนการดำเนินงานของชุมชนประกอบด้วย ขั้นตอนต่างๆ คือ การคัดเลือกคณะกรรมการป่าชุมชน และประธานคณะกรรมการป่าชุมชนเพื่อกำหนดหน้าที่และกติกาของชุมชนแต่ละฝ่ายสำหรับการบริหารจัดการดูแลป่าชุมชน จัดการประชุมเครือข่ายเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระดมความคิดจัดทำแผนปฏิบัติงานเพื่อการบริหารจัดการป่า รวมถึงการติดตาม ตรวจสอบ การดำเนินการตามแผนงานที่กำหนด ตลอดจนมีการจัดตั้งเครือข่ายป่าชุมชน ระดับจังหวัด ใน 67 จังหวัด ที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่มเครือข่ายป่าชุมชน ที่มีการติดต่อ ประสาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งช่วยเหลือกันในกลุ่มสมาชิก ซึ่งกระบวนการส่งเสริมการจัดการป่าชุมชนประกอบด้วย

1. การส่งเสริมการดำเนินงานป่าชุมชน โดยเป็นการให้ความรู้ ความเข้าใจ เพื่อเตรียมการจัดตั้งป่าชุมชน
2. การจัดตั้งป่าชุมชน โดยกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติในการขอจัดตั้งป่าชุมชน

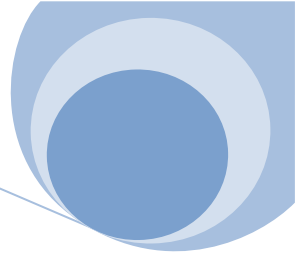

3. การจัดการและพัฒนาป่าชุมชน โดยเป็นการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เช่น การลาดตระเวนป้องกันรักษาป่าชุมชน การจัดทำแนวกันไฟ การเพาะชำกล้าไม้สำหรับป่าชุมชน การสำรวจทรัพยากรป่าชุมชน การวิจัยป่าชุมชน เป็นต้น
4. การสนับสนุนการจัดการป่าชุมชน เป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดป่าชุมชนตัวอย่าง หรือป่าชุมชนดีเด่น รวมทั้งการดำเนินกิจกรรมเพื่อขอรับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล หรือกองทุนต่างๆ จากภาคเอกชน ตลอดจนการประสานการจัดตั้งเครือข่ายองค์กร หรือกลุ่มบริหารจัดการป่าชุมชน ฯลฯ

แสดงดังภาพต่อไปนี้

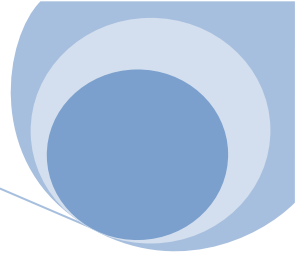
ในการดำเนินการโครงการป่าชุมชน ใช้แนวคิดในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการอย่างเป็นรูปธรรม ในการแก้ปัญหาการบุกรุกทำลายป่า และความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยให้ชุมชนโดยรอบป่าช่วยกันสอดส่อง ดูแล ป้องกัน รวมทั้งมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการป่าอย่างถูกต้องตามระเบียบ กฎหมายที่กำหนดไว้ เพื่อให้คนสามารถอยู่ร่วมกับป่าแบบเกื้อกูลกัน โดยการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม รับรู้ รับทราบ ปัญหาเรื่องป่าไม้ สิ่งแวดล้อม แหล่งน้ำ ที่มีผลกระทบต่อชุมชน จากนั้นเสนอวิธีการแก้ปัญหา โดยการจัดทำโครงการป่าชุมชน มีการฝึกอบรมตัวแทนของชุมชน เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับงานด้านป่าชุมชน และการวางแผนระดับชุมชน เพื่อการบริหารจัดการป่า ซึ่งกรมป่าไม้จะเป็นผู้สนับสนุนในเรื่องงบประมาณและ

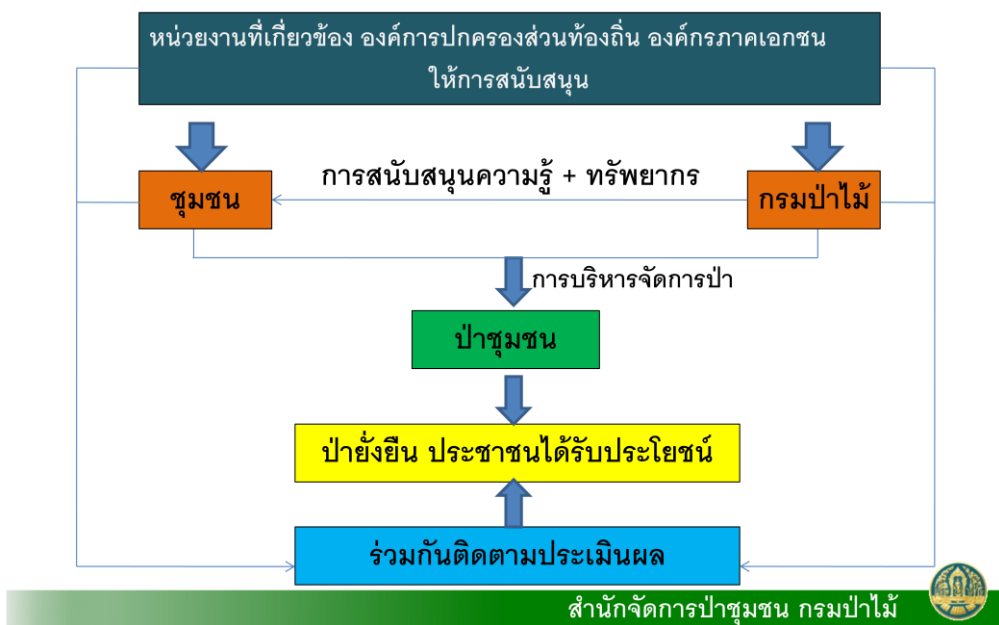
องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้โครงการจัดการป่าชุมชน เป็นโครงการที่เกิดจากความต้องการของภาคประชาชนหรือคนในชุมชน ซึ่งในการบริหารจัดการป่าชุมชนซึ่งประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การกำหนดขอบเขตของแนวป่าร่วมกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ และในการบริหารจัดการป่าชุมชน ภาคประชาชนหรือคนในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมหรือโครงการ และร่วมดำเนินการ รวมทั้งร่วมรับผลประโยชน์ เช่น การลาดตระเวนเพื่อเฝ้าระวังการตัดไม้หรือบุกรุกพื้นที่ป่า การปลูกป่าเสริมป่าชุมชน การปลูกพืชป่ากินได้และ พืชสมุนไพร การทำพิธีบวชป่า การทำฝายชะลอน้ำ เป็นต้น รวมทั้งร่วมติดตามตรวจสอบ และประเมินผล โดยกรมป่าไม้มีการประเมินป่าชุมชนทั่วประเทศ ซึ่งมีป่าชุมชนต้นแบบตั้งแต่ระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศ รวมมากกว่า 987 แห่ง ตัวอย่างเช่น การจัดการป่าชุมชน ที่บ้านต้นผึ้ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ แสดงให้เห็นความสำเร็จของการบริหารจัดการป่าชุมชนของคณะกรรมการป่าชุมชนที่จัดตั้งขึ้น และได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนี้

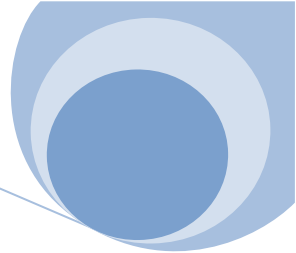
โครงการป่าชุมชนบ้านต้นผึ้ง	
● พื้นที่ 1,040 - 0 - 00 ไร่	● ตรวจสอบสภาพพื้นที่
● ค่าพิกัด 0519152 2079191	● กิจกรรมป่าชุมชน
● อาณาเขต	- การลาดตระเวนป่า
- ทิศเหนือ จด บ้านแม่ฮ่องไคร้	- ทำแนวกันไฟ
- ทิศตะวันออก จด เขตป่า	- บวชป่า
- ทิศใต้ จด บ้านห้วยทราย	- ปลูกป่าเสริม
- ทิศตะวันตก จด ที่ทำกิน	- ป้ายแสดงพื้นที่ป่าชุมชน
● ภูมิประเทศ ที่ราบสลับเนินเขา	- ป้ายกฎระเบียบป่าชุมชน
● สภาพป่า เป็นป่าเบญจพรรณ	- ป้ายแสดงแนวเขตป่าชุมชน

จากการบริหารจัดการป่าชุมชนของชุมชนบ้านต้นผึ้ง ส่งผลให้พื้นที่ป่ามีความอุดมสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยพิจารณาจากตัวชี้วัด คือเห็ดที่มีปริมาณเพิ่มขึ้น เนื่องจากเห็ดชนิดนี้จะขึ้นในพื้นที่ป่าที่มีความชื้นและ มีความอุดมสมบูรณ์ และพืชเถาวัลย์ซึ่งหายไปจากพื้นที่ป่าก็กลับพบใหม่อีกครั้ง แสดงให้เห็นความสำเร็จ ที่เกิดขึ้นกับพื้นที่ป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์อีกครั้งด้วยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่ร่วมกันบริหารจัดการและรับผลประโยชน์ร่วมกัน

โดยกรมป่าไม้ มีรูปแบบ (Model) ที่ใช้ในการดำเนินโครงการ ที่นำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวปฏิบัติที่ดี หรือขยายผลในการดำเนินงานโครงการ เพื่อส่งเสริมการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ แสดงดังภาพต่อไปนี้

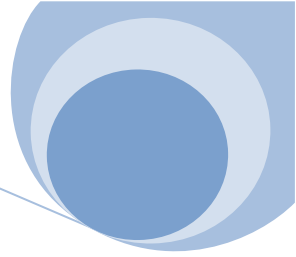
ผลสำเร็จ/ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินงาน

1. ด้านเศรษฐกิจ

- ชุมชนมีเศรษฐกิจที่มั่นคง และพึ่งตนเองได้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
- การประเมินมูลค่าป่าไม้ผ่านช่องทางการซื้อขายคาร์บอน โดยมี การศึกษาวิจัยในโครงการวิจัยเรื่อง “การศึกษาและติดตามความ หลากหลายทางชีวภาพและการเก็บคาร์บอนในป่าชุมชน” จำนวน 12 แห่ง พบว่ามีปริมาณคาร์บอนเฉลี่ยที่ถูกกักเก็บในป่าชุมชนเฉลี่ยเท่ากับ 6.51 ตันคาร์บอน/ไร่ ซึ่งราคาซื้อขายคาร์บอนในตลาด ECX พ.ศ. 2556 เท่ากับ 4.74 ยูโร/ตัน หรือประมาณ 191.50 บาท/ตัน ดังนั้น จะได้ผลของการคำนวณคาร์บอนเพื่อประเมินมูลค่าป่าไม้ผ่านช่องทาง การซื้อขายคาร์บอนเท่ากับ 50,639.53 ล้านบาท
- การประเมินมูลค่าในการเก็บหาพืชอาหารป่า เพื่อการบริโภคในครัวเรือน และเพื่อการค้า ซึ่งมีมูลค่าโดยเฉลี่ยรวมทั้งสิ้นประมาณ 6,019.40 บาท/ ครัวเรือน/ปี และเฉลี่ยป่าชุมชนแห่งละประมาณ 1 ล้านบาท/ปี
- เพิ่มรายได้ จากการใช้ประโยชน์ป่าเพื่อการท่องเที่ยว ทัศนศึกษา การอบรม/ดูงานและจัดกิจกรรม (26.1 ไร่/ปี) มูลค่าการใช้ประโยชน์ เพื่อการศึกษาวิจัย (524.46 ไร่/ปี) และ มูลค่าการเป็นแหล่งต้นน้ำสำหรับ การอุปโภคและการเกษตร (2,538.75 ไร่/ปี) โดยรวมพบว่ามูลค่า ทางเศรษฐกิจของป่าชุมชนเฉลี่ย 5,616.40 ล้านบาท/ปี
- ประหยัดงบประมาณในการปลูกป่า ซึ่งต้องใช้เฉลี่ยไร่ละประมาณ 20,000 บาท

2. ด้านสังคม

- เกิดการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน และทำให้เกิดความสมัคร สมานสามัคคีในชุมชน ชุมชนสงบและอยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความสามัคคี
- เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และในครอบครัว
- แรงงานคืนถิ่น กลับถิ่นฐานมาทำอาชีพการเกษตรและมีรายได้เสริมจาก ป่าชุมชน

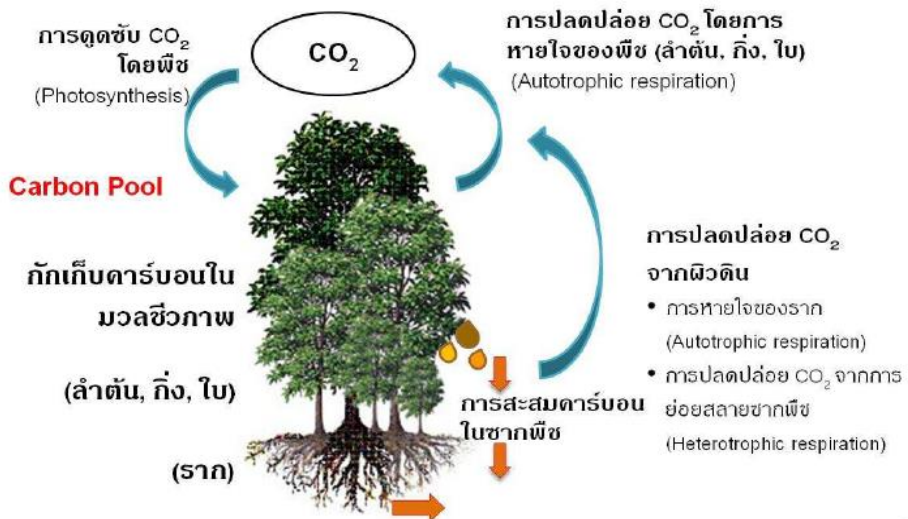
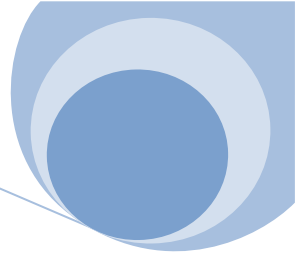
- สำนักรักบ้านเกิด เยวชนหลายแห่งเมื่อเรียนจบจากมหาวิทยาลัย ได้กลับมาภูมิลำเนาเพื่อพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น
- ศาสนากับป่าไม้ การดูแลป่าชุมชน มีพระสงฆ์เป็นแกนนำ สังคมมีความสุข มีศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยว

3. ด้านสิ่งแวดล้อม

- การดำเนินการส่งเสริมการจัดการป่าชุมชน ทำให้พื้นที่ป่าชุมชน ได้รับการดูแล รักษา โดยชุมชนมีส่วนร่วมจำนวนไม่น้อยกว่า 3.7 ล้านไร่
- รักษาสิ่งแวดล้อมและช่วยลดการคุกคามพื้นที่ป่า
- ช่วยฟื้นฟูสภาพป่าให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

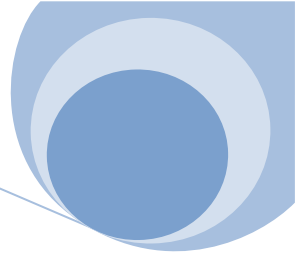

- เกิดความหลากหลายทางชีวภาพ และเกิดมูลค่าเพิ่ม โดยเฉพาะพืชอาหาร และพืชสมุนไพรในพื้นที่ป่าชุมชน
- ช่วยลดความรุนแรงและผลกระทบจากการเกิดอุทกภัย และวาตภัย
- ลดมลภาวะทางอากาศ ช่วยรักษาสมดุลทางธรรมชาติ ระบบนิเวศ และเป็นแหล่งกักเก็บคาร์บอนช่วยลดภาวะโลกร้อน จากการศึกษพบว่า ป่าชุมชนกักเก็บคาร์บอน เฉลี่ย 7 ตันคาร์บอน/ไร่

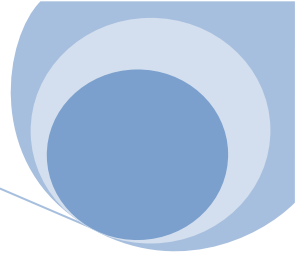
ปัจจัยความสำเร็จ

1. ผู้นำ โดยเฉพาะผู้นำชุมชนที่มีความรู้ความสามารถ และมีศักยภาพรวมทั้ง มีจิตสาธารณะ ซึ่งจะส่งผลต่อการสร้างความเชื่อมั่น ศรัทธาของคนในชุมชน และได้รับการยอมรับ ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จของโครงการ
2. การมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะส่งผลต่อการดำเนินการโครงการป่าชุมชน เพราะหากชุมชนไม่ให้ความร่วมมือ หรือยังไม่พร้อมที่จะดำเนินการโครงการก็ไม่สามารถดำเนินการต่อได้
3. บุคลากรที่มีความรู้ด้านการส่งเสริมการบริหารจัดการป่าชุมชนและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เป็นปัจจัยความสำเร็จที่มีความสำคัญ เนื่องจากการดำเนินโครงการป่าชุมชนในปัจจุบัน ต้องใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องในแต่ละพื้นที่
4. การสนับสนุนความร่วมมือจากภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด องค์กรภาคเอกชน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากการดำเนินงานด้านป่าชุมชนต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย อย่างมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

บทสรุป

กรมป่าไม้ ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ โดยกำหนดยุทธศาสตร์เรื่องการอนุรักษ์ พัฒนาระบบศักยภาพและการจัดการ การใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้อย่างสมดุล บูรณาการสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน และแผนกลยุทธ์: ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าไม้ โดยผู้บริหามีการสื่อสารผ่านในช่องทางที่หลากหลาย เพื่อให้ทราบทั่วกันทั้งองค์กร และจัดสรรงบประมาณสนับสนุน รวมทั้งกำหนดให้สำนักจัดการป่าชุมชน และสำนักจัดการเครือข่ายป่าไม้ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ตลอดจนสร้างวัฒนธรรมการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและภาคประชาชนให้เอื้อต่อการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ ในการดำเนินการโครงการป่าชุมชน กรมป่าไม้ใช้แนวคิดในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการอย่างเป็นรูปธรรม และการแก้ปัญหาการบุกรุกทำลายป่าและความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยปรับบทบาทให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและฟื้นฟูป่าในรูปแบบป่าชุมชน ซึ่งได้รับการตอบสนองเป็นอย่างดีจากทุกภาคส่วน โดยให้ชุมชนโดยรอบป่าช่วยกันสอดส่อง ดูแล ป้องกัน รวมทั้งมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการป่า เพื่อให้คนสามารถอยู่ร่วมกับป่าแบบเกื้อกูลกัน โดยการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ รับทราบ ปัญหาเรื่องป่าไม้ สิ่งแวดล้อม แหล่งน้ำ ที่มีผลกระทบต่อชุมชน โดยที่ชุมชนมีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการป่า และรัฐเป็นผู้ให้การสนับสนุนความรู้ทางด้านวิชาการ และทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็น เช่น งบประมาณ เงินอุดหนุน กล้าไม้ เป็นต้น เพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้กับชุมชนและสร้างความพร้อมในการดำเนินโครงการป่าชุมชน ตลอดจนการบูรณาการและการสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชนและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องร่วมให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ ในการบริหารจัดการป่าชุมชนร่วมกัน ซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จหรือประโยชน์ต่อชุมชน

ภาพกิจกรรม

ทำฝายชะลอน้ำ

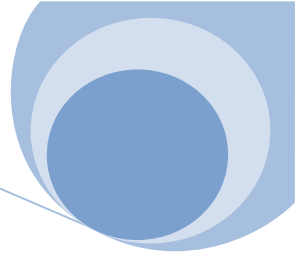

ทำแนวกันไฟในช่วงฤดูแล้ง ลาดตระเวนตรวจการเกิดไฟป่า และดับไฟป่า

ปลูกฟื้นฟูป่า

2.2 กรมสุขภาพจิต

วิสัยทัศน์

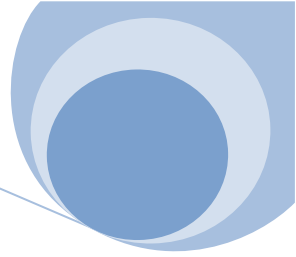
- เป็นองค์กรมาตรฐานการพัฒนางานสุขภาพจิต (ด้านส่งเสริม ป้องกัน รักษา และฟื้นฟู)
- เป็นศูนย์กลางข้อมูลสารสนเทศ องค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านสุขภาพจิตของประเทศ
- เป็นศูนย์กลางประสานงานความร่วมมือทางวิชาการสุขภาพจิตในเอเชีย
- เป็นองค์กรที่มีการบริหารที่ดีเยี่ยมเพื่อความสุขที่ยั่งยืนของคนไทย

พันธกิจ

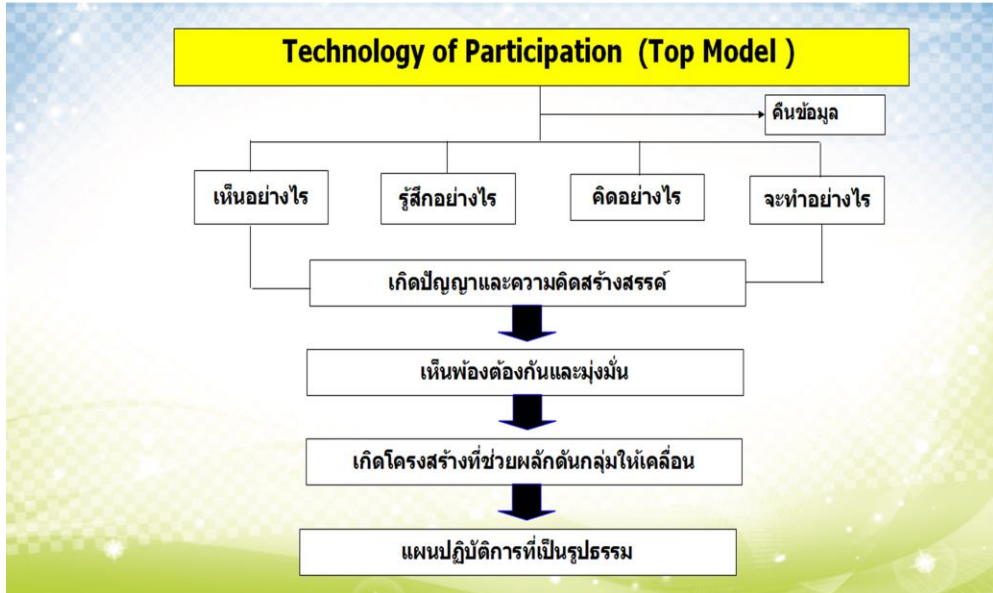
ศึกษา วิจัย พัฒนาองค์ความรู้ และเทคโนโลยีด้านสุขภาพจิต (การส่งเสริมป้องกัน บำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพ) ถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านสุขภาพจิต บริการสุขภาพจิตที่มีคุณภาพมาตรฐานเป็นธรรม และทันต่อสถานการณ์ แก่ผู้ป่วย ที่มีปัญหารุนแรง ยุ่งยาก ซับซ้อน

ความสามารถของหน่วยงาน

กรมสุขภาพจิตให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยมีนโยบายและมีทิศทางในการส่งเสริมให้ภาคส่วนต่างๆเข้ามามีส่วนร่วม ด้วยการแต่งตั้ง คณะทำงานพัฒนาเครือข่ายสุขภาพอำเภอเพื่อพัฒนาระบบสุขภาพจิตชุมชนที่ยั่งยืน ซึ่งมอบหมายให้ศูนย์สุขภาพจิตร่วมวางแผนการดำเนินงานสุขภาพจิตกับเครือข่ายสุขภาพอำเภอ ที่มีตัวแทนภาคประชาชนและภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมวางแผนการดำเนินงานพัฒนาสุขภาพจิตในอำเภอเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการในระดับความร่วมมือ (Collaboration) อย่างเป็นรูปธรรมโดยใช้กระบวนการในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วยเทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วมแบบพหุภาคี (Technology of Participation: TOP Model) แสดงดังภาพต่อไปนี้

กระบวนการในการสร้างการมีส่วนร่วม

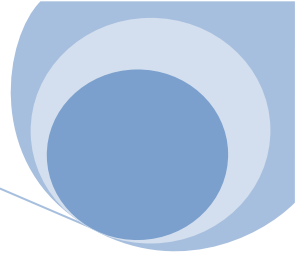

แผนภาพ กระบวนการในการสร้างการมีส่วนร่วมของกรมสุขภาพจิต

กระบวนการมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรม

กรมสุขภาพจิต มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการในระดับความร่วมมือ (Collaboration) อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีตัวอย่างการดำเนินงานใน “โครงการพัฒนาเครือข่ายสุขภาพอำเภอเพื่อพัฒนาระบบสุขภาพจิตที่ยั่งยืน” ซึ่งมีวัตถุประสงค์ได้แก่

- 1) สร้างความพร้อมในการบูรณาการงานสุขภาพจิตตามกลุ่มวัยให้เข้ากับบริบทของพื้นที่
- 2) สร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานสุขภาพจิตชุมชน
- 3) ร่วมเรียนรู้การดำเนินงานสุขภาพจิตตามบริบทของพื้นที่
- 4) พัฒนากระบวนการดำเนินงานสุขภาพจิตชุมชน

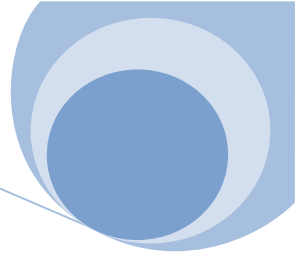
ในปี 2556 – 2557 กระทรวงสาธารณสุข กำหนดนโยบายให้การดำเนินงานสุขภาพสำคัญของประเทศอยู่ที่ระดับอำเภอ ที่เรียกว่า “ระบบสุขภาพระดับอำเภอ” (District Health System) ซึ่งมุ่งเน้นกระบวนการในการทำงานร่วมกันของเครือข่ายอย่างเป็นทางการในแต่ละอำเภอ โดยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการปรับปรุงการบริหารจัดการระบบบริการปฐมภูมิอย่างมีคุณภาพ มีความสอดคล้องกับปัญหาสุขภาพในพื้นที่ รวมทั้งลดการส่งต่อและลดความแออัดในสถานบริการระดับทุติยภูมิและตติยภูมิ ตลอดจนส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนพึ่งพาตนเอง สามารถร่วมกันจัดการปัญหาโรคและภัยสุขภาพให้ลดลง โดยกรมสุขภาพจิตได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานในระบบสุขภาพอำเภอ ซึ่งในปีงบประมาณ 2557 มีพื้นที่อำเภอที่เข้าร่วมดำเนินงานทั้งสิ้น 176 อำเภอ จากทั่วประเทศ ทั้งนี้กรมสุขภาพจิตได้นำหลักการเดียวกันไปใช้กับชุมชนในกรุงเทพมหานคร โดยคัดเลือกจากชุมชนที่มีการดำเนินงานสุขภาพจิตมาอย่างต่อเนื่องจากปีงบประมาณ 2556 ได้ชุมชนที่สมัครใจเข้าร่วมทั้งสิ้น 11 ชุมชน รวมพื้นที่เข้าร่วมทั้งสิ้นในปีงบประมาณ 2557 จำนวน 187 แห่ง (176 อำเภอ, 11 ชุมชน) ทั้งนี้จากจำนวนอำเภอที่เข้าร่วมสามารถแบ่งพื้นที่ตามภูมิภาคได้ดังนี้ ภาคเหนือ 48 อำเภอ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 51 อำเภอ ภาคกลาง (ไม่นับรวมกรุงเทพฯ) 40 แห่ง และภาคใต้ 37 อำเภอ

เครือข่ายในระบบสุขภาพระดับอำเภอในแต่ละแห่งที่เข้าร่วมดำเนินการมีส่วนร่วม ได้วิเคราะห์สถานการณ์สุขภาพในพื้นที่ของตนก่อนจะกำหนดเป็นประเด็นสุขภาพสำคัญที่จะดำเนินการร่วมกันของภาคส่วนต่างๆ ในอำเภอ โดยศูนย์สุขภาพจิตได้เป็นตัวแทนของกรมสุขภาพจิตในการสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายต่างๆ ในระดับอำเภอได้ร่วมวิเคราะห์และเชื่อมโยงประเด็นสุขภาพที่สำคัญนี้เข้ากับประเด็นสุขภาพจิตที่เกี่ยวข้อง เมื่อแต่ละพื้นที่ได้ประเด็นปัญหาสุขภาพที่สำคัญตามบริบทของพื้นที่แล้ว จึงนำไปสู่การออกแบบการดำเนินงานทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตให้สอดคล้องกับประเด็นสุขภาพสำคัญที่กำหนดต่อไป

กรมสุขภาพจิตกำหนดบทบาทหรือหน้าที่ของภาคีเครือข่ายในโครงการฯ ดังนี้

1) ทีมงาน/ผู้ที่เกี่ยวข้องในการเตรียมความพร้อม

ศูนย์สุขภาพจิตที่ 1-13 ของกรมสุขภาพจิตที่รับผิดชอบเขตบริการสุขภาพ ทั้ง 12 เขต และกรุงเทพมหานคร เป็นโครงสร้างการทำงานที่กรมสุขภาพจิตกำหนดบทบาทในการรับผิดชอบยุทธศาสตร์ “เสริมสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานสุขภาพจิต” โดยนักวิชาการสาธารณสุขของศูนย์สุขภาพจิตทำหน้าที่

ในการประสานงานกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดและโรงพยาบาล เพื่อให้เข้าถึงภาคีเครือข่ายในระบบสุขภาพอำเภอ แล้วส่งเสริมศักยภาพภาคประชาชนโดยพัฒนาเครือข่ายให้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการสร้างการมีส่วนร่วม ตลอดจนมีทักษะและองค์ความรู้ที่จะเอื้ออำนวยให้ภาคีเครือข่ายในอำเภอพัฒนางานสุขภาพจิตได้

2) การวิเคราะห์ความต้องการของพื้นที่ที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ที่เป็นสำคัญ

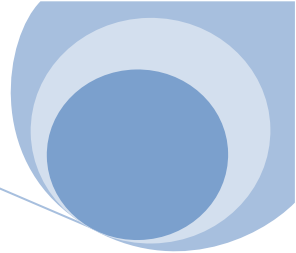
การใช้เครื่องมือ TOP Model เป็นกระบวนการสำคัญที่วิเคราะห์ความต้องการของพื้นที่ ความต้องการและประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เพื่อให้การบูรณาการงานสุขภาพจิตสามารถดำเนินงานได้ตามความต้องการและตอบสนองตามบริบทของพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

3) การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์ปัญหาวางแผนและลงมือ

เครือข่ายในระบบสาธารณสุข เช่น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน รวมถึงองค์กรบุคคลที่เกี่ยวข้องในอำเภอ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วัด โรงเรียน สถานประกอบการ ชุมชน ตลอดจน ประชาชน แกนนำ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด ต้องมีโอกาสดำเนินงานมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของชุมชน เพื่อให้การดำเนินงานนั้นๆ เกิดจากเจ้าของชุมชนเอง การแก้ปัญหา ก็จะเป็นไปตามความต้องการอย่างแท้จริง รวมถึงความรู้สึกรับผิดชอบร่วม รู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน นอกจากจะช่วยเหลือซึ่งกันและกันแล้ว ยังช่วยให้เกิดความรัก ความสามัคคีภายในชุมชนของตนด้วย

4) สนับสนุน กำกับติดตามการดำเนินงานและชื่นชมยินดี

เมื่อการดำเนินงานถูกขับเคลื่อนไปข้างหน้าด้วยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน การสนับสนุน กำกับ ติดตามของกรมสุขภาพจิตจะมีส่วนสำคัญในการเอื้อให้กระบวนการเป็นไปอย่างถูกต้อง เหมาะสม และมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ตลอดจนการชื่นชมยินดีอำเภอที่มีการดำเนินงานที่ดีเยี่ยมสำหรับการรักษาเครือข่ายและเป็นต้นแบบให้กับอำเภออื่นๆต่อไป

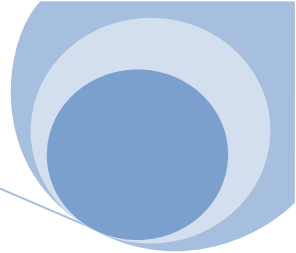

5) สรุปและประเมินผลพร้อมทั้งจัดทำข้อเสนอแนะ

เป็นการรวบรวมข้อมูลที่ดำเนินงานทั้งหมด เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงาน ตลอดจนประเด็นสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่สำคัญ สำหรับการนำไปกำหนดเป็นนโยบายและแนวทางการดำเนินงานในอนาคต

กรมสุขภาพจิตมีตัวอย่างที่ดีของแต่ละเขตบริการสุขภาพในการสร้างการมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่าย 13 แห่ง ได้แก่

เขตบริการสุขภาพ	อำเภอ	จังหวัด	โครงการ/ ประเด็นที่ดำเนินการ
เขตบริการสุขภาพที่ 1	แม่ทา	ลำพูน	การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อลดการดื่มและลดปัญหาจากการดื่มสุราในชุมชน
เขตบริการสุขภาพที่ 2	สวรรคโลก	สุโขทัย	การดำเนินงานบูรณาการการดูแลภาวะสุขภาพจิต
เขตบริการสุขภาพที่ 3	สามง่าม	พิจิตร	การส่งเสริมสุขภาพจิตทุกกลุ่มวัย
เขตบริการสุขภาพที่ 4	วังน้อย	พระนครศรีอยุธยา	ระบบการเยี่ยมบ้านผู้ป่วยจิตเภท จากโรงพยาบาลสู่ชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของเครือข่าย
เขตบริการสุขภาพที่ 5	หนองปรือ	กาญจนบุรี	ระบบการดูแลผู้ป่วยจิตเวชฉุกเฉิน กู้ภัย กู้ชีพ กู้สุข
เขตบริการสุขภาพที่ 6	บางน้ำเปรี้ยว	ฉะเชิงเทรา	สุขภาพ สบายใจ โดยจิตอาสาแบบมีส่วนร่วม
เขตบริการสุขภาพที่ 7	เชียงยืน	มหาสารคาม	กลุ่มวัยรุ่นและเยาวชนอำเภอเชียงยืน
เขตบริการสุขภาพที่ 8	นากลาง	หนองบัวลำภู	การดูแลผู้ป่วยระยะท้ายแบบไร้รอยต่อ
เขตบริการสุขภาพที่ 9	ภูเขียว	ชัยภูมิ	การดูแลผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง
เขตบริการสุขภาพที่ 10	โนนคูณ	ศรีสะเกษ	สุขภาพจิตวัยรุ่นในระบบสุขภาพอำเภอ

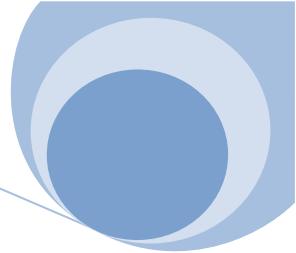

เขตบริการสุขภาพ	อำเภอ	จังหวัด	โครงการ/ ประเด็นที่ดำเนินการ
เขตบริการสุขภาพที่ 11	เคียนซา	สุราษฎร์ธานี	การส่งเสริมสุขภาพจิตในวัยรุ่น
เขตบริการสุขภาพที่ 12	รามัน	ยะลา	การพัฒนาเครือข่ายจิตเวช ชุมชน
กรุงเทพมหานคร	ชุมชนบ้านชิง	กรุงเทพมหานคร	โครงการรักหัวใจ สร้างสายใยรัก ครอบครัวให้เข้มแข็ง

โดยที่อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ได้มีการจัดทำ “โครงการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อลดการดื่มและปัญหาจากการดื่มสุราในชุมชนของอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน” เป็นต้นแบบของการใช้ TOP Model ในการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ในการบูรณาการงานสุขภาพจิต

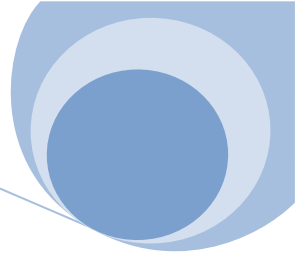
ปัญหาสุขภาพจิตที่สำคัญของจังหวัดลำพูน ที่มีอัตราการฆ่าตัวตายและจำนวนผู้ป่วยด้วยโรคซึมเศร้าที่ค่อนข้างสูง ซึ่งจากการวิเคราะห์ร่วมกันของเครือข่ายสุขภาพในอำเภอ ประกอบด้วย ผู้รับผิดชอบงานสุขภาพจิตจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูน และโรงพยาบาลแม่ทา โดยพบว่าปัญหาการดื่มสุราเป็นปัญหาสำคัญและเป็นต้นตอของปัญหาสุขภาพจิต โดยกว่าร้อยละ 50 ของผู้ที่มีภาวะซึมเศร้า พยายามฆ่าตัวตายในอำเภอ มีปัญหาการดื่มสุราไปด้วย และพบว่าในอำเภอมีจำนวนร้านค้าที่จำหน่ายสุรามีจำนวนมากถึง 46 ร้านกระจายอยู่ในทุกหมู่บ้าน อีกทั้งยังพบพฤติกรรมการดื่มสุราของประชาชนมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น อายุเฉลี่ยของผู้เริ่มดื่มครั้งแรกลดต่ำลง แสดงให้เห็นว่า เยาวชนสามารถเข้าถึงและดื่มสุรามากยิ่งขึ้น ตลอดจนประชากรช่วงอายุ 50 – 54 ปี เป็นช่วงที่มีจำนวนผู้ดื่มมากที่สุด โดยเพศชายมีจำนวนผู้ดื่มสุรามากกว่าเพศหญิงเล็กน้อย ดังนั้นอำเภอแม่ทา จึงเลือกประเด็นปัญหาการดื่มสุรามาเป็นประเด็นสุขภาพที่สำคัญในการขับเคลื่อนเพื่อแก้ปัญหาผ่านกลไกระบบสุขภาพระดับอำเภอ

นอกจากนี้ จากสาเหตุดังกล่าวนำไปสู่การนำเทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยใช้เครื่องมือ TOP Model (Technology of Participation) มาสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีแกนนำชุมชน ท้องถิ่น ตำรวจ ร้านค้า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำและร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกัน เกิดเป็นนโยบายสาธารณะ

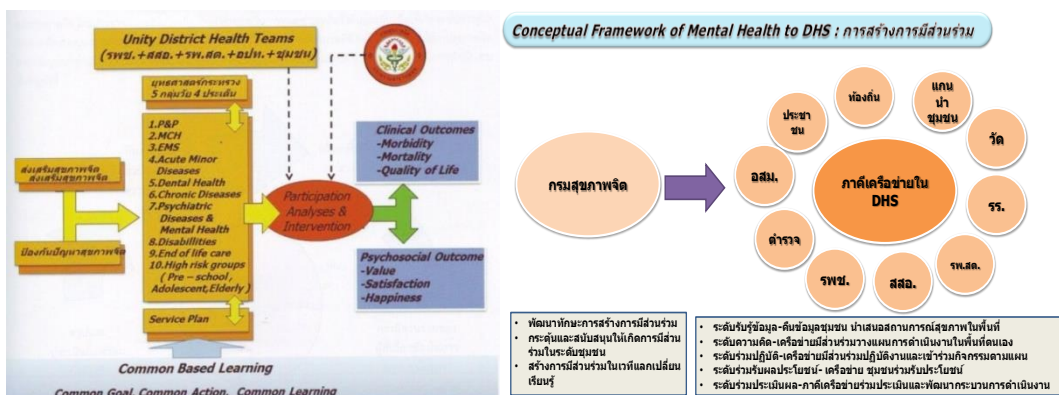
ร่วมกันในชุมชน มีมาตรการในการตีตมและการจำหน่ายเครื่องตีตมแอลกอฮอล์ ภาคีทุกภาคส่วน เห็นความสำคัญและร่วมปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มที่ เป็นผลให้ประชาชนมีพฤติกรรม การตีตมสุราที่เหมาะสมยิ่งขึ้น จำนวนของผู้ที่ลด ละ เลิกตีตมมีเพิ่มขึ้น รวมไปถึงจำนวนผู้ที่ พยายามฆ่าตัวตายลดน้อยลงด้วยเช่นกัน

การบูรณาการงานสุขภาพจิตเข้ากับประเด็นการตีตมสุราในชุมชนของอำเภอแม่ทา เริ่มต้นจากการค้นพบสภาพปัญหาจากข้อมูลทางด้านสาธารณสุข โดยมีทีมนำหลักได้แก่ โรงพยาบาลแม่ทา เป็นผู้ขับเคลื่อนงานที่สำคัญ เมื่อได้ปัญหาสุราเป็นปัญหาสำคัญของพื้นที่แล้ว ทีมนำหลักจะพยายามค้นหาผู้ที่มีบทบาทและมีพลังที่จะขับเคลื่อนชุมชนให้มา เข้าร่วมในกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม ได้แก่ แกนนำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เทศบาล ตำบล พระ ตำรวจ ชมรมผู้สูงอายุ รวมถึงเครือข่ายทางด้านสาธารณสุข ตั้งแต่ผู้รับผิดชอบ งานสุขภาพจิตในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูน สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเข้าร่วม โดยเริ่มจากชี้แจงเป้าหมายของการดำเนินงาน เพื่อแก้ปัญหาการตีตมสุราในชุมชน พร้อมทั้งนำเสนอผลกระทบจากการตีตมสุราให้กับ เครือข่ายที่เข้าร่วมเพื่อรับรู้ร่วมกัน โดยเริ่มจากระดับหมู่บ้าน จากนั้นจึงเริ่มเชิญชวน เครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งหมดมาร่วมแสดงความคิดเห็น จัดตั้งเป็นคณะกรรมการร่วมกัน ในชุมชน และสร้างการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นด้วยเทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วม แบบพหุภาคี (Technology of Participation: TOP Model) เป็นกระบวนการที่ให้ทุกคน (100% ของผู้เข้าร่วม) ได้ออกความคิดเห็นผ่านการเขียนความคิดลงในบัตรความคิด โดยแสดง ความคิดเห็นต่อสถานการณ์ปัญหา ความรู้สึกที่มีต่อปัญหา ผลกระทบที่เกิดขึ้น ไปจนถึง การวางแผนและออกแบบกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกันของชุมชน และคณะกรรมการ มีบทบาทร่วมแก้ปัญหาในชุมชนร่วมกัน โดยมีการวางแผนกิจกรรมซึ่งเป็นกิจกรรม การแก้ปัญหาที่มาจากชุมชนอย่างแท้จริง ได้แก่ กิจกรรมสร้างความร่วมมืองดขายสุรา ให้กับเด็ก เยาวชน และนอกเวลากฎหมายของร้านค้า โดยมีการจัดทำสติ๊กเกอร์ณรงค์ ติดที่ร้านค้า และสถานที่สำคัญในชุมชน โดยมีทีมตำรวจในชุมชนร่วมตรวจตา และเข้มงวด ในการบังคับใช้กฎหมาย กิจกรรมการชื่นชมยินดีบุคคลที่มีพฤติกรรมงดขายสุราที่ดีขึ้น ชัดเจน เพื่อชื่นชมและเป็นต้นแบบให้กับผู้อื่น การกำหนดกติกาของการตีตมสุราในชุมชน ร่วมกันให้เป็นนโยบายสาธารณะ เช่น ไม่ขายสุราให้คนเมา ไม่ขายไม่ตีตมในงานบุญ งานศพ ต่างๆ เป็นต้น รวมถึงการทำแบบสำรวจในชุมชนเพื่อสำรวจผู้ที่ตีตมสุรา เพื่อให้สามารถ เฝ้าระวัง และติดตามผลการดำเนินงานได้ นอกจากนี้ยังได้ความร่วมมือจากเครือข่าย

ในการจัดกระบวนการถ่ายทอดให้ความรู้แก่ชุมชน ในเรื่องของสุราด้วย เช่น การให้ความรู้ถึงโทษของสุราผลกระทบต่อร่างกาย จิตใจ จากทีมของโรงพยาบาลแม่ทา และการให้ความรู้ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วย

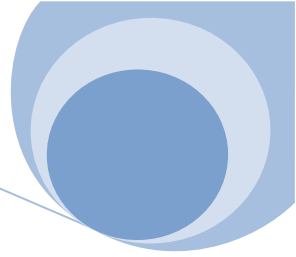
โดยกรมสุขภาพจิต มีรูปแบบ (Model) ที่ใช้ในการดำเนินโครงการที่นำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวปฏิบัติที่ดี หรือขยายผลในการดำเนินงานโครงการ เพื่อส่งเสริมการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ แสดงดังภาพต่อไปนี้

รูปแบบ (Model) ในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

ผลสำเร็จ/ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินงาน

1. เกิดกระบวนการหรือแนวทางในการแก้ปัญหาาร่วมกันของชุมชน โดยกระบวนการที่ได้ได้แก่ การมีนโยบายสาธารณสุขในการแก้ปัญหาการดื่มสุราของชุมชนร่วมกัน คือ การไม่ขายให้กับเยาวชนที่อายุต่ำกว่า 20 ปี ความร่วมมือของร้านค้าให้ขายในเวลาที่ยกเว้นที่กำหนด รวมถึงไม่ขายให้กับผู้ที่กำลังเมาสุราหรือกำลังอยู่ระหว่างการบำบัดโรคติดสุรา งดยาและดื่มสุราในวันพระ งานบุญ งานศพต่างๆ ในชุมชน และไม่ขับขี่ยานพาหนะระหว่างมีเมามา โดยได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตรวจตราและบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด
2. เกิดบุคคลต้นแบบในการ ลด ละ เลิก ดื่มสุราในชุมชน เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับผู้อื่นในชุมชน

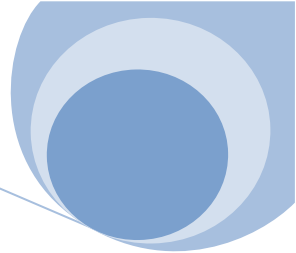
3. เกิดชุมชนต้นแบบในการแก้ปัญหาการดื่มสุราสำหรับเป็นตัวอย่างที่ขยายสู่ชุมชนอื่นนำไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาต่อไปมีคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาการดื่มสุราในชุมชน อย่างเป็นทางการซึ่งเป็นคณะกรรมการที่มาจากชุมชน ทุกคนอาสาเข้าร่วมและขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อชุมชนของตนเอง
4. อัตราการฆ่าตัวตายและพยายามฆ่าตัวตายในปี 2557 ลดลงอย่างเห็นได้ชัด
5. สามารถลดค่าใช้จ่ายในการจัดงานศพได้ร้อยละ 30 – 40

แผนภาพแสดงผลลัพธ์ที่ได้จากโครงการต้นแบบของอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

บทสรุป

กรมสุขภาพจิต ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยได้ใช้ TOP Model ในการบริหารโครงการ “พัฒนาเครือข่ายสุขภาพอำเภอเพื่อพัฒนาระบบสุขภาพจิตที่ยั่งยืน” โดยให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบของเครือข่ายที่มาจากหลายภาคส่วน ให้ประชาชนและชุมชนพึ่งพาตนเอง สามารถร่วมกันจัดการปัญหาโรคและภัยสุขภาพให้ลดลงได้ โดยเครือข่ายมีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประเมินผล โดยกรมสุขภาพจิตทำหน้าที่เสมือนเป็นที่เลี้ยงที่อำนวยความสะดวกและสนับสนุนการดำเนินงาน ทั้งนี้ จากโครงการต้นแบบที่ถอดบทเรียน คือ ในพื้นที่อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน พบว่า ปัจจัยความสำเร็จ คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนซึ่งเป็นจุดเด่นในกระบวนการดำเนินงานภายใต้ระบบสุขภาพระดับอำเภอเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาการดื่มสุราซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดโรคซึมเศร้า

ที่จะนำไปสู่ปัญหาการฆ่าตัวตาย ทั้งนี้ แกนนำชุมชนและภาคีเครือข่ายหลายภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาอย่างแท้จริง และกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมตั้งแต่ร่วมวิเคราะห์สถานการณ์ สภาพปัญหาและผลกระทบของชุมชนร่วมกัน ซึ่งนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับชุมชนและจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการของชุมชน โดยชุมชนเป็นเจ้าของ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและองค์กรต่างๆ มีหน้าที่เพียงผู้ให้การสนับสนุนการดำเนินงานตามที่ชุมชนต้องการ ด้วยกระบวนการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับความร่วมมือ (Collaboration) ที่ให้บทบาทของประชาชน และเครือข่ายภาคประชาชนมาเป็นหุ้นส่วนในการดำเนินการแก้ไขปัญหา ทำให้ประชาชนในชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน และกิจกรรมร่วมกัน ทำให้ทุกคนรับรู้และร่วมรับผิดชอบต่อกิจกรรมและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น โดยสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม

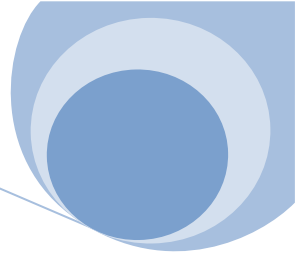
ภาพกิจกรรม

การแสวงหาบุคคล/ กลุ่มผู้ริเริ่ม และเปิดเวทีสาธารณะให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็น

พัฒนาศักยภาพของคนและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน สร้างชุมชนต้นแบบ

2.3 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (Royal Thai Police Headquarters) เป็นส่วนราชการเทียบเท่ากรม ไม่สังกัดกระทรวง หรือสำนักนายกรัฐมนตรี การบังคับบัญชาขึ้นตรงกับนายกรัฐมนตรี จัดตั้งขึ้นใน พ.ศ. 2541 โดยการโอนกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทยไปจัดตั้งเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

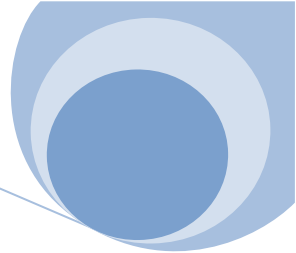
วิสัยทัศน์

เป็นตำรวจมืออาชีพ เพื่อความผาสุกของประชาชน

อำนาจหน้าที่

1. รักษาความปลอดภัยต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์ และพระราชาคณะต่าง ๆ
2. ดูแลควบคุมและกำกับการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจซึ่งปฏิบัติการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
3. ป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดทางอาญา
4. รักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยของประชาชน และความมั่นคงของราชอาณาจักร
5. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของข้าราชการตำรวจหรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
6. ช่วยเหลือการพัฒนาประเทศ ตามที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย
7. ปฏิบัติการอื่นใดเพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้การปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ ตามข้อ 1, 2, 3, 4 หรือ 5 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

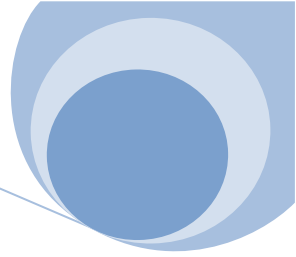
ทั้งนี้ ตามที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติ มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547

ความสามารถของหน่วยงาน

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ โดยในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติตามภารกิจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้กำหนดพันธกิจ คือ ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง สร้างเครือข่ายชุมชน และองค์การทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของสังคม เป็นหนึ่งใน 6 พันธกิจ และการกำหนดยุทธศาสตร์ที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนและเครือข่ายปฏิบัติงานของตำรวจ ไว้เป็นหนึ่งใน 4 ของยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2564 ซึ่งส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชน และบูรณาการทุกภาคส่วน โดยเน้นชุมชนเข้มแข็งในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน และท้องถิ่น มีความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีส่วนร่วมในทุกมิติ นอกจากนี้ ในการปฏิบัติราชการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้กำหนด**ค่านิยมหลักขององค์กร** ได้แก่ 1) สมรรถนะ (Competency) หมายถึง ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมที่จำเป็นต่อการทำงานของบุคคลให้ประสบผลสำเร็จสูงกว่ามาตรฐานทั่วไป 2) สุจริต เป็นธรรม (Overall Fairness) หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส เสมอภาคเที่ยงธรรม สามารถตรวจสอบได้ 3) ประชาชนเป็นศูนย์กลาง (People Oriented) หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจทั้งอำนวยความสะดวกและตอบสนองความต้องการของประชาชน และ 4) บริการด้วยใจ (Service Mind) หมายถึง การมีจิตสำนึกและให้บริการประชาชนด้วยความเต็มใจอย่างเท่าเทียมกัน

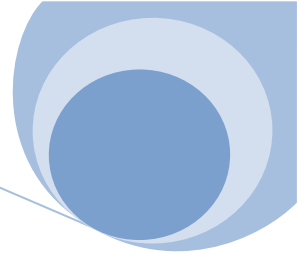
สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีการสื่อสารหรือสั่งการให้หน่วยงานในสังกัดส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เช่น การสั่งการในการประชุมศูนย์ปฏิบัติการตำรวจแห่งชาติ (ศปก.ตร.) การประชุมทางไกลผ่าน VDO - conference เป็นต้น และได้มีการจัดตั้งกลุ่มงานการมีส่วนร่วมของประชาชน กองแผนงานอาชญากรรม สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการขับเคลื่อนการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม และสำนักงานคณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติเพื่อรับผิดชอบการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ โดยผ่านคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจกรุงเทพมหานคร (กต.ตร.กทม.) คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจจังหวัด (กต.ตร. จังหวัด)

และคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจสถานีตำรวจ (กต.กต. สน./สภ.) รวมทั้งมีการพัฒนาความรู้ และทักษะของบุคลากรในหน่วยงานให้เอื้อต่อการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ โดยกำหนดให้มีวิชาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกหลักสูตรการฝึกอบรมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เช่น หลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจและหลักสูตรการอบรมข้าราชการชั้นสัญญาบัตรและชั้นประทวน เป็นต้น เพื่อปรับทัศนคติและแนวคิดในการส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ นอกจากนี้ ได้จัดทำคู่มือสำหรับอาสาสมัครตำรวจบ้าน มีการจัดกิจกรรมฝึกอบรมโครงการอาสาสมัครตำรวจบ้านให้แก่อาสาสมัคร มีการอบรมประชาชนและเยาวชนตามหลักสูตรที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติจัดทำขึ้น รวมทั้งการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากภาคประชาชนในทุกสถานีตำรวจ เพื่อสร้างความเข้าใจและความเข้าใจ และเน้นให้เห็นประโยชน์ที่ภาคประชาชนจะได้รับจากการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ คือ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตลอดจนการแก้ไขปัญหาเสพติด โดยนำสรุปความคิดเห็นของประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องมาเป็นข้อมูลประกอบเพื่อการปรับปรุง/พัฒนากิจการตำรวจ เช่น พัฒนาระบบการให้บริการประชาชนของสถานีตำรวจ โดยใช้บริการเบ็ดเสร็จในจุดเดียว (One Stop Service) เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงบริการและสร้างความพึงพอใจให้ประชาชนผู้รับบริการ ตลอดจน มีการจัดทำระบบฐานข้อมูลเครือข่ายภาคประชาชน/เครือข่ายภาคประชาสังคม หรือเครือข่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อาสาสมัครตำรวจชุมชน อาสาสมัครตำรวจบ้าน พนักงานรักษาความปลอดภัย อพปร. และมูลนิธิหรือองค์กรที่มีวัตถุประสงค์เข้ามาช่วยเหลือกิจการตำรวจที่เป็นปัจจุบัน ผ่านทาง <http://www.thaicrimes.com> โดยนำไปใช้ประโยชน์ในการประสานความร่วมมือกันในการกิจการตำรวจ เช่น การประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา และป้องกันอาชญากรรม เป็นต้น

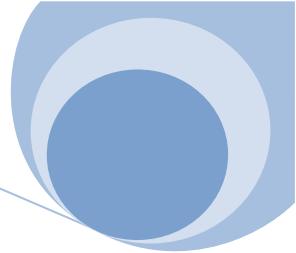
กระบวนการมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรม

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการในระดับความร่วมมือ (Collaboration) อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีตัวอย่างการดำเนินงานใน “โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนโดยคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ (กต.ตร)” สรุปผลการดำเนินงานดังนี้

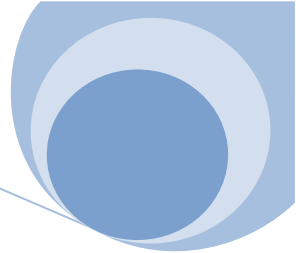
ในอดีตที่ผ่านมา การทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจมุ่งเน้นไปในเรื่องการบังคับใช้กฎหมาย เน้นการปราบปราม จับกุม ปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด โดยมีแนวคิดว่าการทำงานในลักษณะนี้น่าจะก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคมได้ แต่ผลที่ปรากฏต่อสาธารณะพบว่าไม่สามารถทำให้สังคมสงบสุขได้ และอีกทั้งยังทำให้ปัญหาทวีความรุนแรงมากขึ้น มีความซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโครงสร้างขององค์กรมาหลายครั้ง โดยมีเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาขององค์กรและเพิ่มประสิทธิภาพการบริการประชาชน ซึ่งการปรับโครงสร้างองค์กรดังกล่าวยังไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กล่าวมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และไม่สามารถทำให้เกิดผลต่อภารกิจหลักที่ดีขึ้น จึงทำให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติให้ความสนใจกับแนวคิดในการปรับกระบวนการทำงานใหม่ให้สอดคล้องกับการปรับโครงสร้างองค์กร แสดงดังตารางด้านล่างนี้

กรอบกระบวนการเดิม	เริ่มปรับกรอบกระบวนการ	กรอบกระบวนการใหม่ “การตำรวจชุมชน”	
		เน้นเครือข่าย/ชุมชนทุกมิติ	เน้นการบูรณาการทั้งชุมชนทางภูมิศาสตร์และหลายมิติมากขึ้น
<p>เป็นแนวทางปฏิบัติงานรูปแบบเดิมที่เป็นหลักนิยม โดยใช้กำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจ และ แนวคิดการบริหารจัดการแบบ 4M ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - คน - เงิน - วัสดุ - การจัดการ <p>มาช่วยในการปฏิบัติงาน</p>	<p>เริ่มความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเข้าไปรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน โดยนำ 4M มาใช้ให้เกิดผลอย่างเต็มที่โดยประชาชนสมัครใจเข้าร่วมช่วยเหลือ และตำรวจเริ่มเป็นตำรวจรับใช้ชุมชน เช่น โครงการฝากบ้านไว้กับตำรวจ เป็น COP แบบเริ่มต้น และเริ่มประยุกต์ใช้ชุมชนแต่ยังยึดพื้นที่เป็นกรอบหลัก</p>	<p>การเริ่มต้นในการปรับวิธีคิดวิธีการทำงาน และทัศนคติที่ว่าตำรวจเพียงล่าพังแก้ไข ปัญหาสังคมไม่ได้ ต้องสร้างความร่วมมือร่วมใจ และการมีส่วนร่วมกับประชาชน/ชุมชน/ท้องถิ่น ในการร่วมแก้ไข/หยุดยั้งอาชญากรรมโดยร่วมในการแก้ไขปัญหามีใช้ป้องกันอย่างเดียวยังเป็นการแก้ไขร่วมกันโดยชุมชนในทุกมิติ</p>	<p>กระบวนการใหม่ที่มีผลกระทบอย่างแท้จริงในการแก้ไขปัญหาแบบยั่งยืนและได้ผลสำเร็จ โดยคิดว่ารัฐกับประชาชนต้องมีส่วนร่วมกันแก้ไข มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีความเชื่อมโยงกันที่หลากหลายมิติในการร่วมกันแก้ไขปัญหาเพื่อผลลัพธ์สุดท้ายโดยรวม เพราะตำรวจในชุมชนคนแรก คือประชาชน</p>

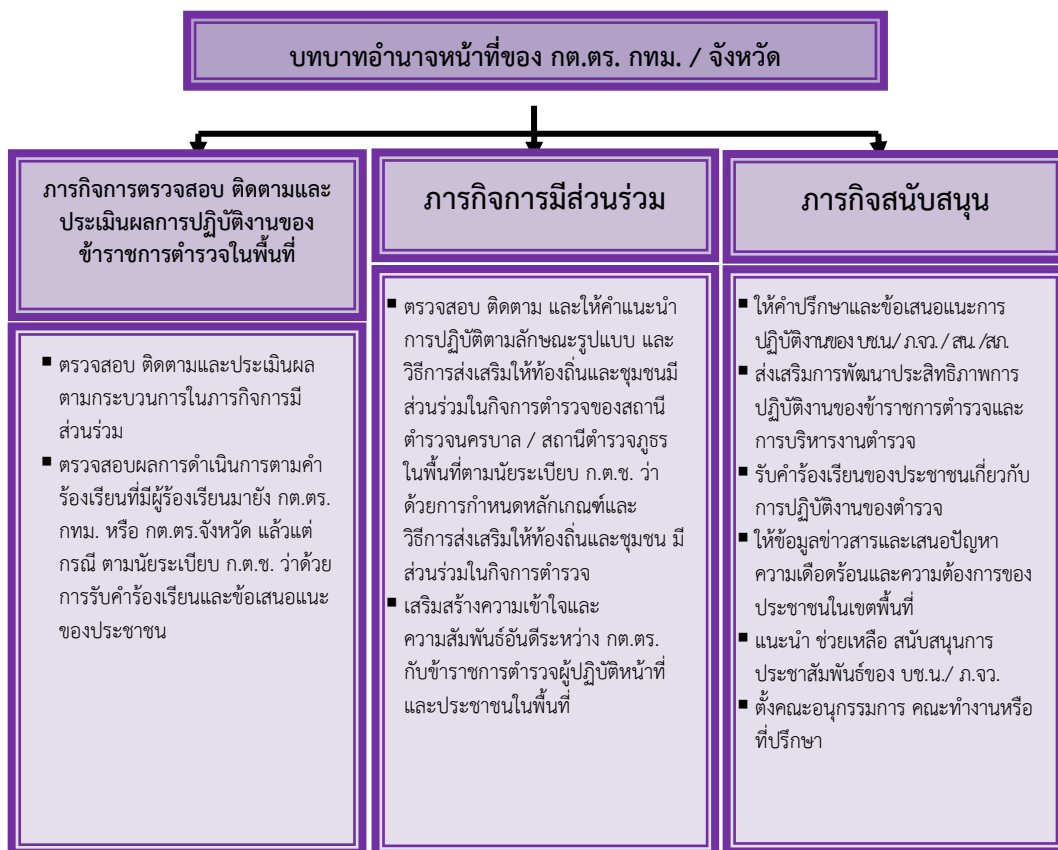

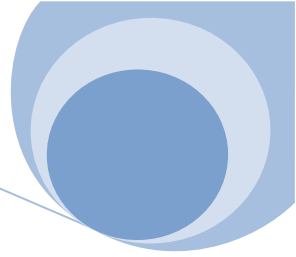
จากแนวคิด ทศนคติ และกระบวนการทศน์ทางความคิดปัจจุบันสำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงได้มีการปรับทศนคติกระบวนการทศน์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจจากเป็นผู้ดำเนินการแต่เพียงผู้เดียว ไปสู่กระบวนการทศน์ใหม่ โดยมีฐานความคิดในเรื่องพลังประชาชน ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยให้ประชาชนเป็นผู้นำและเป็นผู้กำหนดแนวทางในเรื่องการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมและชุมชนเอง และให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร มีสิทธิในกระบวนการตัดสินใจที่เริ่มตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมรับประโยชน์ และมีสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม โดยมีเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ให้คอยแนะนำ ให้การสนับสนุน หรือเป็นที่เลี้ยงเท่านั้น เน้นความสมานฉันท์ให้ชุมชน ลดความขัดแย้ง ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายในการปรับปรุงกิจการตำรวจให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีระบบการบริหารการจัดการที่คล่องตัว เป็นอิสระภายในกรอบของกฎหมาย มีการกระจายอำนาจและเปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ตรวจสอบ ติดตาม และให้ข้อเสนอแนะแก่ตำรวจอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกระดับ และการกระจายอำนาจทางการบริหารไปให้หน่วยงานระดับปฏิบัติการอย่างเต็มที่ ซึ่งนำไปสู่การนำแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนไปสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 18 (6) ที่กำหนดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงาน ตำรวจแห่งชาติ (กต.ตร.) เป็นองค์กรนโยบาย ตำรวจแห่งชาติ และให้มีคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจกรุงเทพมหานคร (กต.ตร.กทม.) และคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจจังหวัด (กต.ตร.จังหวัด) ตลอดจนคณะกรรมการระดับสถานีตำรวจ (กต.ตร.สถานีตำรวจ) เป็นองค์กรที่นำนโยบายการพัฒนาและการบริหารงานตำรวจไปสู่การปฏิบัติ ให้บรรลุ ผลตามนโยบายระดับชาติที่กำหนด รวมทั้งนำความคิดเห็นและปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่กลับขึ้นสู่ กระบวนการกำหนดนโยบายระดับชาติ ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

การดำเนิน “โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนโดยคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ (กต.ตร)” ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการกับการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ อย่างเป็นรูปธรรม และสร้างความยั่งยืนโดยกำหนดเป็นกฎหมายให้มีผลบังคับใช้ ซึ่งเป็นการส่งเสริมบทบาทและศักยภาพภาคประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในภารกิจหลักของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในระดับความร่วมมือ โดยองค์ประกอบของ กต.ตร.

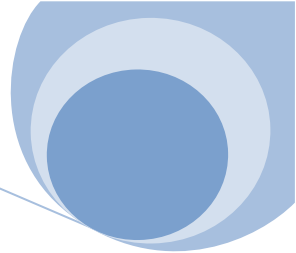
จะมีองค์ประกอบหลักที่สำคัญ ได้แก่ กรรมการโดยตำแหน่ง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และประชาชน ซึ่งกำหนดจำนวนและวิธีการได้มาซึ่งคณะกรรมการเป็นไปตามระเบียบ ก.ต.ช. ว่าด้วยคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ พ.ศ. 2549 และกำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่ของ กต.ตร.กทม., กต.ตร.จังหวัด, และ กต.ตร.สน./สภ. ในข้อ 12 และ ข้อ 13 ตามระเบียบฯ ดังกล่าว จำแนกได้ดังนี้

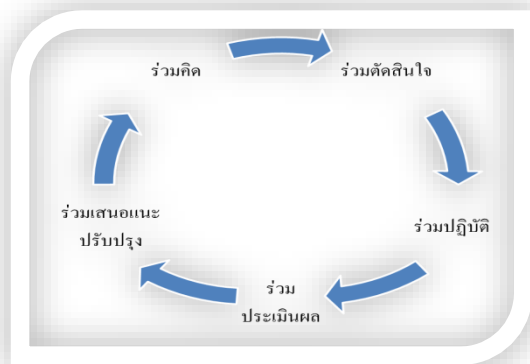
โดยส่งเสริมให้เข้ามามีส่วนร่วมในภารกิจด้านต่างๆ ของกิจการตำรวจ ใน 6 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม
2. ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยของประชาชน
3. ด้านการป้องกันปราบปรามยาเสพติด
4. ด้านการจราจร
5. ด้านการดูแลสาธารณสมบัติ
6. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น

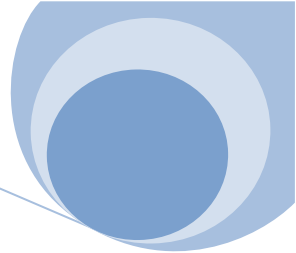

ซึ่งมีลักษณะการมีส่วนร่วมดังต่อไปนี้

1. มีส่วนร่วมในการคิด ศึกษา และค้นคว้าหาสภาพและสาเหตุของปัญหา ตลอดจนความต้องการของท้องถิ่น
2. มีส่วนร่วมในการริเริ่มและตัดสินใจกำหนดกิจกรรมหรือโครงการ เพื่อลดและแก้ปัญหาท้องถิ่น และชุมชน
3. มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ให้ความร่วมมือ และสนับสนุนทรัพยากรต่างๆ เพื่อใช้ในการปฏิบัติตามกิจกรรมเพื่อลดและแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นและชุมชน
4. มีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามการดำเนินกิจกรรม
5. มีส่วนร่วมในการเสนอแนะและปรับปรุง

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ (กต.ตร.) รวมทั้งสิ้น 1,542 แห่ง ประกอบด้วย กต.ตร.กทม., กต.ตร.จังหวัด 76 จังหวัด และ กต.ตร.สถานีตำรวจ 1,465 สถานี โดย กต.ตร. ได้ดำเนินการตามบทบาทและอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยเข้ามามีบทบาทร่วมในกำหนดกิจกรรม/โครงการ และนำไปปฏิบัติให้เกิดผลที่สอดคล้องตามภารกิจแต่ละด้าน และสอดคล้องหรือเหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานี รวมทั้งเข้ามามีบทบาทร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานเพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับหรือพัฒนาหรือกำหนดกิจกรรม/โครงการเพื่อดำเนินการในปีต่อไป โดยมีตัวอย่างการดำเนินการที่ประสบความสำเร็จที่เป็นรูปธรรมของการมีส่วนร่วมในระดับความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องใน กต.ตร. ที่สังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล ได้แก่ กต.ตร. กรุงเทพมหานคร และ กต.ตร. สถานีตำรวจนครบาล (สน.) สังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล 9 แห่ง ประกอบด้วย 1) สน. ดินแดง 2) สน. เตาปูน 3) สน. มีนบุรี 4) สน. อุดมสุข 5) สน. บางนา 6) สน. พลับพลาไชย 7) สน. บางขุนนนท์ 8) สน. บางมด และ 9) สน. ท่าข้าม ที่ได้มีการจัดทำโครงการต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในภารกิจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตัวอย่างเช่น การดำเนินการของ กต.ตร.สน. พลับพลาไชย 1 ซึ่งได้จัดทำโครงการสถานีประชาอาสาพิทักษ์ ชุมชนมัสยิดมหานาค และโครงการเสี่ยงตามสายตลาดคลองถม

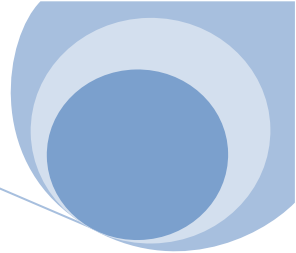

ที่มาจากข้อกำหนดรูปแบบ ตัดสินใจ และดำเนินการของ กต.ตร. สน. ร่วมกับชุมชนในมัสยิดมหานาค และชุมชนย่านคลองถม รวมถึงชุมชนอื่นในท้องที่ สน.พลับพลาไชย 1 ซึ่งเป็นการกำหนดกิจกรรมร่วมกันกับชุมชนซึ่งเป็นอาสาสมัครตำรวจบ้าน โดยมีเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่คอยเป็นที่เลี้ยงให้กับอาสาสมัครตำรวจบ้าน และกต.ตร.สนับสนุนทรัพยากรในการดำเนินงาน เช่น กล้องวงจรปิด และเครื่องแบบอาสาสมัคร เป็นต้น เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการดำเนินโครงการ ซึ่งโครงการดังกล่าวมาจากความต้องการของประชาชนที่ผ่านการรับฟังความคิดเห็นของ กต.ตร. สน. พลับพลาไชย 1 ทำให้เกิดผลสำเร็จในการป้องกันอาชญากรรมอย่างเป็นรูปธรรม สรุปผลสำเร็จที่ได้รับจากการดำเนินโครงการได้แก่

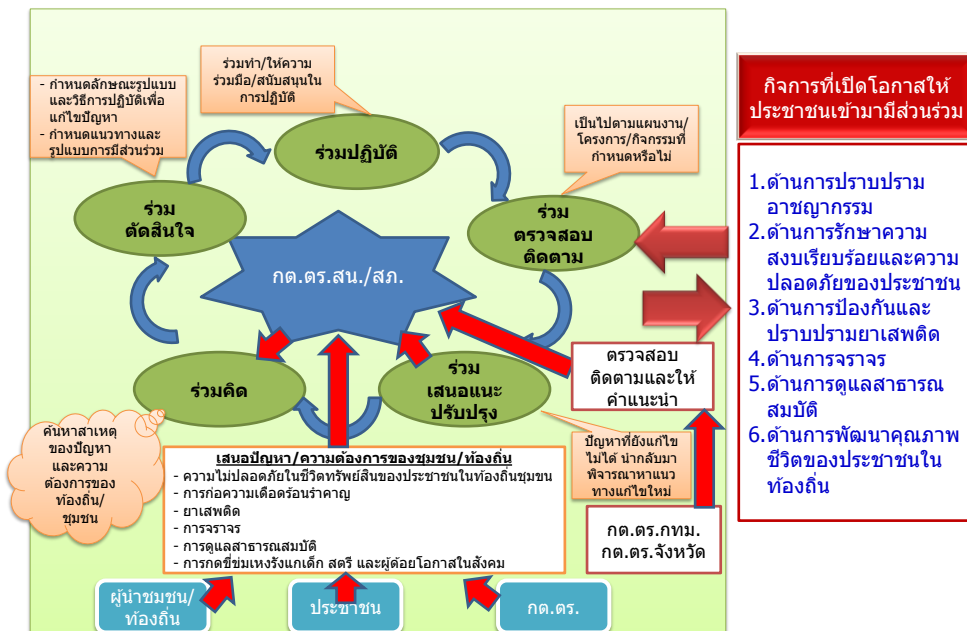
- 1) จำนวนคดีอาชญากรรมในพื้นที่ลดลง ซึ่งพบว่าในภาพรวมของสถิติผลคดีอาญา 5 กลุ่ม ในปี 2556 - 2557 มีคดีที่เกิดขึ้นลดลง 13 % จึงทำให้เห็นว่ารูปแบบการทำงานในลักษณะฐานแนวคิดพลังประชาชน เป็นรูปแบบที่ดีที่สุด สามารถทำให้ประชาชน/สังคมอยู่อย่างสงบสุขมากยิ่งขึ้น
- 2) ประชาชนมีความพึงพอใจในมาตรการรักษาความปลอดภัย (จากการลงพื้นที่ติดตามผลของ กต.ตร. สน.)

นอกจากตัวอย่างการดำเนินการของ กต.ตร. สน. พลับพลาไชย 1 แล้ว ยังมีโครงการต่างๆ ที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของ กต.ตร. สน. ต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น อาทิ โครงการ one stop service ปรับปรุงศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จบนสถานีตำรวจ โครงการคลินิกจรดสายตรวจ โครงการอบรมเครือข่ายอาสาสมัครตำรวจบ้าน โครงการเพื่อนบ้านเตือนภัย โครงการตรวจเยี่ยมชุมชน โครงการชุมชนเข้มแข็งที่ปลอดภัยและยาเสพติดชุมชนสุเหร่าจระเข้ขบ โครงการอาสาสมัครตำรวจชุมชน โครงการกล้อง CCTV จัดระเบียบจราจร โครงการศูนย์การเรียนรู้การป้องกันอาชญากรรม และโครงการศึกษาเพื่อต่อต้านการใช้ยาเสพติดในเด็กนักเรียน (D.A.R.R.)

โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีรูปแบบ (Model) ที่ใช้ในการดำเนินโครงการที่นำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวปฏิบัติที่ดี หรือขยายผลในการดำเนินงานโครงการ เพื่อส่งเสริมการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ แสดงดังภาพต่อไปนี้

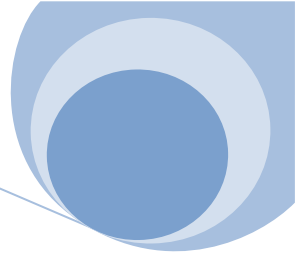

รูปแบบการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของกต.ตร.

ผลสำเร็จ/ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินงาน

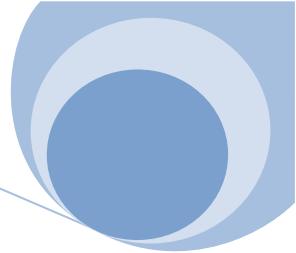
สำนักงานตำรวจแห่งชาติปรับปรุงแบบและวิธีการทำงาน โดยให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการบริหารงานตำรวจในรูปแบบของการเข้ามาเป็นคณะกรรมการ ตั้งแต่ในระดับสถานีตำรวจทั่วประเทศ ซึ่งเป็นส่วนที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ทำให้การบริหารงานตำรวจในภารกิจ 6 ด้านที่กล่าวมาข้างต้น มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยประโยชน์ที่ได้รับในภาพรวม ได้แก่ ได้รับความร่วมมือจากประชาชนและเครือข่ายการปฏิบัติงานของตำรวจเพิ่มมากขึ้น และทำให้ได้รับทราบปัญหาและข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน รวมทั้งข้อเสนอแนะของ กต.ตร. เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาปรับปรุงระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและเครือข่ายต่อไป ตลอดจนเกิดความร่วมมือของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดย กต.ตร. มีบทบาทในการแก้ปัญหาการบริหารงานตำรวจในด้านต่างๆ ดังนี้

- 1) **ด้านบุคลากร** โดย กต.ตร. ช่วยสนับสนุนในเรื่องกำลังพลที่ไม่สัมพันธ์กับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร ซึ่งทำให้เกิดปัญหาในการรักษาความสงบเรียบร้อยและการดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน เช่น การร่วมกับชุมชนจัดให้มีอาสาสมัครตำรวจชุมชน อาสาสมัครตำรวจบ้าน อาสาสมัครจราจร เป็นต้น โดยอาสาสมัครเหล่านี้ได้รับความร่วมมือจาก กต.ตร. ในการประสาน จัดหา และฝึกอบรม ซึ่งสามารถช่วยงานตำรวจได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) **ด้านงบประมาณ** โดย กต.ตร. สนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินงานในกิจการตำรวจ เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับในการดำเนินโครงการบางโครงการที่ไม่เพียงพอ หรือไม่ได้รับงบประมาณ แต่ กต.ตร. พิจารณาว่าควรจะดำเนินการเพื่อประโยชน์ของชุมชน หรือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่ง กต.ตร. ได้ให้ความร่วมมือในการจัดหางบประมาณโดยการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น จัดแข่งขันกอล์ฟการกุศลเพื่อระดมทุน เป็นต้น
- 3) **ด้านวัสดุอุปกรณ์** โดย กต.ตร. พิจารณาถึงความจำเป็นของอุปกรณ์เครื่องใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อการรักษาความสงบเรียบร้อยและการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ซึ่ง กต.ตร. ได้สนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เช่น เสื้อเกราะกันกระสุน รถจักรยานยนต์สายตรวจ กรวยยาง ฯลฯ
- 4) **ด้านการจัดการ** โดย กต.ตร. ได้นำความรู้ ความสามารถ และเทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ในการให้คำปรึกษา และเสนอแนะแนวทาง เพื่อจัดทำโครงการต่างๆ ที่เป็นประโยชน์กับองค์กรตำรวจ ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกัน และนำไปสู่การยอมรับซึ่งกันและกัน และการทำงานร่วมกันในลักษณะหุ้นส่วนการพัฒนา

ปัจจัยความสำเร็จ

1. กฎหมาย ระเบียบ ที่กำหนดให้ประชาชนมีบทบาทเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทเป็นประธาน กต.ตร. เจ้าหน้าที่ตำรวจ หัวหน้าสถานีเป็นแค่รองประธานเท่านั้น ซึ่งส่งผลให้ประชาชนมีอำนาจในการคิด การตัดสินใจ และสามารถบริหารจัดการ โดยเป็นผู้ดำเนินการกิจ เป็นเจ้าของโครงการเอง โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นเพียงฝ่ายส่งเสริมสนับสนุนเท่านั้น ทำให้เกิดความยั่งยืนและตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

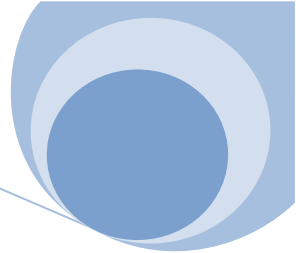

2. การกำหนดกระบวนการทัศน์ใหม่ขององค์กร โดยการกำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมแบบพลังประชาชน หรือ Empowerment (Paradigm Shift) ซึ่งให้ความสำคัญกับการให้ประชาชนมีอำนาจในการดำเนินกิจกรรมในกิจการของตำรวจด้วยตนเอง สามารถร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมตรวจสอบ ร่วมปรับปรุงเสนอแนะ (Plan do check act) ได้ด้วยตนเอง จึงทำให้สามารถแก้ปัญหาให้ตรงจุด และก่อให้เกิดความยั่งยืน ตอบสนองความต้องการของประชาชน ชุมชนอย่างแท้จริง โดยไม่ได้ยึดเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นหลัก และแม้จะมีการโยกย้ายของข้าราชการตำรวจก็ตาม ทำให้สามารถแก้ปัญหา 4 M (Man Money Material Management) ของภาครัฐได้อย่างยั่งยืน

3. ความเข้มแข็งของภาคประชาชน ซึ่งมีจิตอาสา และมีศักยภาพเข้ามามีส่วนร่วมในการกิจการตำรวจ เพราะประชาชนรู้และเข้าใจปัญหา รวมทั้งสามารถสะท้อนปัญหาของชุมชนตนเองได้อย่างดี ทำให้สามารถที่จะเสนอแนะในการดำเนินการต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาได้ตรงประเด็นยิ่งขึ้น จึงทำให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบและยั่งยืน

บทสรุป

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง สร้างเครือข่ายชุมชนและองค์กรทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม และมีส่วนร่วมในการรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และได้มีการปรับทัศนคติและกระบวนการทัศน์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจจากผู้ดำเนินการแต่เพียงผู้เดียวไปสู่กระบวนการทัศน์ใหม่ ที่มีฐานความคิดในเรื่องพลังประชาชน ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยให้ประชาชนเป็นผู้นำและเป็นผู้กำหนดแนวทางในเรื่องการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมและชุมชนเอง ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ให้คำแนะนำ ให้การสนับสนุน หรือเป็นพี่เลี้ยงเท่านั้น รวมทั้งการเชื่อมโยงกับนโยบายรัฐบาลที่ต้องการปรับปรุงกิจการตำรวจให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติขับเคลื่อนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรมอย่างยั่งยืน โดยการนำแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการไปกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 18 (6) ที่กำหนดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงาน ตำรวจแห่งชาติ (กต.ตร.) และให้มีคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจกรุงเทพมหานคร (กต.ตร.กทม.) และคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจจังหวัด (กต.ตร.จังหวัด) ตลอดจนคณะกรรมการระดับสถานีตำรวจ (กต.ตร.สถานี

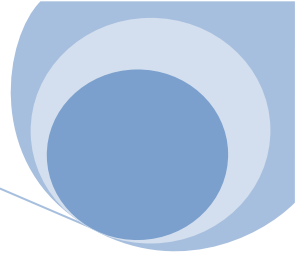

ตำรวจ) ซึ่งเป็นการส่งเสริมบทบาทและศักยภาพภาคประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในระดับความร่วมมือ โดยเข้ามาจับบทบาทในการกำหนดนโยบาย/วางแผน และเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมดำเนินการ รวมทั้งร่วมรับผลประโยชน์และร่วมติดตามประเมินผลในภารกิจหลักของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ภาพกิจกรรม

การตรวจสอบติดตามการทำงาน

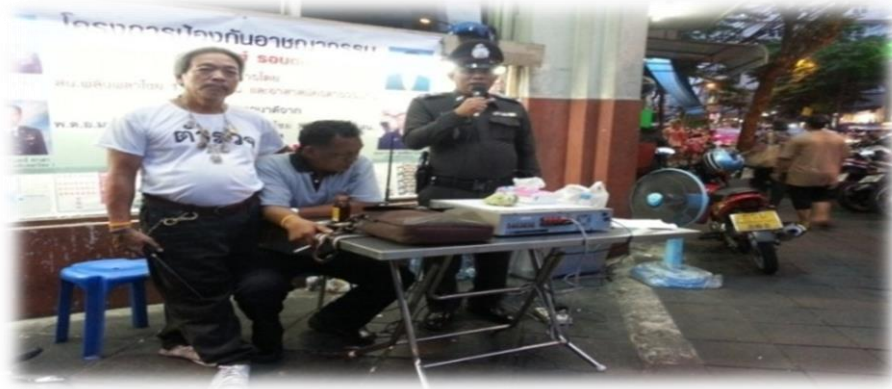

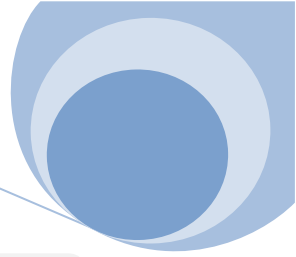
การมีส่วนร่วมของสถานีตำรวจนครบาล

การป้องกันการลักลอบจำหน่ายยา

เสียงตามสาย รอบตลาดคลองถม

2.4 สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

วิสัยทัศน์

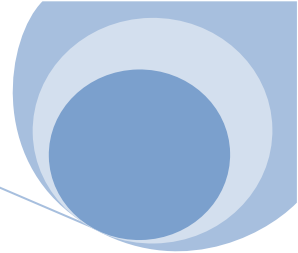
เป็นหน่วยงานหลักในการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายและแผนบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ได้รับความเชื่อมั่นจากทุกภาคส่วนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

พันธกิจ

จัดทำนโยบายและแผนแบบบูรณาการ เสนอแนะมาตรการและกลไกในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการประสานเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อตอบสนองต่อภารกิจตามแนวนโยบายในรัฐธรรมนูญ นโยบายรัฐบาล แผนการบริหารราชการแผ่นดิน พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ความสามารถของหน่วยงาน

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นการปฏิบัติราชการที่ได้รับความเชื่อมั่นจากทุกภาคส่วน โดยมีการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับประชาชน และหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งประสานการทำงาน และแลกเปลี่ยนข้อมูล เป็นเครือข่ายร่วมกัน ยอมรับในบทบาทหน้าที่ของกันและกัน โดยรวมกันร่วมกันเอื้อเพื่อเกื้อกูลให้สามารถทำงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความร่วมมือของทุกฝ่าย ตลอดจนมีการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และกลยุทธ์ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน มีการจัดทำกระบวนการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมที่มีการวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายทั้งผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ หน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ชุมชน และประชาชน มีการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยมีการจัดอบรมสัมมนา เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับภาคีเครือข่ายเป็นประจำทุกปี เพื่อสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการจัดระบบฐานข้อมูลผู้แทนชุมชน หน่วยงานเอกชน องค์กรไม่แสวงหากำไร ประชาชนชาวบ้าน และประชาชน ที่เข้าร่วมโครงการชุมชนอยู่คู่อุตสาหกรรม

กระบวนการมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรม

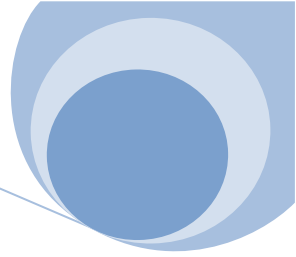
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการในระดับความร่วมมือ (Collaboration) อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีตัวอย่างการดำเนินงานใน “โครงการชุมชนอยู่คู่อุตสาหกรรม” สรุปผลการดำเนินงาน ดังนี้

สภาพปัญหาความขัดแย้งระหว่างภาคประชาชนกับภาคอุตสาหกรรมที่เกิดจากการก่อกมลพิษและเป็นสาเหตุหลักประการหนึ่งของความขัดแย้งด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เกิดขึ้นในพื้นที่หลายแห่ง สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบหลักครอบคลุมการเสนอแนะและการจัดทำนโยบาย แผน มาตรการ และกลไกการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนเมือง โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน จึงได้มีแนวคิดในการมีส่วนร่วมของประชาชน ใช้กระบวนการกำหนดนโยบาย โดยจัดทำโครงการชุมชนอยู่คู่อุตสาหกรรม เพื่อส่งเสริมให้มีนโยบาย/มาตรการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนที่ดี ในเมืองที่มีกิจกรรมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของชุมชนและอุตสาหกรรม ที่มีความสอดคล้องไปกับนโยบายและยุทธศาสตร์ของประเทศไทย ในทุกระดับ รวมถึงประชาคมอาเซียน ซึ่งในการดำเนินโครงการ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

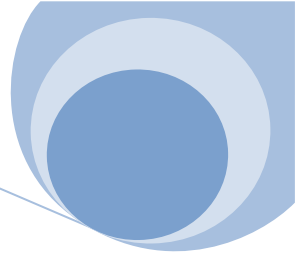
- 1) พัฒนานโยบาย แนวทาง กลไก และเครื่องมือ การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนที่ดี เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนกับอุตสาหกรรมอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืน
- 2) พัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน
- 3) พัฒนาและบูรณาการองค์ความรู้ในท้องถิ่นกับองค์ความรู้สากล พร้อมทั้งสร้างกลไกการเผยแพร่องค์ความรู้

ในการดำเนินโครงการชุมชนอยู่คู่อุตสาหกรรมทำให้เกิดมาตรการ/นโยบาย ที่มาจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้สร้างระบบและกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนที่สำคัญ ตั้งแต่ริเริ่มจัดทำโครงการ ได้แก่

- 1) แสวงหา สำรวจ และคัดเลือกประเด็นการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเชิงบวก และต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ ซึ่งในระยะแรกของโครงการได้ร่วมมือกัน ในเรื่องการศึกษาและพัฒนาพื้นที่สีเขียวในชุมชน เพื่อจัดทำพื้นที่กันชนอุตสาหกรรม (Industrial buffer zone) ในอนาคต

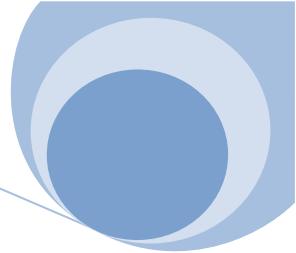
- 2) ศึกษาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่เป้าหมาย และประสานงานเพื่อเข้าพบปรึกษาหารือ และเชิญเข้าร่วมงานตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ พร้อมนี้ ได้ทบทวนกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อปรับปรุงและขยายเครือข่าย ให้มีประสิทธิภาพและกว้างขวางยิ่งขึ้น และสื่อสาร ทำความเข้าใจ และทบทวนวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการดำเนินงาน กับเครือข่ายชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ในทุกขั้นตอนของโครงการ
- 3) สร้างแนวทางการทำงานร่วมกัน โดยใช้กระบวนการที่สามารถใช้เป็นตัวอย่งในการจัดทำนโยบาย แผน และโครงการด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อขยายผลในพื้นที่อื่นในอนาคต
- 4) การกำหนดหลักการสำคัญที่ใช้ในการพัฒนาและใช้ในการดำเนินงานโครงการชุมชนอยู่คู่อุตสาหกรรม มี 3 ประการ ได้แก่
 - การมีส่วนร่วมคิด ร่วมลงมือทำ และร่วมรับผิดชอบ ของชุมชนในพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่เริ่มต้นคิดอย่างต่อเนื่องจนงานแล้วเสร็จด้วยความสมัครใจ
 - การตระหนักรู้ในทุนสังคมของท้องถิ่น โดยการประยุกต์องค์ความรู้ท้องถิ่นเข้ากับองค์ความรู้สากล
 - การสื่อสารระหว่างเครือข่ายและภาคส่วนอื่นอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน
- 5) กำหนดบทบาท/หน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจนและต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลัง โดยเฉพาะผู้ประกอบการต้องผลักดันตนเองให้มีการพัฒนาในระดับบริหารและระดับปฏิบัติ เพื่อควบคุมและลดการระบายนพิษออกสู่สิ่งแวดล้อม โดยใช้กระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน และมีส่วนช่วยเหลือเกื้อกูลชุมชนเพื่อประโยชน์ร่วมกันตามความเหมาะสมสำหรับชุมชนก็ต้องตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือองค์ความรู้ที่ตนสั่งสมมา ซึ่งต้องมีการค้นหา พัฒนา และต่อยอดให้เกิดประโยชน์สูงสุดรวมทั้งต้องมีแนวทางเพื่อเพิ่มพูนศักยภาพในการพึ่งพาตนเอง

- 6) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างทุกฝ่าย สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องซึ่งกันและกัน ที่อยู่บนพื้นฐานข้อเท็จจริงของข้อมูล เนื่องจากการใช้วิธีควบคุมบังคับโดยใช้อำนาจสั่งการในแนวดิ่ง ไม่มีประสิทธิภาพประสิทธิผลเท่ากับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี
- 7) การเลือกใช้มาตรการที่เหมาะสมกับการป้องกัน และลดผลกระทบจากระบายมลพิษที่มีแหล่งกำเนิดจากกิจกรรมอุตสาหกรรมออกสู่สิ่งแวดล้อม ซึ่งชุมชนมีแนวทางหรือมาตรการที่สามารถดำเนินการได้หลายประการ เช่น มาตรการส่งเสริมการจัดทำพื้นที่สีเขียว เพื่อเป็นพื้นที่กันชนระหว่างโรงงานอุตสาหกรรมกับชุมชน

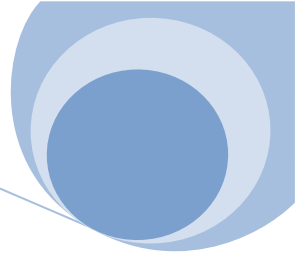
การดำเนินงานโครงการชุมชนอยู่คู่อุตสาหกรรม ส่วนราชการมีการจัดตั้งคณะทำงาน ในการริเริ่มและขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ซึ่งคณะทำงานประกอบด้วยผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนหน่วยงานในพื้นที่เป้าหมาย ผู้แทนโรงงานอุตสาหกรรม ประชาชน ชาวบ้าน เครือข่ายภาคประชาชน ข้าราชการบำนาญ ประชาชน อาสาสมัคร เป็นต้น โดยมีเจ้าหน้าที่สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการ ทั้งนี้ มีหลักคิดในการมีบทบาทหน้าที่ร่วมกัน คือ “แต่ละภาคส่วนแต่ละคนใช้ทักษะที่ตนถนัดตนรู้ เอามารวมกัน ช่วยเหลือขัดเกลาซึ่งกันและกัน ผลิตผลงานที่แก้ไขปัญหาของท้องถิ่น และได้ประโยชน์ร่วมกัน” และมีบทบาทหลักในการนำเสนอข้อมูลทางเทคนิควิชาการ ประเด็นที่ควรศึกษาและดำเนินการ รวมทั้งออกแบบระบบข้อมูลและประมวลผล ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนระหว่างชุมชนกับอุตสาหกรรมในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อให้หน่วยงานและชุมชนที่เป็นเครือข่าย ช่วยกันคิด ช่วยกันลงมือทำ เรียนรู้พัฒนาไปด้วยกัน เพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรมในพื้นที่ของตนต่อไป เช่น (1) การสร้างองค์ความรู้ด้านพรรณไม้ที่เหมาะสมกับระบบนิเวศและวิถีชีวิตชุมชน และมีศักยภาพลดมลพิษด้านอากาศ (2) การดูแลรักษาและพัฒนาพื้นที่สีเขียวในชุมชน และ (3) การจัดทำ “ยุทธศาสตร์การจัดการสิ่งแวดล้อม ในเมืองอุตสาหกรรมสีเขียว” เป็นต้น โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- 1) การสร้างองค์ความรู้ด้านพรรณไม้ที่เหมาะสมกับระบบนิเวศและวิถีชีวิตชุมชน และมีศักยภาพลดมลพิษด้านอากาศ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ดำเนินการเพื่อจัดเวทีเสนอแนะ กระตุ้น และส่งเสริมให้เกิดการพบปะ พูดคุย และหารือร่วมกันระหว่างคณะทำงานซึ่งประกอบด้วยประชาชน ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และหน่วยงานรัฐในพื้นที่ เพื่อนำความรู้และประสบการณ์

ในเรื่องพรรณไม้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของตนเองมาบูรณาการกับองค์ความรู้สากลที่ได้จากการศึกษาวิจัยของของ สผ. ที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการอย่างเป็นระบบ และ สผ. ได้เป็นผู้จัดให้เกิดการประชุมหารือ การศึกษาดูงาน การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนาเผยแพร่และระดมความคิดเห็น และการสำรวจพื้นที่ (field survey) อย่างเป็นทีม ซึ่งจากการดำเนินงานในขั้นตอนนี้ร่วมกัน ทำให้ได้เอกสารพรรณไม้ที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตชุมชนและระบบนิเวศ ที่มีศักยภาพลดมลพิษทางอากาศ ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการดูแลรักษาและพัฒนาพื้นที่สีเขียวในชุมชน นอกจากนี้ ในปัจจุบัน สำนักงานฯ ได้นำชุดข้อมูลพรรณไม้มาจัดทำเป็นระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกให้ชุมชนและหน่วยงานในการเข้าถึงข้อมูลได้อย่างแพร่หลาย สำหรับให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น และมีแนวคิดให้หน่วยงานในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม ในการนำเข้า (input) ข้อมูลเพิ่มเติมด้วยตนเองโดยตรงในอนาคต

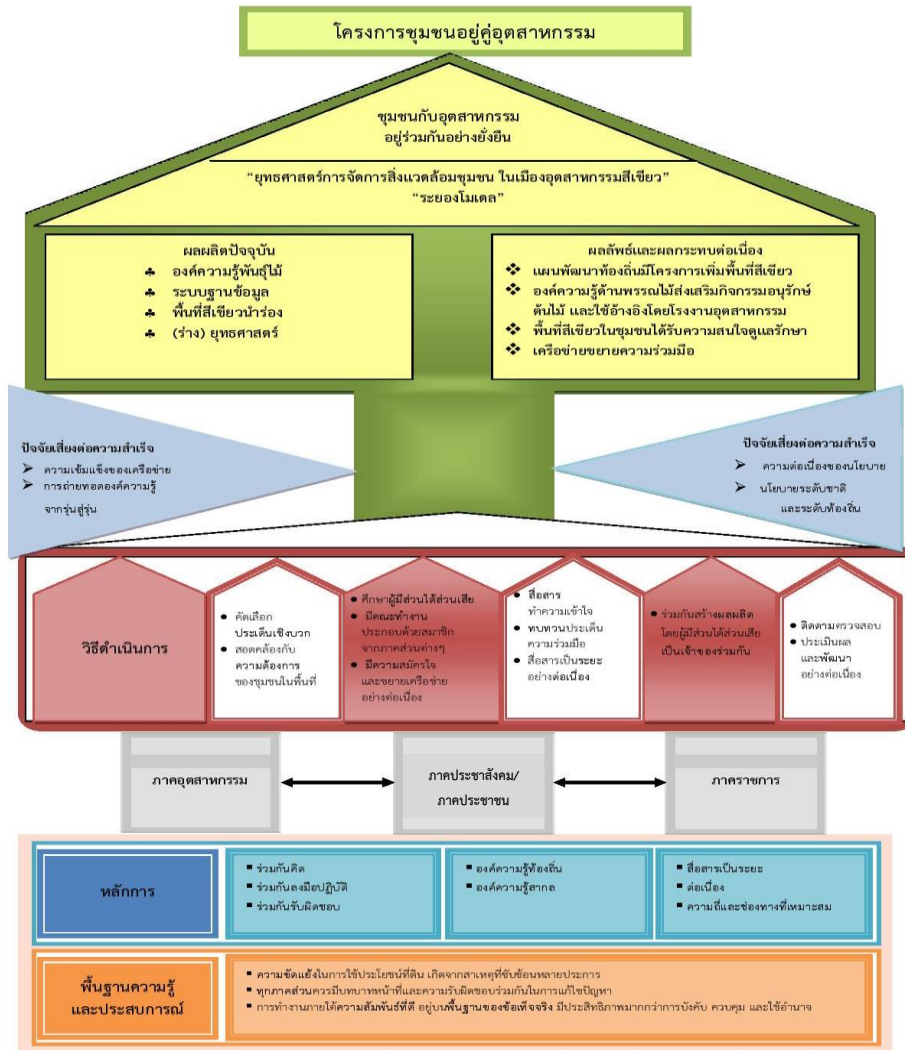
- 2) การดูแลรักษาและพัฒนาพื้นที่สีเขียวในชุมชน สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ทำหน้าที่ในการเสนอแนะและกระตุ้นให้ผู้นำชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ตระหนักถึงประโยชน์ของการช่วยกันหาวิธีบริหารจัดการพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืน โดยการรวมพื้นที่สีเขียวที่ชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่เป็นเจ้าของและมีเจตนาจะดูแลรักษาไว้ ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวจะไม่มี การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์อย่างอื่นในอนาคต และการเชื่อมโยงเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change) กับการกำหนดพื้นที่สีเขียวจากผังเมืองและการพัฒนาเมืองคาร์บอนต่ำ (low carbon cities) เพื่อให้พื้นที่สีเขียวดังกล่าวทำหน้าที่ได้หลากหลายหน้าที่ (function) โดยผู้นำชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ได้ร่วมกันสำรวจและกำหนดพื้นที่สีเขียวในพื้นที่รับผิดชอบของตน พร้อมทั้งระดมความคิดเห็นและสรุปผลการดำเนินงานโครงการเพื่อวางแผนปฏิบัติการเพื่อดูแลรักษาและพัฒนาพื้นที่สีเขียวดังกล่าว
- 3) การจัดทำ “ยุทธศาสตร์การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน ในเมืองอุตสาหกรรมสีเขียว” สผ. จัดให้มีการประชุมหารือคณะทำงาน และประชุมหารือเพื่อขอข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นจากคณะผู้ทรงคุณวุฒิในหลากหลายสาขาวิชาการ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการช่วยกันประมวลความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตในเมืองอุตสาหกรรมของเครือข่ายที่อาศัยอยู่ในจังหวัดระยอง และจัดให้มีการฝึกอบรมเทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วมการประชุมระดม

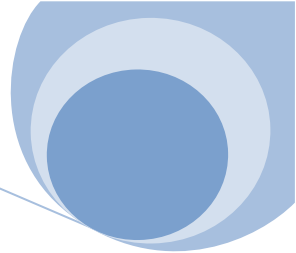
ความคิดเห็น การศึกษาดูงานเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ การสัมภาษณ์ และการประชุมระดมความคิดเห็น ซึ่งนำไปสู่การยกร่างกรอบแนวคิดการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนในเมืองอุตสาหกรรมสีเขียว ซึ่งคณะทำงานโครงการชุมชนอยู่คู่อุตสาหกรรมได้มีมติที่ประชุม ว่าควรจัดทำเป็นยุทธศาสตร์ “ระยองโมเดล” สำหรับใช้ในพื้นที่เป้าหมายในจังหวัด

การดำเนินงานโครงการชุมชนอยู่คู่อุตสาหกรรมมีหลักการคิดและขั้นตอนที่เป็นระบบ ตั้งแต่การตั้งชื่อโครงการในเชิงสร้างสรรค์ให้เกิดความร่วมมือ มีการร่วมกันของเครือข่ายคณะทำงานในการทบทวนความก้าวหน้าและการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ เป็นระยะๆ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขการดำเนินโครงการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้น มีการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ตั้งแต่เริ่มต้นคิดโครงการ และตลอดการดำเนินงานในทุกขั้นตอน

โดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรูปแบบ (Model) ที่ใช้ในการดำเนินโครงการ ที่นำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวปฏิบัติที่ดี หรือขยายผลในการดำเนินงานโครงการ เพื่อส่งเสริมการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ แสดงดังภาพต่อไปนี้

แผนภาพแสดงแนวคิดยุทธศาสตร์การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนในเมืองอุตสาหกรรมสีเขียว (ระยองโมเดล)

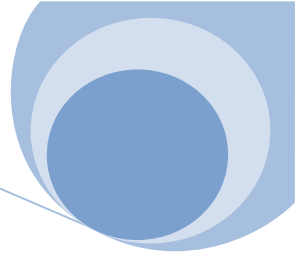
ผลสำเร็จ/ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินงาน

โครงการชุมชนอยู่คู่อุตสาหกรรม มีการร่วมกันคิด ช่วยกันลงมือทำ และได้ประโยชน์ร่วมกัน โดยชุมชน ประชาชน และหน่วยงานในพื้นที่ซึ่งก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม ได้แก่

- 1) การสร้างองค์ความรู้ด้านพรรณไม้ที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตและระบบนิเวศของพื้นที่เป้าหมาย
- 2) การจัดทำพื้นที่โครงการนำร่องเพื่อดูแลรักษาและพัฒนาพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืน
- 3) การริเริ่มจัดทำ “ยุทธศาสตร์การจัดการสิ่งแวดล้อมในเมืองอุตสาหกรรมสีเขียว” ซึ่งเป็นการจัดทำนโยบายสิ่งแวดล้อมที่มีความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย โดยมีผลผลิตในปัจจุบันคือ ยุทธศาสตร์ (ฉบับย่อ) ฉบับเดือนพฤษภาคม 2557 ซึ่งในอนาคต หากมีการจัดทำยุทธศาสตร์นี้ เป็น “ระยองโมเดล” ได้ประสบความสำเร็จและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จะถือได้ว่าเป็นการสร้างนโยบายสาธารณะจากการมีส่วนร่วมของประชาชน จากล่างขึ้นบนได้อย่างแท้จริง

บทสรุป

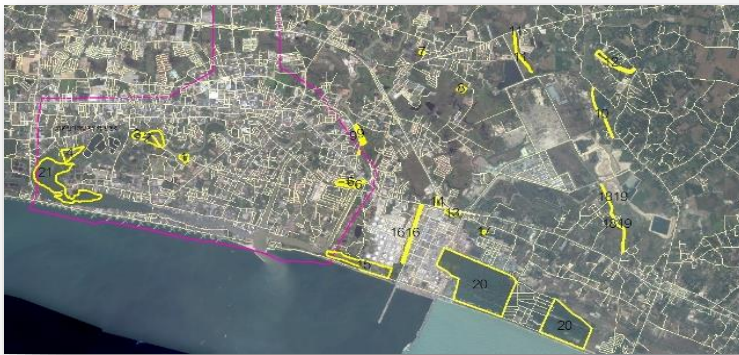
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีวิสัยทัศน์และค่านิยมขององค์กรที่เอื้อต่อการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ตลอดจนผู้บริหารให้ความสำคัญ มีกลไก และเครื่องมือที่ส่งเสริมให้การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมสามารถขับเคลื่อนได้อย่างยั่งยืน ซึ่งจากโครงการต้นแบบ คือ โครงการชุมชนอยู่คู่อุตสาหกรรม ที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ตั้งแต่เริ่มต้นโครงการจนถึงการดำเนินการร่วมกัน ซึ่งเป็นการทำงานบนฐานความคิดของการมีส่วนร่วมของประชาชน โดย (1) การเริ่มต้นด้วย การแสวงหาแนวร่วมและเครือข่ายในพื้นที่ และสร้างผลผลิตจากสิ่งที่ยากก่อน โดยมีผลผลิตเป็นระยะๆ ไม่ใช่เวลานานจนเกินไป แต่สม่ำเสมอเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่น และกำลังใจแก่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จากนั้น ค่อยๆขยายผลไปสู่ความร่วมมือทำในสิ่งที่ใหญ่ขึ้นและเป็นประโยชน์แก่ท้องถิ่นอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

- (2) สร้างนิสัยและวิธีการทำงานที่อำนวยความสะดวกให้เกิดการ “ฟังให้มากขึ้น ไม่ฆ่าความคิดของใคร”
- (3) สร้างความรู้สึกร่วมกันของ “การเป็นเจ้าของผลงานร่วมกัน ได้ประโยชน์ร่วมกัน”
- (4) สร้างระบบการสื่อสารกับเครือข่ายที่ต่อเนื่อง และ (5) โครงการต้องมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเกิดความไว้วางใจ มีศรัทธา และมีความหวัง และมีเวลาเพียงพอที่จะทำได้ผลผลิตหรือผลลัพธ์ที่ชัดเจน

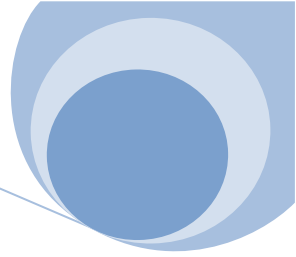
แผนที่แสดงพื้นที่นำร่องภายใต้โครงการชุมชนอยู่คู่อุตสาหกรรม

เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการและติดตามประเมินผลการดูแลรักษาพื้นที่สีเขียวในชุมชน

กิจกรรมการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน ในเมืองอุตสาหกรรมสีเขียว เพื่อพัฒนาเป็น “ระยองโมเดล” สำหรับพื้นที่เป้าหมาย และขยายผลในอนาคต

2.5 สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

วิสัยทัศน์

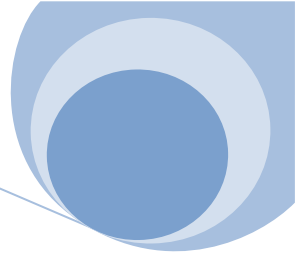
องค์กรสมรรถนะสูงในการอำนวยความสะดวกและสนับสนุนการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์อย่างบูรณาการสู่ผลสัมฤทธิ์เพิ่มคุณภาพชีวิตเกษตรกร

พันธกิจ

1. กำกับ ดูแล สนับสนุน และประสานงานให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวง มีสมรรถนะ ประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพการทำงานมากขึ้น รวมทั้ง การสร้างพื้นฐานระบบการบริหารจัดการที่ดีของกระทรวง
2. พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของเกษตรกรให้บรรลุผลตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรทุกระดับอย่างเป็นระบบ
4. พัฒนาและส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ให้เกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผล
5. พัฒนาและสนับสนุนการประชาสัมพันธ์นโยบาย กิจกรรม และโครงการ ต่างๆ ของกระทรวงให้เป็น ที่รู้จักอย่างกว้างขวาง
6. สนับสนุนและประสานงานให้ภารกิจด้านการเกษตรต่างประเทศเกิดความ คล่องตัวและมีประสิทธิภาพ

ความสามารถของหน่วยงาน

สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีนโยบายและแนวทางการดำเนินการ ที่ให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติงานและการให้บริการ มีแนวทางปฏิบัติในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของ ภาคประชาชนเพื่อให้การดำเนินงานสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการและ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง โดยส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมผ่านการดำเนินงาน ในแผนงาน/โครงการต่างๆ ทั้งในลักษณะการสร้างเครือข่ายการดำเนินงานในพื้นที่และ การแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการคณะทำงานในกิจกรรม/โครงการ ได้แก่

- 1) การพัฒนาการเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนภายใต้โครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน
- 3) การแต่งตั้งผู้แทนเกษตรกรเพื่อร่วมเป็นคณะกรรมการ/คณะทำงานตามพระราชบัญญัติ /ระเบียบกำหนด เพื่อร่วมบริหารกองทุนสำหรับช่วยเหลือและสนับสนุนเงินกู้แก่เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร
- 4) การปรับปรุงระบบอาสาสมัครพลวงให้เข้มแข็ง

สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีการวิเคราะห์กิจกรรม /กระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ภายใต้กระบวนการสร้างคุณค่าของสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างผลประโยชน์ให้แก่ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ หน่วยงานนอกสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ องค์กรเกษตรกร ภาคเอกชน และภาคประชาชน รวมถึงมีหน่วยงานและบุคลากรรับผิดชอบในการส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม มอบหมายเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบประจำภูมิภาค และกองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืนเป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบ มีการจัดทำคู่มือ/แนวทางการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน มีการพัฒนาความรู้ และทักษะของบุคลากรในหน่วยงาน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องให้เอื้อต่อการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ มีการจัดทำระบบฐานข้อมูลเครือข่ายภาคประชาชน/เครือข่ายภาคประชาสังคม ที่สามารถใช้ประโยชน์ในการสืบค้นได้ ได้แก่ ฐานข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน ฐานข้อมูลเกษตรกรปราชญ์สามารถนำไปใช้ในการการขับเคลื่อนนโยบาย Smart Farmer และ Smart Officer ได้ โดยแสดงภาพแนวทางการขับเคลื่อนการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

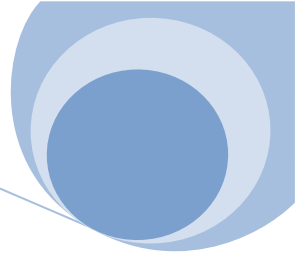

รูปภาพแสดงแนวทางในการขับเคลื่อนการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

กระบวนการมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรม

สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีการขยายผล และต่อยอดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องเข้ามา ร่วมในการบริหารราชการในระดับความร่วมมือ (Collaboration) อย่างเป็นทางการดำเนินงานใน “โครงการพัฒนาการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” สรุปผลการดำเนินงานดังนี้

จากการพัฒนาประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในช่วง 40 กว่าปีที่ผ่านมา เป็นการพัฒนาตามแนวคิด “การพัฒนาตามกระแสหลัก” ที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อการตลาดและการส่งออก ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและระบบการผลิตทางการเกษตรของประเทศไทยจากระบบเกษตรกรรมดั้งเดิมเพื่อการหาอยู่หากินระดับยังชีพเข้าสู่ระบบเกษตรแผนใหม่เพื่อการค้าส่งออก เกษตรกรที่เป็นกลุ่มเป้าหมายมีปัญหาด้านการผลิต เกษตรกรต้องปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตจากเกษตรที่หลากหลายเป็นเกษตรเชิงเดี่ยว วิธีการผลิตที่ทันสมัยและพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศที่มีแนวโน้มราคาสูงขึ้น ในขณะที่ราคาผลผลิตตกต่ำ เกษตรกรอยู่บนความเสี่ยงตั้งแต่ฝนฟ้าอากาศ

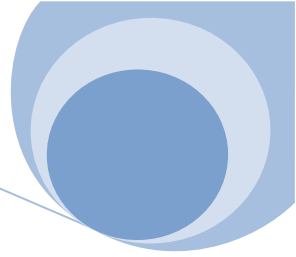

การใช้สารเคมี ราคาปัจจัยการผลิต ค่าครองชีพสูงขึ้น ก่อให้เกิดผลกระทบทำให้เกษตรกร ประสบกับภาวะขาดทุน มีหนี้สิน ยากจน ขาดแคลนที่ดินทำกิน และคนไทยส่วนใหญ่ ต้องบริโภคอาหารที่มีสารเคมีปนเปื้อนและพิษตกค้างอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยง รวมทั้งขาดผู้สืบทอดอาชีพการเกษตร เกษตรกรต้องเข้าสู่วังวนของหนี้สินและยากจนทำให้ ต้องเสียที่ดินตกไปอยู่ในมือของนายทุนและธนาคาร ทรัพยากรธรรมชาติความหลากหลายทางชีวภาพถูกทำลาย ความมั่นคงทางอาหารของคนในชาติจะหมดไป ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อปัญหาสังคมที่ตามมา ได้แก่ การอพยพเข้ามาหางานทำในเมืองใหญ่และต่างประเทศ ปัญหาความแออัดในเมือง การแย่งงานกันทำให้เกิดปัญหาค่าแรงถูกกดให้ต่ำ เกิดปัญหา ความเครียด ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด ฯลฯ

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงพยายามหาทางออกในการแก้ไขปัญหา ที่ให้ความสำคัญกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ โดยดำเนินการโครงการพัฒนาการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีวัตถุประสงค์

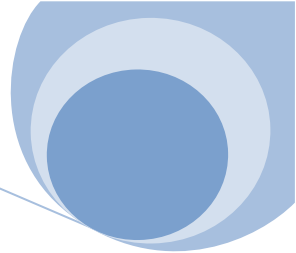
- 1) เพื่อแก้ไขปัญหาค่าความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้น
- 2) เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพและ ประสิทธิผลในการถ่ายทอดความรู้ด้านพัฒนาการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับเกษตรกร
- 3) เพื่อให้เกิดการต่อยอดในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแนวทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ 1 ฟังตนเองได้แล้วไปสู่ขั้นที่ 2 และ 3 การรวมกลุ่ม และสร้างเครือข่ายได้อย่างแพร่หลายได้มากยิ่งขึ้น
- 4) เพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับเกษตรกรซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักในการบริการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้ได้รับบริการตรงกับความต้องการได้มากที่สุด

โดยเป็นการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนคือ ประชาชนชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ที่เป็นกิจกรรมหลักที่สำคัญคือการเป็นผู้จัดกระบวนการฝึกอบรมเองทั้งในการจัดหลักสูตรและวิธีการอบรม และการติดตามเกษตรกรให้คำแนะนำในฐานะครูกับลูกศิษย์ โดยเห็นว่าการสื่อสารระหว่างชาวบ้าน ด้วยกันเองจะก่อให้เกิดความเข้าใจได้ชัดเจนกว่าและสามารถที่จะเข้าถึงความต้องการของเกษตรกร ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายได้อย่าง

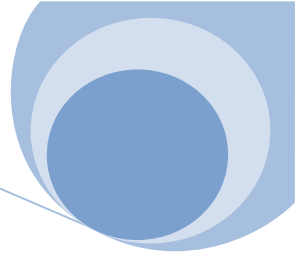
แท้จริง เนื่องจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลแบบไม่เป็นทางการ รวมทั้งการมีความคุ้นเคยและการมีพื้นฐานในการดำเนินชีวิตที่ใกล้เคียงกันจะก่อให้เกิดความเชื่อใจและการยอมรับ ซึ่งลักษณะที่ไม่เป็นทางการดังกล่าวนี้จะเอื้อต่อการเรียนรู้และการสร้างความรู้ใหม่ๆ ทำให้เกิดการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนและเกิดความรู้แบบฝังลึก โดยจะเป็นการสร้างความรู้ และความเข้าใจได้มากกว่าการเรียนรู้จากหนังสือหรือการฝึกอบรมตามปกติที่มีลักษณะโครงสร้างแบบเป็นทางการ ดังนั้นจึงนับได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงบทบาท ที่สำคัญขององค์การที่ทำหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกตามบทบาทภารกิจเดิม โดยได้นำนโยบายมาแปลงเป็นโครงการและแผนงานไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้กำหนดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนโครงการดังกล่าวในแต่ละภาคส่วนได้รับรู้ และทำความเข้าใจเพื่อให้เกิดความตระหนักและเห็นถึงความสำคัญ และยินดีที่จะให้ความร่วมมือในการสนับสนุนและดำเนินการในลักษณะการบูรณาการร่วมกันอย่างเต็มที่ จึงนับว่าเป็นรูปแบบหรือนวัตกรรมใหม่ในการให้บริการเกี่ยวกับการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจการพัฒนาการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่เกษตรกร

ในการดำเนินการให้ความสำคัญกับปราชญ์ชาวบ้านที่นำแนวทางการปฏิบัติที่ได้รับการพัฒนามาถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรตามแนวทางการพัฒนาแบบ “เศรษฐกิจพอเพียง” โดยให้เข้ามามีบทบาทในการกำหนดแนวทางและวิธีดำเนินงานในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมกันติดตามประเมินผล ด้วยการสร้างเครือข่ายภาคประชาชน ที่เกิดจากการชักชวนผู้ที่ประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรมการเกษตร ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีความรอบรู้ในด้านการเกษตรอย่างแท้จริง ซึ่งเรียกว่า “ปราชญ์ชาวบ้าน” เข้ามามีบทบาทในการทำหน้าที่แทนเจ้าหน้าที่ของรัฐในการอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรในพื้นที่ ซึ่งเป็นการส่งเสริมบทบาทและศักยภาพของเกษตรกรให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นรูปแบบหรือนวัตกรรมใหม่ของการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ ที่ยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับเกษตรกร เนื่องจากพบว่าวิธีการให้ชาวบ้านสอนชาวบ้าน ที่เป็นการสื่อสารระหว่างชาวบ้านด้วยกันเอง จะก่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถที่จะเข้าถึงความต้องการของเกษตรกรได้อย่างแท้จริง รวมทั้งการมีความคุ้นเคยและการมีพื้นฐานในการดำเนินชีวิตที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งลักษณะของการมีปฏิสัมพันธ์แบบ

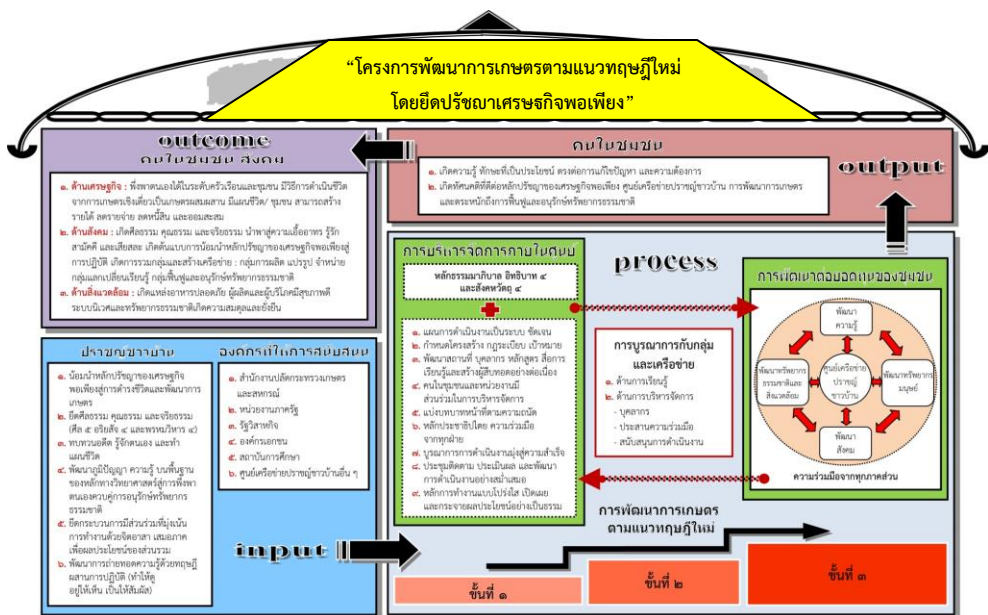
ไม่เป็นทางการนี้จะเอื้อต่อการเรียนรู้ และการสร้างความรู้ใหม่ๆ ทำให้เกิดการถ่ายทอด แลกเปลี่ยนและเกิดความรู้แบบฝังลึก สร้างความรู้ความเข้าใจได้มากกว่าการเรียนรู้ จากการฝึกอบรมในรูปแบบเดิมที่ทางราชการปฏิบัติ ซึ่งประชาชนชาวบ้านจะเป็นนักปฏิบัติ อย่างแท้จริง มีกระบวนการในการพิสูจน์โดยการลงมือทดลองการปฏิบัติ มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาของตนเอง ชุมชน และสังคม มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สามารถเผยแพร่ความรู้และประสบการณ์ มีการคิดอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นเป็นตอน โดยมีนวัตกรรมทางความคิดของประชาชนชาวบ้านค้นหาทางออก พยายามค้นหาวิธีการผลิต ที่เหมาะสมกับความเป็นอยู่ของครอบครัวและชุมชน โดยประยุกต์วิธีการผลิตแบบดั้งเดิม ที่อาศัยภูมิปัญญาชาวบ้านกับการผลิตทันสมัย เพื่อให้พึ่งพาตนเองจนสร้างความเข้มแข็ง ให้ชุมชน มีปรับเปลี่ยนระบบการผลิตจากเชิงเดี่ยวมาเป็นแบบผสมผสาน มีการใช้ สารสมุนไพรรักษาพืชผักกอกทดแทนปุ๋ยเคมี ทำให้ต้นทุนในการผลิตลดลง สุขภาพดี สิ่งแวดล้อมดีขึ้น

นอกจากนี้สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ต่อยอดโครงการ พัฒนาการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการส่งเสริม การรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ผ่านการอบรมจากประชาชนชาวบ้าน ซึ่งเป็นเครือข่าย ของสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งนำไปสู่การต่อยอดการแปรรูปผลผลิต ที่มีอยู่ภายในชุมชน ก่อให้เกิดการสร้างรายได้ ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ที่สำคัญ ผลการดำเนินงานของกลุ่มสามารถนำไปเป็นต้นแบบให้กับหน่วยงานอื่นๆ ตลอดจน ศูนย์เครือข่ายประชาชนบ้านยังเป็นศูนย์กลางทางด้านการเกษตรของชุมชน และการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายการสนับสนุนให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือ สหกรณ์ หรือการที่ธุรกิจต่างๆ รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายวิสาหกิจ เป็นการต่อยอด เกษตรกรที่ผ่านการอบรมจากศูนย์เครือข่ายประชาชนชาวบ้านแล้ว มีความต้องการรวมกลุ่ม ในการผลิต การตลาดและมีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นอยู่เพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง โดยมีตัวอย่างของ ศูนย์การเรียนรู้เพื่อชีวิตที่ยั่งยืน จังหวัดพังงา หรือ “ศูนย์การเรียนรู้ บ้านลุงพอ” ซึ่งเป็นทั้งศูนย์ฝึกอบรม และแปลงเรียนรู้ให้เกษตรกรที่เข้าฝึกอบรมได้เรียนรู้ จากประสบการณ์จริง ซึ่งผู้ที่ผ่านการอบรม จะมีความรู้ความเข้าใจในแนวคิดโครงการ พัฒนาการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ มีการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายร่วมกันผลิต ร่วมกันขาย ดังตัวอย่างหมู่บ้านโคกไคร ซึ่งเป็นหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งได้นำความรู้ ที่ผ่านการอบรมในหลักสูตรของศูนย์การเรียนรู้บ้านลุงพอ มาประยุกต์ใช้ในการบริหาร

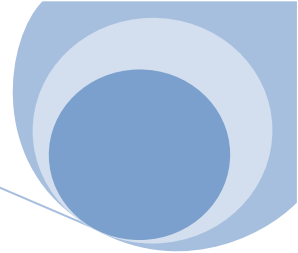

จัดการทรัพยากรในชุมชนของตน เกิดการรวมกลุ่มกัน 3 กลุ่มได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร บ้านโคกโคไคร กลุ่มเครือข่ายพัฒนาอาชีพประมงบ้านโคกโคไคร และกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกโคไคร โดยนอกจากมีการเชื่อมโยงการดำเนินงานของสมาชิกภายในกลุ่ม ยังมีการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่ม เช่น ผลผลิตที่ได้จากกลุ่มประมง นำมาเป็นวัตถุดิบเพื่อการแปรรูปของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นสินค้า OTOP เพื่อการจำหน่ายรองรับการท่องเที่ยวของกลุ่มท่องเที่ยวชุมชน เป็นต้น ซึ่งแนวคิดดังกล่าว มาจากองค์ความรู้ที่ได้จากศูนย์การเรียนรู้บ้านลุงพอ

จากกระบวนการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมสามารถสรุปรูปแบบ (Model) ที่ใช้ในการดำเนินโครงการ พัฒนาการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยจัดทำเป็นแผนภาพของโครงการ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวปฏิบัติที่ดีหรือขยายผลในการดำเนินงานโครงการ เพื่อส่งเสริมการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการในภารกิจด้านอื่น หรือในหน่วยงานอื่นๆ ต่อไปได้ โดยแสดงดังภาพต่อไปนี้

รูปภาพแสดงรูปแบบการดำเนินงานของศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน ที่เข้าร่วม “โครงการพัฒนาการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

ผลสำเร็จ/ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินงาน

โครงการพัฒนาการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ก่อให้เกิดมิติใหม่ในการพัฒนาเกษตรกร จากกระบวนการดำเนินงานของศูนย์เครือข่าย ประชาชนชาวบ้าน ซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ของคนในชุมชน รวมทั้งเกิดการบูรณาการระหว่างกลุ่มหรือเครือข่าย และการพัฒนาต่อยอดทุนของชุมชน โดยผลสำเร็จจากการดำเนินงาน สรุปได้ดังนี้

1. เกษตรกรผู้เข้ารับการอบรม

1.1 ด้านความรู้ เกษตรกรที่เข้ารับการอบรม ได้รับความรู้ที่ตรงกับความต้องการและภูมิสังคมของตนเอง โดยการเรียนรู้และศึกษาจากการปฏิบัติจริง จากตัวอย่าง ซึ่งเป็นรูปธรรมที่ประสบความสำเร็จตลอดจนจากการศึกษาดูงานในศูนย์เครือข่ายประชาชน ชาวบ้านและเครือข่ายอื่นๆ

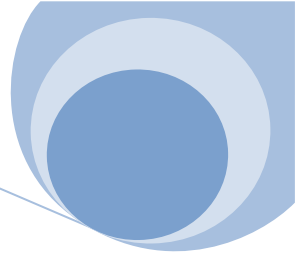
1.2 ด้านสังคม จากการที่เกษตรกรได้เข้ามาฝึกอบรมในศูนย์เครือข่ายประชาชน ชาวบ้าน ทำให้เกษตรกรที่เข้ารับการอบรมได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกัน และกัน มีการเชื่อมโยงเครือข่าย มีการพบปะแลกเปลี่ยนความรู้ การแก้ไขปัญหาการเกษตรที่เกิดขึ้นร่วมกัน ทำให้เกิดความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยเกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่หลังจากผ่านการอบรมในศูนย์เครือข่ายประชาชนชาวบ้านแล้วได้รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มขึ้น เพื่อดำเนินการผลิต และแปรรูปสินค้าเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มมากขึ้น

1.3 ด้านสุขภาพ การอบรมในศูนย์เครือข่ายประชาชนชาวบ้านมุ่งเน้นการสอนให้เกษตรกรที่เข้ารับการอบรมให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิต สุขภาพร่างกาย โดยมุ่งทำการเกษตรแบบปลอดภัยจากสารพิษ รวมถึงการทำเกษตรอินทรีย์ งดการใช้สารเคมีที่เป็นอันตรายต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม

1.4 ด้านเศรษฐกิจ จากการประเมินผลโครงการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปรากฏว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ในปีพ.ศ. 2555 เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ มีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้น

2. ประชาชนชาวบ้าน

2.1 ด้านสังคม ประชาชนชาวบ้านได้รับการยกย่องและยอมรับจากสังคมว่าเป็น ผู้ที่มีองค์ความรู้และเป็นผู้ที่มีทักษะ สามารถกำหนดหลักสูตรและถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ตรง

ตามความต้องการและภูมิสังคมให้แก่เกษตรกรเพื่อนำไปปฏิบัติซึ่งเกิดผลประโยชน์ต่อเกษตรกร ภาคการเกษตร และประเทศชาติโดยรวม

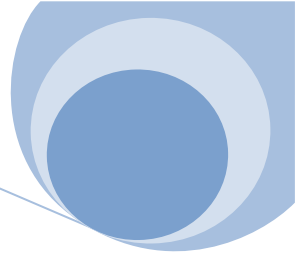
2.2 ด้านสุขภาพ ลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอกในการทำการเกษตรของศูนย์ เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน มุ่งเน้นการทำการเกษตรแบบปลอดภัยจากสารพิษ การทำเกษตร อินทรีย์ ลด ละ เลิก การใช้สารเคมีทั้งในกระบวนการผลิตและกระบวนการแปรรูป ผลผลิตที่เกิดจากศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านจึงเป็นผลผลิตที่ปลอดภัยจากสารพิษ โดยมุ่งเน้นเพื่อ การบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก และเมื่อเหลือจากการบริโภคในครัวเรือนแล้วจึงได้นำ ออกจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้จากการดำเนินงานดังกล่าว อาหารที่ปราชญ์ชาวบ้านและครัวเรือน บริโภค ในแต่ละวันจะเป็นอาหารที่ปลอดภัยจากสารพิษ ซึ่งจะมีผลดีต่อสุขภาพ ไม่ก่อให้เกิดโรคร้ายไข้เจ็บ เช่น โรคมะเร็ง รวมถึงมีผลทางอ้อมเกิดกับชาวบ้านและประชาชน ทั่วไปที่ซื้อผลผลิตจากศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านจะได้บริโภคอาหารที่ปลอดภัยจากสารพิษทำให้ สุขภาพร่างกายแข็งแรงด้วยเช่นกัน

2.3 ด้านสิ่งแวดล้อม การดำเนินงานของศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน มุ่งเน้นการทำการเกษตรแบบผสมผสานและปลอดภัยจากสารพิษ ไม่ใช้ปุ๋ยเคมีหรือสารเคมี ไล่แมลง ทำให้ไม่มีสารเคมีหรือสารพิษตกค้างในดิน หรือแหล่งน้ำ เป็นการสร้าง การเจริญเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและเป็นการแก้ปัญหาสภาวะโลกร้อน

2.4 ด้านเศรษฐกิจ หน่วยงานราชการหรือหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐและ เอกชนได้ใช้ศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านเป็นสถานที่ฝึกอบรม ดูงาน ทำให้เกิดเศรษฐกิจ หมุนเวียน ปราชญ์ชาวบ้านมีรายได้จากการจัดฝึกอบรม การเป็นวิทยากร รวมถึงศูนย์ เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านแต่ละแห่งจะผลิตสินค้าเด่นของศูนย์ซึ่งพัฒนามาจากองค์ความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้านจำหน่ายทำให้เกิดมีรายได้เพิ่มขึ้น รวมถึงได้รับ งบประมาณอุดหนุนจากสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการอบรมเกษตรกร เป้าหมายตามโครงการฯ

3. หน่วยงานภาครัฐ

ทำให้เกิดการประหยัดงบประมาณในการดำเนินงานของภาครัฐ เนื่องจาก หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรสามารถบูรณาการทำงาน และใช้การอบรมของ ศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านถ่ายทอดความรู้หรือองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรเป้าหมายของ ตนเองได้ จะทำให้ประหยัดงบประมาณได้เป็นจำนวนมากและเกษตรกรเองก็ไม่ต้อง เข้าอบรมหลายครั้งทำให้เสียเวลาในการประกอบอาชีพแต่เดิมมักเกิดปัญหาดังกล่าว และสิ่งที่หน่วยงานภาครัฐได้รับเนื่องจากโครงการดังกล่าวเป็นการดำเนินการแบบ

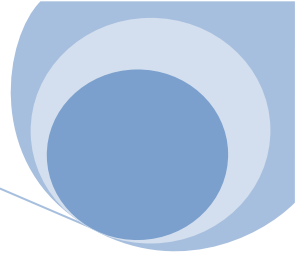
บูรณาการของทุกภาคส่วน ทำให้เกิดเครือข่ายเชื่อมโยงการดำเนินงาน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในอนาคตต่อไป

บทสรุป

สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยโครงการพัฒนาการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นกิจกรรมการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายที่เกิดจากเกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรม ณ ศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน หลังจากที่ได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้จนสามารถพึ่งตนเองได้ มีความประสงค์ที่จะรวมกลุ่มกันดำเนินกิจกรรม โดยมีสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดและศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านเป็นที่เล็งมีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวก มีแกนนำเป็นคณะกรรมการกลุ่มร่วมกับสมาชิกในชุมชนร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จัดโครงสร้างในการบริหารงานของกลุ่ม และกำหนดกิจกรรมการดำเนินงาน โดยมีการร่วมศึกษาข้อมูลเบื้องต้นและจัดทำแผนปฏิบัติการกลุ่ม จัดเวทีแบบมีส่วนร่วม ทำความเข้าใจกับแกนนำกลุ่มวิเคราะห์สถานภาพ และศักยภาพ (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดของกลุ่ม) ศึกษาปัญหาและแนวทางในการพัฒนา ซึ่งเป็นการเสริมสร้างศักยภาพความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน

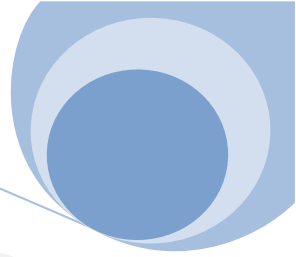
ภาพกิจกรรมโครงการพัฒนาการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน

ฐานการเรียนรู้การใช้ประโยชน์ในท้องถิ่น และฐานการเรียนรู้ แปลงผักปลอดสารพิษ

2.6 สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

วิสัยทัศน์

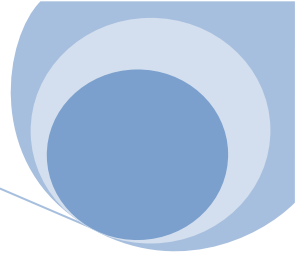
มุ่งมั่นอำนวยความสะดวก ให้เกิดการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
เพื่อประชาชน

พันธกิจ

1. อำนวยความสะดวกให้เกิดประสานงานและสนับสนุนให้เกิดกระบวนการในการกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์การจัดทำแผนปฏิบัติการและงบประมาณ
2. ติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
3. ประสานความร่วมมือในการดำเนินงาน การป้องกันและการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทุกระดับ
4. พัฒนาระบบสารสนเทศและเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และการสื่อสารสำหรับการบริหารจัดการ การตัดสินใจและการบริการประชาชน

ประเด็นยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1. บริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน
2. พัฒนาระบบบริหารจัดการพิบัติภัย สร้างความตระหนักและความพร้อมรับมือกับภัยธรรมชาติ
3. เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมภายใต้การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน
4. เสริมสร้างศักยภาพขององค์การบูรณาการความร่วมมือในการดำเนินการกิจด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

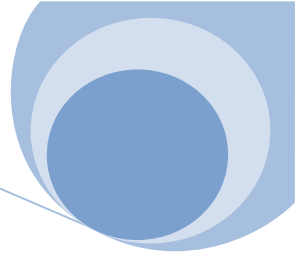
ความสามารถของหน่วยงาน

สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีการกำหนดนโยบายหรือทิศทาง หรือยุทธศาสตร์ ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ โดยในแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2557 ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ สร้างความตระหนัก จิตสำนึก และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีการสื่อสารนโยบายหรือทิศทาง หรือยุทธศาสตร์ ที่ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมให้ทราบทั่วกันทั้งองค์กร และมีกลไกในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ คือ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1-16 ซึ่งมีที่ตั้งสำนักงานตามพื้นที่ลุ่มน้ำกระจายอยู่ทั่วประเทศ นอกจากนี้มีการจัดทำคู่มือปฏิบัติงาน กระบวนการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านสิ่งแวดล้อม มีการพัฒนาความรู้ และทักษะของบุคลากรในหน่วยงานให้เอื้อต่อการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ มีการรับฟังความคิดเห็นและสรุปข้อเสนอแนะจากเครือข่ายภาคประชาชน และนำมาปรับปรุงกระบวนการให้บริการ การดำเนินการโครงการที่สามารถแสดงให้เห็นรูปแบบ/วิธีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และมีการบูรณาการการทำงาน หรือการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และกลุ่มหรือเครือข่าย หรือชุมชน หรือภาคประชาสังคม หรือเครือข่ายภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นทางการเป็นประจำ และเผยแพร่เพื่อขยายผลแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการไปยังกลุ่มเป้าหมาย

กระบวนการมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรม

สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมบทบาทและศักยภาพภาคประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในภารกิจหลัก ในระดับความร่วมมือ ซึ่งมีลักษณะการมีส่วนร่วมดังต่อไปนี้

1. มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสาร โดยจัดประชุมชี้แจงถึงการขยายผลการดำเนินโครงการโดยเชิญภาคีเครือข่ายชาวลองที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมสมัคร
2. มีส่วนร่วมในการคิด ร่วมปรึกษาหารือริเริ่มและตัดสินใจกำหนดกิจกรรม โดยจัดเวทีเพื่อคัดเลือกเครือข่ายชาวลองที่มีวัตถุประสงค์ แนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนร่วมกัน และจัดประชุมกำหนดแนวทางการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน พร้อมสร้างแรงจูงใจในการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

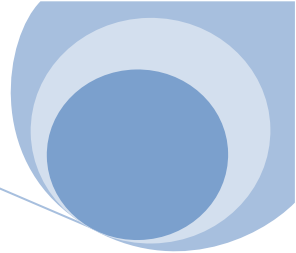
- 1) ด้านกระบวนการทำงานของชุมชน
- 2) ด้านการลดมลพิษ
- 3) ด้านความยั่งยืนและการต่อยอดความสำเร็จของชุมชน
- 4) ด้านการเรียนรู้ของชุมชน

3. มีส่วนร่วมในการเข้ามามีบทบาท และความร่วมมือ โดยชุมชนในพื้นที่ คณะทำงานในการขับเคลื่อนกิจกรรมโดยการดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการตาม แผนงานที่แต่ละชุมชนกำหนดและร่วมกันประเมินผลการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังมีการ จัดกิจกรรมเปิดโอกาสให้ชุมชนชาวคลองร่วมกันจัดทำยุทธศาสตร์ชาวคลองสำหรับเป็น กลไกในการให้ภาครัฐร่วมให้การสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ นอกจากนี้ชมรมเรารักแม่น้ำท่าจีนยังเป็นแกนนำในการจัดเวทีระดมความคิดเห็นการ จัดการแก้ไขปัญหาแม่น้ำท่าจีน จังหวัดนครปฐม โดยเชิญภาครัฐมาร่วมรับฟัง ให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหา

ทั้งนี้หน่วยงานภาครัฐเป็นหน่วยประสานงานให้เกิดการดำเนินงานทั้งทางวิชาการ งบประมาณ อุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรม รวมทั้งเป็นหน่วยอำนวยความสะดวก ให้การดำเนินงานเกิดความสะดวกคล่องตัว ภาครัฐเอกชน เป็นหน่วยสนับสนุน กิจกรรมและเทคนิควิธีการเฉพาะด้าน สถาบันการศึกษา เป็นหน่วยที่สนับสนุนความ ถูกต้องทางวิชาการให้ข้อมูลเกิดความน่าเชื่อถือ และสามารถแก้ไขปัญหาได้ถูกต้องตรงตาม สาเหตุ และภาคประชาชนเป็นผู้ริเริ่มกิจกรรมที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพปัญหา ที่เกิดขึ้นจริง

สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีการเปิดโอกาส ให้ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการในระดับ ความร่วมมือ (Collaboration) อย่างเป็นทางการดำเนินงานใน “โครงการการลดมลพิษทางน้ำโดยชุมชน” สรุปผลการดำเนินงานดังนี้

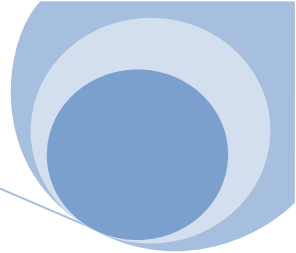
สภาพปัญหาความเสื่อมโทรมของคุณภาพน้ำในแม่น้ำท่าจีนและคลองสาขา อันเนื่องมาจากการขยายตัวของเศรษฐกิจและชุมชน โดยปัญหาที่พบได้แก่ ปัญหาน้ำเน่าเสีย เนื่องจากการระบายน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรม การเกษตรกรรมและชุมชน ปัญหา การตื่นเงินของคลองสาขาจนไม่สามารถใช้ประโยชน์จากคลองเหล่านั้นได้อย่าง เต็มศักยภาพ และปัญหาวัชพืชน้ำที่เจริญเติบโตหนาแน่นขัดขวางการไหลของน้ำในแม่น้ำ และลำคลอง เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่ต้องมีการจัดการดูแลและแก้ไข

อย่างเร่งด่วน สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 5 (จังหวัดนครปฐม) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของคุณภาพน้ำในแม่น้ำท่าจีนและคลองสาขาต่างๆ เพราะคุณภาพน้ำส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้คนที่อาศัยอยู่ริมน้ำ จึงร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จัดทำโครงการการลดมลพิษทางน้ำ โดยชุมชนขึ้น โดยมีการสำรวจข้อมูลสถานการณ์สิ่งแวดล้อมสถานการณ์คุณภาพน้ำ และปรับปรุงพัฒนาระบบการจัดการมลพิษในชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณพื้นที่แม่น้ำท่าจีนและคูคลองสาขาให้มีระบบการจัดการมลพิษที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการมลพิษ การดูแลรักษา และการปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ดียังยืน ซึ่งการดำเนินงานในโครงการมีวัตถุประสงค์เพื่อ

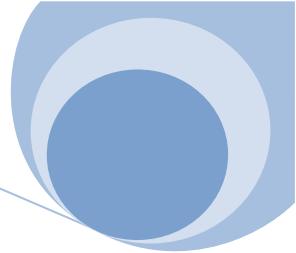
1. สำรวจข้อมูลสถานภาพสิ่งแวดล้อม สถานการณ์คุณภาพน้ำ และการปรับปรุงพัฒนาระบบการจัดการมลพิษในชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณพื้นที่แม่น้ำท่าจีน และคูคลองสาขาของแม่น้ำท่าจีน ให้มีระบบการจัดการมลพิษที่มีประสิทธิภาพ
2. เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการมลพิษ การดูแลรักษา และปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้านให้อยู่ในสภาพดีอย่างยั่งยืน

โดยในปี พ.ศ.2555 สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 5 ได้ดำเนินกิจกรรมชุมชนคนรักคลองร่วมปรับปรุงน้ำเสีย ป้องกันน้ำท่วม เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2555 และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2555 ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวเป็นการสร้างเครือข่ายภาคประชาชนที่ให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาแหล่งน้ำ ซึ่งก่อให้เกิดคลองต้นแบบเฉลิมพระเกียรติ 12 แห่ง เพื่อขยายการดำเนินงานให้ครอบคลุมการจัดการมลพิษทุกด้าน และการขยายพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เพิ่มขึ้น สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 5 ได้ดำเนินโครงการการลดมลพิษทางน้ำโดยชุมชน ซึ่งเป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการมลพิษ และสร้างความร่วมมือของท้องถิ่นในการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของแม่น้ำท่าจีนและคูคลองสาขาให้มีคุณภาพที่ดี โครงการการลดมลพิษทางน้ำโดยชุมชน ในปี พ.ศ. 2556 - 2557 เป็นการขยายผลจากการดำเนินงานในปี พ.ศ. 2555 - 2556 และมีคลองที่เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 17 คลอง ซึ่งแต่ละคลองมีการดำเนินกิจกรรมที่มาจากการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อลดมลพิษทางน้ำหลากหลายกิจกรรมแตกต่างกันไป เช่น กิจกรรมตรวจคุณภาพน้ำจัดเก็บผักตบชวากำจัดวัชพืช เศษไม้ และขยะอย่างน้อยเดือนละครั้ง

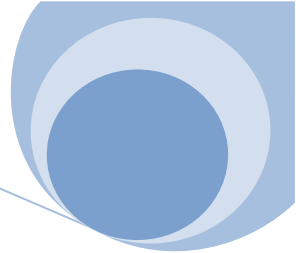

รณรงค์ให้ชาวบ้านไม่ทิ้งขยะลงในลำคลองมีการใช้น้ำหมักชีวภาพและ EM ball ในการบำบัดน้ำเสีย จัดตั้งคณะกรรมการทำงานในการดูแลรักษาคลองและมีการนำผักตบชวามาใช้ในการผลิตก๊าซชีวภาพ นอกจากนี้ยังมีการปลูกไม้ดอกและไม้ประดับริมคลอง เพื่อป้องกันการพังทลายของตลิ่ง เป็นต้น โดยมีรายละเอียดคลองที่เข้าร่วมโครงการในปี พ.ศ. 2556 – 2557 ดังนี้

ลำดับ	ชื่อคลอง	ปีที่ดำเนินการ	กิจกรรมที่ดำเนินการ
1	คลองคูเมือง	ปี พ.ศ. 2556-2557	- เก็บและนำเอาผักตบชวาที่เจริญอยู่ในคลองคูเมืองมาใช้ในการผลิตก๊าซชีวภาพ
2	คลองชัยขันธุ์	ปี พ.ศ. 2556-2557	- จัดตั้งคณะกรรมการทำงานในการดูแลรักษาคลองและตรวจคุณภาพน้ำ - กำจัดวัชพืช เศษไม้ และขยะอย่างน้อยเดือนละครั้ง
3	คลองบางกระทึก	ปี พ.ศ. 2556-2557	- เก็บผักตบชวาและวัชพืชน้ำ - ปลูกหญ้าแฝกลอน้ำเพื่อลดมลพิษทางน้ำ
4	คลองสุคต	ปี พ.ศ. 2556-2557	- เก็บ กิ่งไม้ ต้นไม้ล้ม และวัชพืชน้ำที่ขวางทางน้ำ - ตั้งคณะผู้ทำงานในการเฝ้าระวังและดูแลคุณภาพน้ำอย่างต่อเนื่อง - ใช้น้ำหมักชีวภาพเพื่อบำบัดน้ำในคลอง
5	คลองหอมเกร็ด	ปี พ.ศ. 2556-2557	- เก็บผักตบชวา และกิ่งไม้ที่ทล่นขวางทางน้ำ - สร้างจุดเฝ้าระวังและตรวจสอบคุณภาพน้ำอย่างง่าย
6	คลองท่าเรือ-บางพระ	ปี พ.ศ. 2557	- เก็บผักตบชวาที่ขึ้นอยู่ในคลองมาทำเป็นปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ - ปรับภูมิทัศน์ริมคลองให้มีความสวยงาม - โยน EM Ball เพื่อบำบัดน้ำในคลอง - จัดซื้อเครื่องยนต์เรือเพื่อใช้ในการเก็บผักตบชวาที่ลอยอยู่ในคลอง
7	คลองสหกรณ์	ปี พ.ศ. 2556-2557	- จัดตั้งคณะกรรมการทำงานในการดูแลรักษาคลองและตรวจคุณภาพน้ำ - กำจัดวัชพืช เศษไม้ และขยะอย่างน้อยเดือนละครั้ง

ลำดับ	ชื่อคลอง	ปีที่ดำเนินการ	กิจกรรมที่ดำเนินการ
8	คลองสวิตชาติ	ปี พ.ศ. 2556-2557	<ul style="list-style-type: none"> - จัดเก็บผักตบชวาโดยใช้แรงงานคน - รณรงค์ให้ชาวบ้านไม่ทิ้งขยะลงคลอง - ปลูกไม้ดอกและไม้ประดับริมคลองเพื่อป้องกันตลิ่งพัง
9	คลองสัมปทวน	ปี พ.ศ. 2556-2557	<ul style="list-style-type: none"> - จัดเก็บผักตบชวาและกิ่งไม้ที่ขัดขวางการไหลของน้ำ - ใช้ EM ball ในการบำบัดน้ำในคลอง - ปลูกไม้ดอกและไม้ประดับริมคลองเพื่อป้องกันตลิ่งพัง
10	คลองรางวัด	ปี พ.ศ. 2556-2557	<ul style="list-style-type: none"> - การกำจัดวัชพืชในลำคลองและบริเวณริมตลิ่ง - ปรับปรุงภูมิทัศน์สองริมฝั่งคลอง เช่น การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ
11	คลองโรงเจ	ปี พ.ศ. 2556-2557	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างกั้นหินเติมอากาศด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ในราคาไม่เกิน 30,000 บาท - เก็บวัชพืชน้ำและกิ่งไม้ที่ขัดขวางการไหลของน้ำ
12	คลองตาวี	ปี พ.ศ. 2556-2557	<ul style="list-style-type: none"> - การกำจัดวัชพืช กิ่งไม้ และขยะในลำคลอง - นำวัชพืชน้ำมาทำเป็นปุ๋ยอินทรีย์เพื่อใช้ในการเกษตร
13	คลองยายสา	ปีพ.ศ. 2557	<ul style="list-style-type: none"> - ตั้งคณะกรรมการและเชิญชวนชาวบ้านเข้าร่วมเป็นสมาชิกคนรักคลองเพื่อลดการปล่อยน้ำเสียลงคลอง - ปลูกต้นเตยหอมในคลองแบบแพลอยเพื่อใช้เป็นพืชบำบัดน้ำเสีย - ปลูกพืชริมคลองเพื่อป้องกันดินพังทลายและปลูกพืชบำบัดน้ำเสียภายในคลอง
14	คลองเหมือง	ปีพ.ศ. 2557	<ul style="list-style-type: none"> - การกำจัดวัชพืชและกิ่งไม้ในลำคลองและบริเวณริมตลิ่ง - ปรับภูมิทัศน์ริมคลองให้สวยงาม - การใช้พืชบำบัดน้ำเสียในคลอง - สร้างจุดเฝ้าระวังและตรวจคุณภาพน้ำเบื้องต้น
15	คลองวัฒนา	ปีพ.ศ. 2557	<ul style="list-style-type: none"> - เก็บขยะและวัชพืชน้ำที่ขึ้นอยู่ในคลองและริมตลิ่ง - นำวัชพืชน้ำมาทำเป็นน้ำหมักชีวภาพ
16	คลองหัวคน เพลง	ปีพ.ศ. 2557	<ul style="list-style-type: none"> - ปลูกต้นเตยหอมในคลองแบบแพลอยเพื่อใช้เป็นพืชบำบัดน้ำเสีย - เก็บผักตบชวาและวัชพืชน้ำ

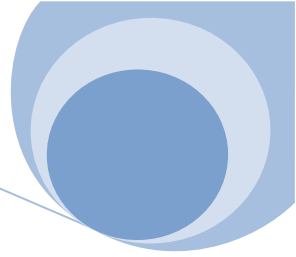

ลำดับ	ชื่อคลอง	ปีที่ดำเนินการ	กิจกรรมที่ดำเนินการ
17*	คลองนราภิรมย์	ปี พ.ศ. 2556-2557	- การนำผักตบชวามาใช้ประโยชน์ โดยแปรรูปเป็น ผักตบชวาทากแห้ง เพื่อส่งขาย ทำให้ลดปริมาณ ผักตบชวา คุณภาพน้ำดีขึ้น และสร้างรายได้ให้กับชุมชน ต่อเดือนประมาณ 5,000 บาท/ครัวเรือน * ใช้งบประมาณของชุมชนในการดำเนินกิจกรรม

โดยสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีรูปแบบ (Model) ที่ใช้ในการดำเนินโครงการ ที่นำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวปฏิบัติที่ดี หรือขยายผล ในการดำเนินงานโครงการ เพื่อส่งเสริมการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ แสดงดังภาพต่อไปนี้

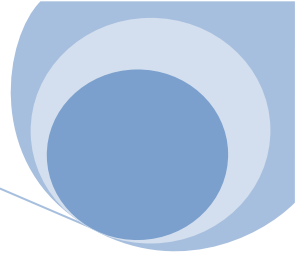
สรุปรูปแบบ (Model) ที่ใช้ในการดำเนินโครงการ

ผลสำเร็จ/ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินงาน

โครงการการลดมลพิษทางน้ำโดยชุมชน เป็นโครงการที่เคยได้รับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ.2556 โดยมีการขยายผล จำนวนคลองเพิ่มขึ้น คือ จากเดิมในปี พ.ศ. 2556 มีคลองเข้าร่วมโครงการ จำนวน 12 คลอง และในปี พ.ศ.2557 มีคลองเข้าร่วมจำนวน 17 คลอง โดยมี 1 คลอง คือ คลองนราภิรมย์ ที่ร่วมดำเนินการ โดยไม่ได้ใช้งบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยหลังการดำเนินกิจกรรมลดมลพิษทางน้ำโดยชุมชน ได้มีการประเมินผลสำเร็จ ตามเกณฑ์ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความสำเร็จในการลดมลพิษ 2) กระบวนการทำงานของชุมชน 3) การเรียนรู้ของชุมชน และ 4) ความยั่งยืนและการต่อยอดความสำเร็จของชุมชน ซึ่งผลการประเมินคลองที่ได้รับการคัดเลือกเป็นคลองต้นแบบ อันดับที่ 1 ได้แก่ คลองชัยขันธุ์ และคลองที่โดดเด่นทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ คลองตาวิ (คลองที่มีผลลัพธ์ในเชิงความสำเร็จในการลดมลพิษโดดเด่น) คลองชัยขันธุ์ (คลองที่มีผลลัพธ์ในเชิงกระบวนการทำงานของชุมชน) คลองสัมปทวน (คลองที่มีผลลัพธ์ในเชิงการเรียนรู้ของชุมชน) และคลองสหกรณ์ (คลองที่มีผลลัพธ์ในเชิงความยั่งยืนและการต่อยอดความสำเร็จชุมชน) และมีผลสรุปการดำเนินงานในภาพรวมดังนี้

- 1) การเปลี่ยนแปลงของคุณภาพน้ำในคลอง มีปริมาณน้ำเสียลดลง
- 2) กิจกรรมที่เลือกดำเนินการในการจัดการมลพิษทางน้ำของชุมชนมีความสอดคล้องกับปัญหามลพิษทางน้ำของชุมชน
- 3) สัดส่วนของผู้แทนครัวเรือนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการมลพิษทางน้ำของชุมชนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น
- 4) เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชน ที่เริ่มตั้งแต่การสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์/เสียสละ และร่วมติดตามประเมินผล
- 5) ชุมชนสามารถสรุปบทเรียนการจัดการมลพิษทางน้ำของชุมชน และนำบทเรียนที่ผ่านมาประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงการจัดการมลพิษทางน้ำของชุมชนให้มีประสิทธิภาพ
- 6) ชุมชนมีแผน ข้อตกลง กติกา ในการจัดการ/ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแหล่งน้ำที่ได้รับการฟื้นฟูร่วมกันอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

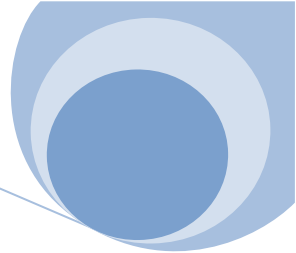
- 7) ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการการนำผักตบชวามาใช้ประโยชน์ โดยการแปรรูปเป็นผักตบชวาตากแห้ง เพื่อส่งขายทำให้ปริมาณผักตบชวาลดลง คุณภาพน้ำดีขึ้น และสร้างรายได้ให้กับชุมชนต่อเดือนประมาณ 5,000 บาท/ครัวเรือน (คลองนราภิรมย์ จังหวัดนครปฐม)

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาวลอง และแผนการดำเนินงาน จำนวนประมาณ 30 คลอง โดยใช้คลองต้นแบบคือการถอดบทเรียนจาก 12 คลอง เฉลิมพระเกียรติที่ได้ดำเนินในปี พ.ศ.2556 มาเป็นต้นแบบในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ชาวลองและมีการประสานความร่วมมือกันของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ได้แก่ภาครัฐร่วมให้การสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ การจัดประชุมชี้แจงถึงการขยายผลการดำเนินโครงการโดยเชิญภาคีเครือข่ายชาวลองที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมภายใต้โครงการ ตามแผนที่แต่ละชุมชนกำหนดและร่วมกัน ประเมินผลการดำเนินงาน

บทสรุป

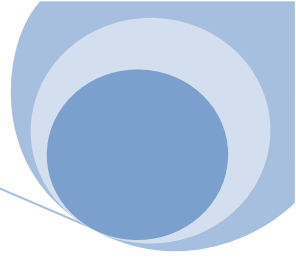
สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมภายใต้การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยการทำงานในปี พ.ศ. 2557 มีการดำเนินงานขยายพื้นที่การดำเนินงาน และต่อยอดในกิจกรรมที่เป็นการจัดการมลพิษทางน้ำเพิ่มขึ้น โดยมีขยายจำนวนคลองเพิ่มขึ้น คือ จากเดิมในปี พ.ศ. 2556 จำนวน 12 คลอง ได้แก่ 1. คลองคูเมือง 2. คลองชัยพันธ์ 3. คลองบางกระทึก 4. คลองสุคต 5. คลองหอมเกร็ด 6. คลองสหกรณ์ 7. คลองสวีตชาติ 8. คลองสัมปทวน 9. คลองรางวัด 10. คลองโรงเจ 11. คลองตาวี 12. คลองนราภิรมย์ (ร่วมดำเนินการแต่ใช้งบประมาณดำเนินกิจกรรมเอง) โดยทั้ง 12 คลอง ยังคงดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และมีการขยายผลเพิ่มจำนวนคลองใหม่ในปี พ.ศ. 2557 จำนวน 5 คลอง ได้แก่ 1. คลองท่าเรือ-บางพระ 2. คลองยายสา 3. คลองเหมือง 4. คลองวัฒนา 5. คลองหัวคนเพลง

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาวลอง และแผนการดำเนินงาน จำนวนประมาณ 30 คลอง โดยใช้คลองต้นแบบคือการถอดบทเรียนจาก 12 คลอง เฉลิมพระเกียรติที่ได้ดำเนินในปี พ.ศ.2556 มาเป็นต้นแบบในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ชาวลองและมีการประสานความร่วมมือกันของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

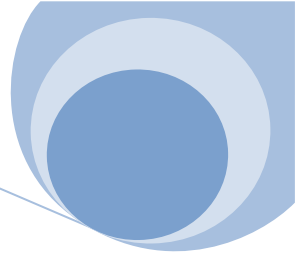
ภาพกิจกรรม
โครงการลดมลพิษทางน้ำโดยชุมชน
ของชุมชนชาวคลองที่เข้าร่วมโครงการในปี พ.ศ. 2557

การนำผักตบชวา มาแปรรูปใช้ประโยชน์ ณ คลองนราภิรมย์ จังหวัดนครปฐม

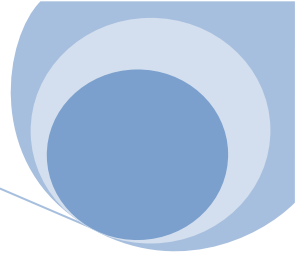

3. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารราชการ

จากการประเมินผลการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการตามหลักเกณฑ์และแนวทางการพิจารณารางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2557 ซึ่งมีการประเมินผลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยประเมินจากเอกสารประกอบใบสมัคร และการประเมินผลการดำเนินงานในพื้นที่จริง รวมทั้งมีการประเมินยืนยันผล โดย อ.ก.พ.ร. เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม พบว่า ส่วนราชการและจังหวัดที่สมัครขอรับรางวัลฯ ส่วนใหญ่มีผลการดำเนินงานที่แสดงให้เห็นว่ามีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการที่เป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานที่ผ่านการประเมินและตัดสินให้ได้รับรางวัล จะเป็นหน่วยงานที่มีการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับความร่วมมือที่มีการทำงานในลักษณะเครือข่าย/หุ้นส่วนการทำงานร่วมกัน โดยสามารถสรุปการดำเนินงานในภาพรวม ดังนี้

มิติด้านความสามารถของหน่วยงานภาครัฐ

ผู้บริหารของทุกหน่วยงานให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยมีการกำหนดนโยบายหรือทิศทางการบริหารราชการที่ชัดเจน และนำไปกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ขององค์กร เพื่อเป็นแนวปฏิบัติสำหรับการทำงานที่ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม มีการติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงานอย่างสม่ำเสมอ มีการวิเคราะห์กำหนดกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องสำหรับการดำเนินโครงการ ตลอดจนมีการกำหนดแนวทางในการทำงาน หรือแผนการดำเนินงานที่เป็น Road Map ที่ชัดเจน รวมทั้งมีกระบวนการสื่อสารทำความเข้าใจกับบุคลากรในองค์กรเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ให้ความสำคัญการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมหลากหลายช่องทาง นอกจากนี้ หลายๆ หน่วยงานมีการกำหนดค่านิยมที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และมีการจัดตั้งหน่วยงาน หรือมอบหมายให้มีหน่วยงานหรือบุคคลที่รับผิดชอบการขับเคลื่อนในการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่ชัดเจน รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณสำหรับการดำเนินงานอย่างเพียงพอ มีการสร้างศักยภาพของบุคลากรของหน่วยงานและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและประสบการณ์

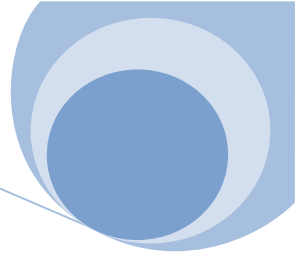
ทั้งที่เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการเพื่อให้มีทักษะที่เอื้อต่อการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ และนำไปใช้ในการดำเนินโครงการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดทำและใช้ฐานข้อมูลเครือข่ายภาคประชาชน/เครือข่ายประชาสังคม ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงาน เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ

มิติด้านกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการอย่างเป็นรูปธรรม

ในการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่วนราชการมีระบบการให้ข้อมูลข่าวสาร และการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องหลากหลายช่องทาง เช่น การใช้ไลน์ (Line) เป็นช่องทางในการสื่อสารทั้งการให้ข้อมูลและรับข้อเสนอแนะ/ความเห็น เป็นต้น โดยมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปใช้ในการปรับปรุงในการทำงาน นอกจากนี้ ส่วนราชการมีรูปแบบการดำเนินงานในลักษณะของคณะกรรมการ หรือคณะทำงานภาคประชาชน หรือเครือข่ายที่มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันในระดับความร่วมมือ และมีการบูรณาการการทำงานและประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยส่งเสริมศักยภาพของภาคประชาชน ให้เข้ามามีบทบาทร่วมในการกำหนดแผนงาน/โครงการ ติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการ โดยมีการดำเนินงานในโครงการที่แสดงให้เห็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการในระดับความร่วมมือ (Collaboration) อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสามารถประเมินผลสำเร็จที่ได้รับจากการดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในเชิงสังคมและเชิงเศรษฐกิจ และนำไปสู่การถอดบทเรียน หรือสรุปผลการดำเนินโครงการ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง หรือพัฒนาการดำเนินโครงการ หรือขยายผลการดำเนินงานในโครงการอื่น หรือต่อยอดในกิจกรรมอื่นๆ ต่อไป

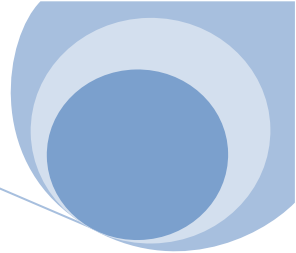
โดยมีข้อค้นพบที่สำคัญที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ดังนี้

1. ผู้นำ ซึ่งเป็นผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ทั้งในส่วนของหน่วยงานภาครัฐ และเครือข่ายภาคประชาชน โดยผู้นำจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเอื้ออำนวยหรือส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม เช่น ผู้บริหารของส่วนราชการ ที่ให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาส

ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ โดยให้เครือข่ายภาคประชาชนเข้ามามีบทบาท และทำงานร่วมกันกับหน่วยงานของรัฐ และผู้นำชุมชน หรือปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความสามารถ และมีศักยภาพ รวมทั้งมีจิตสาธารณะ ซึ่งจะส่งผลต่อการสร้างความเชื่อมั่น ศรัทธาของคนในชุมชน และได้รับการยอมรับ ทำให้สามารถโน้มน้าว หรือสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งยิ่งขึ้น เป็นต้น ทั้งนี้ผู้นำจะเป็นผู้ที่สำคัญในการสร้างให้เกิดพลังร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

2. นโยบาย ยุทธศาสตร์ ค่านิยม และพันธกิจ ของส่วนราชการที่เอื้อต่อการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมบริหารราชการ
3. เจ้าหน้าที่รัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน มีความรู้ ความเข้าใจและให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และให้ความสนใจและมีความกระตือรือร้นในการทำงานร่วมกับประชาชนเป็นอย่างดี
4. ภาคประชาชนหรือภาคประชาสังคม มีความเป็นพลเมืองและมีจิตสำนึกสาธารณะ มีความกระตือรือร้น และตั้งใจในการทำงานร่วมกันกับภาครัฐ รวมถึงเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง สามารถให้ความเห็น และข้อเสนอแนะ รวมทั้งร่วมในการพัฒนา และแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้ตรงประเด็นปัญหา/ความต้องการของประชาชน
5. กระบวนการ และรูปแบบการทำงาน ที่ก่อให้เกิดผลสำเร็จในการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม
 - การมีกระบวนการทำงานแบบบูรณาการของหลายภาคส่วนและการทำงานแบบพหุภาคี อาทิ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ประชาสังคม กลุ่มต่างๆ ในชุมชนที่ต่างก็ทำหน้าที่ในบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบได้เป็นอย่างดี มีการประสานความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน จึงทำให้ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้
 - การทำงานในลักษณะเครือข่าย ที่เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันโดยขยายผลการทำงานในแนวราบ ทำให้เกิดการเชื่อมประสานการทำงานในลักษณะที่เป็นเครือข่าย จึงทำให้มีการขยายผลการทำงานออกไปในหลายพื้นที่ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องที่นำมาสู่ความสำเร็จในการทำงาน
 - การตั้งคณะกรรมการ หรือคณะทำงานร่วมกัน โดยเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และ

มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในรูปแบบของเป็นคณะกรรมการหรือคณะทำงาน ซึ่งมีความเป็นหุ้นส่วนการดำเนินงานร่วมกัน ทำให้เกิดความรู้สึกรักและห่วง แหวน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของผลการดำเนินงานนั้นร่วมกัน ก่อให้เกิด ความรับผิดชอบร่วมกัน จึงมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานนั้นให้บรรลุผล

- การทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่างๆ เช่น มีการตั้งกติการ่วมกัน เพื่อเป็นแนวปฏิบัติ เพื่อเป็นหลักในการยึดถือของทุกคน เป็นสิ่งที่เข้าใจ ร่วมกันเป็นอย่างดี ทำให้การทำงานร่วมกันบังเกิดผลสำเร็จขึ้นได้
 - การสื่อสาร ซึ่งเป็นการสื่อสารสองทาง เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร สื่อสาร ข้อมูล หรือประชาสัมพันธ์ และรับฟังความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะ ทำให้ เกิดความเข้าใจร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานภาครัฐและกลุ่มเครือข่าย หรือ ประชาชนในพื้นที่ให้เกิดการรับรู้ข้อมูลที่ครบถ้วน เข้าใจในการทำงาน ร่วมกัน สามารถที่จะเตรียมการเพื่อรองรับการดำเนินการในการแก้ไข ปัญหาหรือบรรเทาความรุนแรงของปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่ได้
 - การจัดการความรู้ โดยมีการถอดบทเรียนจากโครงการที่ดำเนินงานในพื้นที่ ต้นแบบที่สามารถนำไปขยายผลการดำเนินการในพื้นที่อื่นได้ และนำไป ประยุกต์ใช้ในการดำเนินโครงการอื่นๆ ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันจากประสบการณ์ในการดำเนินงาน ทั้งในเรื่องของปัญหา/อุปสรรค ที่อาจจะเกิดขึ้น หรือผลสำเร็จที่ได้รับ หรือแนวทางแก้ไข/แนวทางการ พัฒนา
6. ระบบการติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการทั้งในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ในทุกระยะ ตั้งแต่ระยะนำเข้าปัจจัยต่างๆ ระยะที่ได้ผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ ซึ่งจะนำไปสู่การสรุปผลสำเร็จ และประโยชน์ที่ได้รับ จากการดำเนินโครงการที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน/ท้องถิ่น/สังคม หรือประเทศ ได้อย่าง ชัดเจน อันจะส่งผลให้เกิดความร่วมมือการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืน
7. ความไว้วางใจ และความเชื่อมั่นศรัทธา และการยอมรับซึ่งกันและกัน จะเป็น ส่วนช่วยในการสร้าง และส่งเสริมให้การทำงานร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาชนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ
ถนนพิษณุโลก เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
โทรศัพท์ 02356 9999
www.opdc.go.th